

WOLFWARBLIK

74/4

14 NISAN 1974

ANKARA

Yayan:
Mimarlar Odası adına Yayın Komitesi

Sahibi:
Mimarlar Odası Yayın Komitesi adına
M. Aslan Aslaner

Yazı İşleri Müdürü:
Arif Şentek

Teknik Sekreter:
Betül Gülerman

Yayın Komitesi:
M. Aslan Aslaner / Aydan Bulca
Ersen Gürsel / Saha Özkan / Ahmet Sünmez /
Özcan Altahan / Arif Şentek

İstanbul Temsilcisi:
Selçuk Batar

İzmir Temsilcisi:
Sedef Tunçağ

Yönetim Yeri:
Konur Sokak 4, Yenisehir / Ankara
Tel. 12 98 56 - 17 28 97

Basıldığı Yer:
Daily News Basımevi / Ankara
Tel. 18 82 88

Türkiye'deki Mimarlar Odası üyelerine parasız
gönderilir / Sayısı 10.- TL. / Öğrencilere
5.- TL. / Yıllık abone 100.- TL. /
Öğrencilere yıllık abone 50.- TL. / Dış
ülkelere 12 \$ (normal posta)

Yayımlanan yazılardaki görüş ve düşünceler
yazarlarına aittir. Mimarlar Odası ve Yayın
Komitesini bağlamaz. MİMARLIK'ta yayımlanan
yazı ve resimler kaynak gösterilerek
aktarılabilir.

İLAN TARİFESİ :

Dış kapak : 2.500.- TL.
İç kapaklar : 1.750.- TL.
İç tam sayfa : 1.250.- TL.
İç yarım sayfa : 750.- TL.

İlanlardan sorumluluk kabul
edilmez.

Son baskı günü : 31. 5. 1974

MİMARLIK

İÇİNDEKİLER

2. BİLDİRİ / TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYI
4. MİMARLIK'TAN
5. KONUT SORUNU VE KONUT POLİTİKALARI ÜZERİNE /
ODALARARASI ORTAK RAPOR

TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİLER:

10. TEKNİK ELEMANLARIN HİZMETLERİNİ HALKIMIZA GEREKLİ
VE YETERLİ BİR BİÇİMDE SUNAMAYIŞLARININ NEDENLERİ
12. TEKNOLOJİ İTHALİ VE BEYİN GÖÇÜ
14. TEKNİK EĞİTİM VE UYGULAMA ARASINDA YARATILAN ÇELİŞKİ
16. TEKNİK PERSONELE UYGULANAN STATÜNÜN ELEŞTİRİSİ
20. TEKNİK ELEMANLARIN YÖNETİMDE SÖZ SAHİBİ OLMALARI
GEREĞİ
23. TEKNİK ELEMANLARIN SENDİKAL HAKLARA KAVUŞMALARI VE
TEKNİK ELEMAN İŞ KANUNUNUN GETİRECEKLERİ
28. TEKNİK PERSONEL İŞ KANUNU TASARISI TASLAĞI
30. BASINDA KURULTAYIN YANKILARI

CONTENTS

DECLARATION by I. CONGRESS OF ENGINEERS, ARCHITECTS AND TECHNICIENS OF
TURKEY, p. 2 / EDITORIAL, p. 4 / ON THE HOUSING QUESTION AND HOUSING POLICY
IN TURKEY, report prepared by the Chambers of Engineers and Architects, p. 5 / PAPERS
SUBMITTED TO THE I. CONGRESS, ARCHITECTS and TECHNICIENS : CAUSES THAT
FORCES ENGINEERS, ARCHITECTS and TECHNICIENS OF TURKEY NOT TO BE ABLE
TO SUPPLY THEIR SERVICES ADEQUATELY TO THE PEOPLE, p. 10 / TRANSFER OF
TECHNOLOGY AND BRAIN DRAIN, p. 12 / THE CONTRADICTION CREATED BETWEEN
TECHNICAL EDUCATION AND PROFESSIONAL PRACTICE, p. 14 / CRITICS ON THE
EXISTING STATUTE OF THE TECHNICAL STAFF, p. 16 / NECESSITY OF OBTAINING
AN ACTIVE PARTICIPATION IN THE ADMINISTRATION, FOR ENGINEERS, ARCHITECTS
AND TECHNICIENS, p. 20 / THE ACCESS OF ENGINEERS, ARCHITECTS AND
TECHNICIENS TO UNION RIGHTS AND THE CONTRIBUTION OF THE PROJECT OF
LABOR LAW FOR ENGINEERS, ARCHITECTS AND TECHNIENS, p. 23 / PROJECT OF
LABOR LAW FOR ENGINEERS, ARCHITECTS AND TECHNICIENS, p. 28 /
COMMENTARIES IN THE PRESS p. 30

SOMMAIRE

DECLARATION by I. CONGRES DES INGENIEURS, ARCHITECTES ET TECHNICIENS DE
TURQUIE, p. 2 / EDITORIAL, p. 4 / SUR LE PROBLEME ET LA POLITIQUE
D'HABITATION, rapport commun des Chambers d'Ingenieurs et Architectes, p. 5 /
EXPOSES SOUMIS AU I. CONGRES DES INGENIEURS, ARCHITECTES ET TECHNICIENS
DE TURQUIE; LES CAUSES QUI FORCENT LES INGENIEURS, ARCHITECTES ET
TECHNICIENS DE TURQUIE A NE PAS POUVOIR OFFRIR LEURS SERVICES D'UNE
FAÇON ADEQUATE, p. 10 / IMPORTATION DE LA TECHNOLOGIE ET LE 'BRAIN DRAIN',
p. 12 / LA CONTRADICTION CREE ENTRE L'EDUCATION TECHNIQUE ET LA PRATIQUE
PROFESSIONNELLE, p. 14 / CRITIQUE DE STATUT EXISTANT DU PERSONNELLE
TECHNIQUE, p. 16 / NECESSITE POUR LES INGENIEURS, ARCHITECTES ET
TECHNICIENS AUX DROITS SYNDICAUX ET L'APPORT DE LA LOI DE
TRAVAIL DES INGENIEURS, ARCHITECTES ET TECHNICIENS, p. 23 / PROJET
DE LOI DE TRAVAIL DES INGENIURS, ARCHITECTES ET TECHNICIENS, p. 28 /
COMMENTAIRES DE LA PRESSE, p. 30

Çalışan kesimlerin bir parçası olduklarını, yurtsever bir bilinçle kavramış olan ve Türkiye'deki 150 bin teknik elemanı temsil eden 29 örgüte mensup teknik elemanlar, Birinci Teknik Eleman Kurultayında bir araya gelmişlerdir. Bu kurultay, demokrasi, özgürlük ve halk yararını savunma yolunda yeni bir adım, önemli bir aşamadır.

Teknik elemanlar da tüm çalışan kesimler gibi, 1970 sonrasında ağır antidemokratik baskılara maruz kalmışlardır. Bu dönemde çıkarılan Personel Kanunu ile teknik elemanların ücretleri düşürülmüş, sendikaları kapatılmış, meslek kuruluşları yokedilmek istenmiş, derneklerinin demokratik hakları ortadan kaldırılmıştır.

Karanlık günlerden geçmiş ve hâlâ antidemokratik yasaların ağırlığını hisseden kişiler olarak, özgürlüğün ve demokratik hakların savunulmasının bir yurtseverlik görevi olduğu inancındayız. Teknik elemanlar olarak bizler biliyoruz ki, mevcut ekonomik ve politik yapı, yaratıcı gücümüzü halkımızın hizmetine tam olarak sunmamızı, ekonomik ve demokratik haklarımıza tümüyle sahip olmamızı, yabancıların ülkemize zararlı olacak girişimlerini önlememizi engellemektedir. Bu çarpık yapısal durumun sürdürülmesinde tekelci sermayenin yerli ve yabancı unsurlarının çıkarı vardır. Ve tüm sorunlarımızın çözümü, ancak bu bozuk yapının çalışanların ve yurdumuzun çıkarlarına dönük bir şekilde değiştirilmesiyle mümkündür.

Demokrasi ve özgürlük yolunda, çalışanların demokratik ve ekonomik haklarını almaları için kazanılacak her demokratik mevzi, bizlerin ve tüm halkımızın sorunlarının çözümü yolunda yeni bir aşama olacaktır.

Tüm teknik elemanlar böyle bir mücadelenin sürekliliğinin bilincinde olarak, aşağıdaki görüşlerini halkımıza ve ilgililere duyurmayı, bunların gerçekleşmesi için bütün gücüyle çalışmayı bir yurtsever borcu olarak kabul eder :

1. Halkımızın demokratik isteklerinin bir sonucu olarak gerçekleşme yoluna girmiş olan genel af, tüm siyasi suçları kapsayacak bir biçimde mutlaka çıkarılmalıdır. Genel af, baskı döneminin kapandığını ilân eden bir demokrasi belgesi olacaktır. Kurultayımız, böyle bir affı engelleme yolundaki her türlü çabayı, halkımızın mahkum ettiği, geride kalan karanlık dönemin antidemokratik bir kahntısı olarak niteler. Ve bu gibi çabalara karşı çıkılmasının gerekli olduğunu belirtir.

2. Türkiye Birinci Teknik Eleman Kurultayı, 1961 Anayasasını, lüks sayan görüşü reddeder. Karanlık dönemin bir diğer kahntısı olan antidemokratik Anayasa değişiklikleri mutlaka düzeltilmeli ve 1961 Anayasasındaki demokratik haklar daha da fazlasıyla halkımıza verilmelidir. Birçoğu antidemokratik Anayasa değişikliğinin sonucu olan antidemokratik yasalar da değiştirilmelidir.

3. Halkımızın üretici gücünden tam olarak yararlanması, insan gücü ve doğal kaynaklarımızın geliştirilmesi, ancak çalışanların özgürce örgütlenebilmesiyle mümkün olacaktır. Bu bakımdan tüm çalışanlar, grev ve toplu sözleşme ile donatılmış sendikal haklarını almalıdırlar.

Teknik elemanların demokratik ve ekonomik hakları elde etmede gösterdikleri başarı, tüm çalışanların bu haklara sahip olması yolunda önemli bir adım olacaktır.

4. Teknik elemanlardan kamu hizmetlerinde en iyi biçimde yararlanması için grev ve toplu sözleşme yetkileriyle donatılmış sendikal hakları tamınmalıdır. Bunun dışındaki bütün çözümler yüzeysel ve geçici olmaktan öteye geçemeyecek, teknik elemanların hakta ve yurda en fazla yararı sağlayacak şekilde istihdamını engelleyecektir.

Halkımıza demokrasi ve özgürlük vaadeden hükümetin, bu konudaki tutumunu açıklık ve kesinlikle belirlemesini istiyoruz.

5. Teknoloji ve teknik hizmet ithali, yabancı sermayenin, geri bırakılmamızda kullandığı en etkin araçlardandır. Teknoloji seçiminde ve uygulanmasında yabancılara değil, yurdumuzun çıkarlarının gözetilmesi zorunludur. Tüm demokratik güçleri, yabancı çıkarlarını gözetemeyen teknoloji ve teknik hizmet ithali girişimlerine karşı çıkma mücadelemizde yanımızda olmaya çağırırız. Bu mücadelenin ilk hedefleri, yabancı ortaklı proje bürolarının kapatılması ve yurt çıkarı ile bağdaşmayan teknik hizmet ithaline son verilmesi olmalıdır.

Ülkemizde uygulanacak teknolojilerin saptanmasında, teknik meslek kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda davranılmalıdır.

6. Bağımsız ve halk yararına bir kalkınma ve sanayileşme doğrultusunda yapılacak girişimlerin, ulusal teknik eğitim piramidini güçlendirerek desteklemesi zorunludur. Bu piramidin gerçek anlamıyla ortaya konulması, yani yetiştirilecek insan gücünün nitelik ve niceliğinin saptanması

bir ulusal teknoloji politikasının belirlenmesiyle mümkündür. Bugün için eğitim piramidinde yeri olmayan geçici tedbirlere itibar edilmemeli, üniversite ve yüksek okulların önünde bekletilen gençlere kapatılan kapılar açılmalı, toplumda iş olanakları sağlanarak üniversite ve yüksek okulların kapasiteleri genişletilmelidir.

7. Kapatılmış olan teknik eğitim kurumları ve tekniker okulları, üretimle de ilişkisi kurularak yeniden açılmalıdır. Üretim içinde eğitim esas olmalı, her kademedeki teknik elemana bir üst kademedeki eğitim olanağı sürekli olarak açık tutulmalıdır.

TEKNİK ELEMAN KURULTAYI, TEKNİK ELEMANLARIN HALK ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDAKİ MÜCADELELERİNİN GÜÇLENMESİNİ VE YAYGINLAŞMASINI AMAÇLAYAN BİR ÖRGÜTLENME BİÇİMİDİR.

VE KESİNLİKLE BİLİNMEKTEDİR Kİ, ORTAK MÜCADELEMİZ, ANA HEDEFİNE VARINCAYA KADAR DEVAM EDECEKTİR.

türkiye 1.teknik eleman kurultayı

13-14.NİSAN.1974

ankara

MİMARLIK

13-14 Nisan günleri Ankara'da toplanan Türkiye İ. Teknik Eleman Kurultayı, teknik elemanların bugüne kadar sürdürdükleri mücadelede önemli bir aşamaya belirlendi. Kurultay çalışmalarını, teknik elemanların aralarında yaratılmak istenen yapay çelişkileri aşarak, mücadelenin genel doğrultusu üzerinde kesin bir görüş birliğine vardıklarının somut bir belgesi oldu.

Türkiye İ. Teknik Eleman Kurultayına, TMMOB ve Birliğe bağlı 18 mühendis ve mimar odasının yanı sıra, diğer tekniker ve teknisyen meslek örgütleri de katıldı. 29 teknik eleman örgütünden, çoğu il temsilcilerinden ve işyerlerinden gelen 400'e yakın delegayla temsil edildiği kurultaya, örgütlerin ortak çalışmalarını hazırlanmış şu bildiri sunuldu:

o "Teknik Elemanların Hizmetlerini

Halkımıza Gerekli ve Yeterli Bir Biçimde Sunamayışlarının Nedenleri",

- o "Teknoloji İthal ve Beyin Göçü",
- o "Teknik Eğitim ile Uygulama Arasında Yaratılan Çelişki",
- o "Teknik Personelin Uygulanan Statünün Eleştirisi",
- o "Teknik Elemanların Yönetimde Söz Sahibi Olmaları Gereği",
- o "Teknik Elemanların Sendikal Haklara Kavuşmaları ve Teknik Eleman İş Kanununun Getirecekleri",

Kurultay delegelerinin üzerlerinde taşıdıkları bu bildiriyle başka, gene teknik eleman örgütlerinin ortak çalışmalarını hazırlanmış olan "Teknik Personel İş Kanunu Tasarısı Taslağı", kurultayın ana konularından birini oluşturdu. Tasarı, kamu kapsamındaki çalışan teknik elemanların memur statüsünden çıkarak, işçi statüsüne geçmesini öngörüyordu.

Türkiye İ. Teknik Eleman Kurultayına katılan delegeler, sorunların kısa vadede çözüme kavuşmayacağını ısrarla belirttiler. Teknik elemanların bugün içinde buldukları sorunlar, ülkenin genel ekonomik ve politik koşullarından soyutlanamaz ve bu sorunlar ancak, çalışanların ortak mücadelesi içinde, teknik elemanların da sendikal haklara sahip olarak ve alınmasıyla, uzun

dönemde bir çözüm süreci içine girebilirdi.

Kurultay çalışmalarını sonunda oybirliğiyle kabul edilen bildiri, teknik elemanların sürdürdükleri mücadelede, emekçi kitlelerin mücadelesinden kopmazlığını belgeliyordu. Örneğin şöyle deniliyordu bildiride: "Demokrasi ve özgürlük yolunda, çalışanların demokratik ve ekonomik haklarını almaları için kazanılacak her demokratik mevzi, bizlerin ve tüm halkımızın sorunlarının çözümü yolunda yeni bir aşama olacaktır."

Teknik elemanlar için bugün birinci sorun, demokratik ve ekonomik haklar için eksiksiz örgütlenme sorusuydu. "Halkımızın üretici gücünden tam olarak yararlanması, insangücü ve doğal kaynaklarımızın geliştirilmesi, ancak çalışanların özgürce örgütlenmesiyle mümkün olacaktır. Bu bakımdan

tüm çalışanlar grev ve toplu sözleşme ile donatılmış sendikal haklarını almalıdır. Teknik elemanların demokratik ve ekonomik hakları elde etmede gösterdikleri başarı, tüm çalışanların bu haklara sahip olması yolunda önemli bir adım olacaktır" deniliyordu kurultay bildirisinde.

MİMARLIK'ın bu sayısının, Türkiye İ. Teknik Eleman Kurultayına belgelerine ayırdık. Sanırım, çalışmalarımızda uzun yıllar geçerliliğini koruyacak bu belgeler, bugün sayın 150 bin bakan-mimar, mühendis, tekniker, teknisyen tüm teknik elemanlar için önemli bir kaynak olacaktır.

MİMARLIK'ın bu sayısında bir başka önemli belgeyi, odalar arası ortak bir çalışmanın ürünü olan "Konut Sorunu ve Konut Politikaları Üzerine" bir rapora yayınlıyoruz. Mimarlar Odasının, Elektrik, Harita ve Kadastro, İnşaat ve Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odalarıyla birlikte hazırladığı bu rapor, Mayıs ayında ilgili kuruluş ve kişilere iletildi. Konunun güncelliğini dikkate alarak, rapora göndertmekle birlikte yayınlamamız yararlı olacağını düşündük. Konut sorununun kökünde yatan nedenleri yeterince önemsemeden çözüm bulma girişimlerinin yaygınlaşma eğilimi gösterdiği, 'akköndü', 'bin evler', 'herkese konut' sloganlarının çokça söylendiği bir ortamda raporumuz önemli bir katkı olacağını sanırız.

Saygılarımla,

konut sorunu ve konut politikaları üzerine

(BU RAPOR, MAYIS 1974'DE, ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI, HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI, İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI, MİMARLAR ODASI, ŞEHİR PLANLAMA MİMAR VE MÜHENDİSLERİ ODASI TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR.)

1. GENELDE KONUT SORUNU, BOYUTLARI VE DEĞİŞKENLERİ

Konut sorunu, kavramsal olarak, temelde bir BARINAK sorunudur. Ancak çağımızda, ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarına ve politik sistem seçmelerine bağlı olarak bu sorun değişik boyutlar kazanmıştır. Farklı sosyal yapılar, endüstrileşme ve kentleşme sürecinde izlenen farklı yaklaşımlar, teknolojik düzeydeki farklılıklar ve bütün bunların sonucu olarak konut sorunusunun çözülmesinde görevlendirilen farklı kurumsal yapılar, doğal olarak, sorunun ana niteliğinde de farklı boyutlar oluşturmıştır.

Kapitalist sistemin egemen olduğu ülkelerde sorunun niteliği sosyalist ülkelerdekine göre farklı bir içerik kazanmaktadır. Kapitalist ekonominin, kişilerin "mülk sahibi olma" hıramını sürekli kamçılayan tutumu, kamu yatırımları ile oluşan değer artışlarında "spekülâtif kazançlar" elde etmeye uygun ortam ve emekçi halk sınıf ve katmanına gerek çalışabildikleri sürece, gerekse çalışamaz bir çağa geldiklerinde "insanca bir yaşam" olanakları verme konusundaki güvensizliği "KONUT SORUNU"na iki yeni boyut daha eklemektedir:

- 1) SOSYAL GÜVENLİK ARACI OLMA;
- 2) SPEKÜLASYON ARACI OLMA;

Böylece sosyalist ekonomide sadece bir barınak aracı olan konut, kapitalist ekonomide aynı zamanda bir sosyal güvenlik ve spekülasyon aracı haline dönüşmüştür. Böylece değişik sistemlerde konut sorunusunun farklı içeriklere sahip olması sonucu, getirilmeye çalışılan çözüm yaklaşımları da farklı olmaktadır. Kavramsal olarak, ülkelerin izlemeleri gereken kalkınma, gelişme ve büyüme politikalarında amaç; "halkın çıkarları açısından kaynakların en verimli şekilde kullanılması" olmalıdır.

Özellikle ülkemiz gibi endüstrileşememiş, geri ülkelerde hızlı nüfus artışına karşın, kaynakların iç ve dış sınırlarının da etkisiyle çok sınırlı kalışı, doğal konut ihtiyacının karşılanmasında büyük sorunlar doğurmaktadır. Burada en önemli etken, bu tür yatırımların üretim açısından verimsiz olduğu varsayımdır. Ülkenin tarım ve endüstri yatırımlarına, işgücü ve malzemesine ortak olan konut yatırımlarının, özellikle endüstrileşememiş ülkelerde ülkesel hedefler ile çelişir bir görülmeye sahip olması konut ihtiyacının karşılanmasında "ekonomiye en az yük olacak bir biçimde" sorunun ele alınmasını ortaya çıkarmaktadır.

Kapitalist ekonominin geçerli olduğu ülkelerde, özellikle İkinci Dünya Savaşı

sonrasında, çalışan sınıfların daha etkin bir biçimde örgütlenmelerine bağlı olarak konut sorunu diğer konular arasında daha belirgin bir nitelik kazanmış ve ortaya "SOSYAL KONUT POLİTİKASI" kavramı atılmıştır. Savaş sonrası uygulamaya sokulan bu politika, konut sorununu çözmemiş, fakat gelişmiş batı ülkelerinde sesini duyurmaya başlamış yaygın emekçi kitlelerinin ihtiyacını sınırlı bir ölçüde karşılayabilmiştir. Ancak kapitalist ülkelerdeki tekelci sermayenin geri ülkelerden sızdıracağı artı değerle kendi çalışan sınıflarına sağladığı bu olanak, geri

ülkeler için söz konusu olamamıştır. Aksine son yıllarda kapitalizmin eşit olmayan gelişme yasasına uygun olarak toplumsal ekonomik yapısı şekillendirilmiş olan geri ülkelerde "mekân organizasyonu", "alt yapı" ve "konut sorunu", iç ve dış tekelci sermaye grupları için tatlı kârların bulunduğu bir sınırlı pazarı seviyesine gelmiştir.

II. TÜRKİYE'DE UYGULANAN KONUT POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Konut sorunu ve uygulanan konut politikalarının

"Konut sorunu ve uygulanan konut politikalarının toplum yapısından soyutlanarak değerlendirilmesi olanaksızdır. Bu nedenle konut sorunusunun ülkemizdeki tarihsel gelişim süreci de, doğal olarak diğer sorunlarımız gibi endüstrileşmeme, gelir adaletsizliği ve dışarıya bağımlılığın bir fonksiyonu biçiminde oluşmuştur."

toplum yapısından soyutlanarak, ülkedeki üretim ilişkileri ve ülkenin dış ilişkilerinden bağımsız olarak, değerlendirilmesi olanaksızdır. Bu nedenle konut sorununun ülkemizdeki tarihsel gelişim süreci de, doğal olarak diğer sorunlarımız gibi endüstrileşmeye, gelir adaletsizliği ve dışarıya bağımlılığın bir fonksiyonu biçiminde olmuştur.

Osmanlı toplum yapısı, güçlü devirlerinde, üretim ilişkilerini sistemin kendi iç tutarlılığı açısından aklıca bir biçimde düzenlemiş ve bunun sonucu olarak çağdaş ihtiyaçlara cevap verebilen tutarlı bir toprak politikası, mülkiyet düzeni, yerleşme politikası, kurumsal yapı ve finansman kaynakları bütünü ile konut sorunu bir barınak sorunu düzeyinde tutabilme ve ihtiyacı karşılayabilme gücünü göstermiştir.

Ancak 17. yüzyıldan başlayarak dışa bağımlılığın gittikçe artmasıyla ülkemizde de üretim ilişkilerinde önce bir kaos, daha sonra da dereceli olarak prekapitalist üretim ilişkilerine geçişin etkileri görülmeye başlanmıştır. Özellikle 14. yüzyılın son yarısında bu değişiklikler ve dışa bağımlılığın ortak etkisiyle toprak politikası, mülkiyet düzeni, yerleşme politikası, kurumsal yapı ve finansman sorunlarının somut bazı değişikliklere uğradığı görülmektedir.

Bu değişikliklerin derinlemesine bir analizini yapmak şu anda sorun dışına taşıp konuyu dağıtacağından böyle bir çabaya girişilmeden, başlıca değişiklikler sıralanacaktır. Bu devirde;

- o İlk olarak toprakta özel mülkiyet kavramının geliştirilmesine çalışıldığı,
- o Serbest ticaret anlaşmaları ile ülkenin gelişmiş ekonomiler için sömürülecek bir kaynak ve iyi bir pazar haline getirildiğini,
- o Devamlı artan dış borçlar ile dışa bağımlılığın yüksek düzeylere çıkarıldığı,
- o Ülke içerisinde sosyal sınıflar, katlar ve coğrafi bölgeler arasında adaletsiz ve dengesiz gelişimin büyük bir hız kazandığını,
- o Ülkenin genel yerleşme düzeninin, uygulanan ulaşım, arazi ve konut politikaları ile sömürüye en elverişli şekle dönüştürüldüğünü,

izlerken aynı anda;

- o Endüstrileşme ve demokratik haklar elde etme doğrultusunda ilk uğraşlarının ve savaşların verildiğine

tanık olmaktadır.

Böylece çağdaş Türk toplumunun günümüze kadar devam eden tarihsel kavgası başlarken diğer tüm sorunlarımızla birlikte konut sorunumuz da çözümsüzlüğe götüren ilk tohumlar bu yıllarda atılmış olmaktadır.

Ve Türk toplumu 19. yüzyılın ikinci yarısında 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar geçen bu devrede ekonomik, politik ve sosyal, iç ve dış çalkantılar, sonu gelmeyen savaşlar ve inafsız bir sömürünün etkisi altında; konut sorununa değil çözümlerine yolları aramak, düşünmeye dahi fırsat bulamaksızın emperyalizme karşı bir kurtuluş savaşı vermenin eşiğine gelmiştir.

Kurtuluş Savaşının kazanılması ve

Cumhuriyetin kurulmasıyla, ülkenin değişen yönetim sistemine bağlı olarak çeşitli sorunlara vakıflarında da değişiklik olmuş, ilk defa 'devletçilik' ve 'planlı kalkınma' kavramları belirmiştir. Ancak Cumhuriyetin kurulmasından bu yana ülkenin çeşitli sorunları arasında konut, görece öneminden hemen hemen hiç bir şey kaybetmemiş olmasına rağmen belirgin ve sosyal içerikli bir konut politikası uygulandığı söylenemez. Değişik niteliklerdeki siyasal iktidarlar bu sorun karşısında ülkenin o andaki durumuna ve yurt dışı gelişmelere göre farklı tutumlar belirlemişlerdir. Gerçekte son on, onbeş yıllık bir dönem dışında izlenen politika 'POLİTİKASIZLIK'tır. Ve bu 'politikasızlık' politikasında, konut sorununun sürekli politik amaçlar için kullanıldığı görülmektedir.

o Nitekim 1930'da 1580 sayılı Belediyeler Yasası çıkarılmış, fakat belediyelere, konut sorunu ile ilgili bir yükümlülük getirilmemiş, 1933'de ilk Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmış fakat umulan sanayileşme ile konut sorununun ilişkisi düşünülmemiştir. Özellikle 1945'lere kadar belirli bir politikaya dayanmaktan çok, artan konut ihtiyacının yarattığı sorunlara ayak uydurulmaya çalışılmıştır.

Nitekim bu dönemde geçeköndü oğusu çeşitli yasaklayıcı yasalarla ölenmeye çalışılmış, öte yandan çeşitli zamanlarda da politik amaçlarla körüklenmiştir. İlk defa 1948 yılında geçeköndülar, "kendilerine ait olmayan arsalar üzerinde ruhsatsız olarak meydana getirilmiş yapılar" diye nitelendirilerek 3218 sayılı yasa ile konut edilmiştir. Ve bundan sonra çıkarılan 5228, 5290, 5431 ve 6188 sayılı yasalarla da geçeköndüların kâh yıkılması öngörülmüş, kâh belirli bir tarihte kadar yapıların affedilmesi uygun görülmüş ve böylece zaman içerisinde çözüm getirmeksizin sürüklenmesi yolu tercih edilmiştir. Ayrıca bu arada sanki soruna çözüm arıyormuş izlenimi vermek üzere, zaman zaman yabancı uzmanlar getirilmiş, fakat bunlar tarafından salık verilen, çözüm getirmekten uzak, geçici ve kısa vadeli öneriler dahi uygulanmayarak, hazırlatılan raporlar rafa kaldırılmıştır. Bunlardan 1933 yılında gelen Donald Hansen, 1955 yılında gelen Charles Abrams ve 1959 yılında gelen Frederick Bath'ın çalışmaları kayda değer niteliktedir.

Yine bu arada konut sorusunda finansman konusunu ele almak üzere 1946 yılında T. C. Emîlak ve Kredi Bankası kurulmuş ve yine aynı yıl kurulan Sosyal Sigortalar Kurumu da 1950 yılından başlayarak sigortalı işçilere konut kredisi sağlama yoluna gitmiştir. Ancak kredi kaynakları, yüksek standartta konut sahibi olma olanlığına sahip gruplara hitabetmiş, faiz oranlarının ve ödemede aylık taksit tutarlarının yüksek oluşu yüzünden özellikle kentlere yeni yerleşen düşük gelir gruplarının ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak kalmış ve böylece de bu kuruluşlar yazılı amaçlarından çok, gerçek amaçlarına yönlendirilerek bu fonlarda toplanan milyonlar, milyarlar büyük sermaye tekeline fon yapılmış, yoksul ve güvensiz bırakılan halkın düşük gelirleri büyük sermaye uğruna cebri tasarruf yoluyla bir kere daha yağmalanmış, ücretlerdeki ve maaşlardaki her artış, vergilere ek olarak bir de sosyal güvenlik primleri ve kredi faizleri yoluyla geri alınmıştır.

Nihayet soruna çözüm getirmekten çok, disiplin altına almak amacıyla 1956

yılında İmar Yasası çıkarılmış ve 1958 yılında da bu yasanın uygulanmasından sorumlu İmar ve Şekün Bakanlığının kurulmuştur. Ancak devletin bu yasaya destekleyici temel bir arazi ve konut politikasının olmaması, buna karşın özel sektörü geniş ölçüde destekleyici, yarı-bağımlı, kapitalist bir ekonomik politikamın var oluşu, spekülasyonu ve lüks konut yapımını hızlandırmakla sonuçlanmıştır.

1960'larda ülkemizde yeni Anayasa yürürlüğe girmiş ve "sözde planlı" döneme geçilmiştir.

Yeni Anayasa, devlete bir "sosyal devlet" niteliği kazandırmış ve sorunumuza ilişkin olarak da:

- o 48. maddesi ile devlete "yoksul yu da dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirler almak",
- o 129. maddesi ile, "ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlı olarak gerçekleştirmek"
- o 38. maddesi ile de "kamu yararı için kamulaştırma yapmak"

görev ve yetkilerini vermiştir.

Ancak, karma ekonomi sistemini kabul edip, özel sektöre geniş haklar tanıyarak ve

- o 53. maddesi ile "yukarıda sıralanan görevlerin mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yerine getirileceğini"

önererek önceki maddelerde belirtilen görev ve yetkilerin etkinliğini azaltmış ve sorunu tümüyle kalkınma planlarına terk etmiştir. Bu durumda planların niteliği önem kazanmıştır.

Genel olarak, toplumda siyasal yönetimde etkin sosyal güç hangisi ise "plan" başta ona hizmet eder. Bütün düzenlemeler, reformlar ona göre hazırlanmak durumundadır.

Ülkemizde de son on yılda iyice güçlenen tekelci sermaye ekonomik/sosyal planlamaya damgasını vurabilme için uğraşım bütün gücüyle ortaya koymuştur:

- o Tekelci sermaye, ulusal planlama, halk yararına planlama ile bağdaşmaz,
- o Çünkü tabiatı gereği, sosyal amaçlardan önce aşırı kâr amacına dönüktür,
- o Büyük sermaye girişimleri için ekonominin hangi dalı kendisine daha verimli olacağını, hangi ülke ya da bölge daha fazla kâr sağlıyorsa, yerleşme bakımından hangi şehir, ya da o şehrin hangi bölgesi yararına daha fazla hizmet ediyororsa seçimini ona göre yapar, yapmak zorundadır.
- o Fazla kâr için verdiği bu kararlara hizmet eden bir planlama ve devlet politikası aranması da doğaldır.

Bu nedenle ülkemizde 1960'lardan sonra yapılmış olan üç kalkınma planında da "özel teşebbüsün ve yabancı sermayenin teşviki politikası" bu planların temel tercihi olmuştur. Karma ekonominin devletçilik politikasının güdümüne bu temel tercihe göre yapılmıştır. Böyle olunca da planlar halka değil, büyük sermayeye kâr sağlama, mekân planlamasına deva olmuştur. Uzun süredir planlı dönem içinde bulunulduğu halde, çeşitli girişimlere rağmen, ekonomik, sosyal ve fiziki planlamamın bir bütün olarak "geniş kapsamlı planlama" anlayışı içerisinde D. P. T. 'de toplanması

sağlanamamış, fiziki planlama kopuk ve ekonomik-sosyal planlamadan bağımsız olarak İmar ve İskân Bakanlığı bünyesinde yürütülmeye zorlanmıştır.

Özet olarak Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları, halkın konut sorunu üzerinde SOSYAL EDEBİYAT yapma konuyu geçiştirmişler ve aslında uygulanan politika 1950'lerden beri uygulanmakta olan politikanın bir uzantısından başka bir şey olmamış, sadece plan paravanası arkasında bu politika yazılı bir şekle döşetülmüştür. Ve böylece 3. Beş Yıllık Kalkınma Planına, dolayısıyla günümüze kadar gelinmiştir.

3 ila 4 kişinin düştüğü de bilinmektedir. Dolayısıyla Türkiye, barınma yoğunluğu (oda başına düşen nüfus) bakımından dünyada en kötü koşulların varolduğu bir ülkedir.

o 1960'da yapılan bir ankette kent sorunlarının yüzde 30'unun fiziki bakımdan "kötü" durumda olduğu, bunların yüzde 57,7'sinde banyo, yüzde 44'ünde su ve yüzde 14,7'sinde elektrik olmadığı tesbit edilmiştir. 1965 ve 1970 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ise bu kötü koşulların giderek arttığı öğrenilmektedir.

o 1960 yılında Türkiye'de 240.000

orta gelir guruplarının büyük çoğunluğu, gelirleri ile ters orantılı olarak artan bir şekilde kazançlarının üçte biri ile yarılarına yakın bir bölümünü mülk sahiplerine kira olarak ödemektedirler. Devlet İstatistik Enstitüsünün 1972'deki bir raporuna göre, 1960'da 1 milyon civarında olan kiralık konut sayısı 1971'de 3 milyona yakın bir rakama yükselmiş ve bu sayıda konuta yılda 6.5 milyar lira kira ödendiği hesaplanmıştır.

Özellikle büyük kentlerde görülen hızlı nüfus artışına karşılık "kiracı" ve "kira" oranının giderek artmakta oluşu, kent konutlarında mülkiyetin belirli ellerde toplanmakta olduğuna ve mülkiyetin bir "rant" aracı olarak dar gelirli toplum kesimlerinin aleyhine işlediğini kanıtlamaktadır.

o Türkiye'de konut yatırımlarının toplam yatırım hacmi içinde önemli bir pay aldığı, buna karşılık gerçekleşen konut üretiminin dar gelirli nüfusun ihtiyaçlarına cevap veremeyip, yatırımların büyük çoğunluğuyla "lüks konut" yapımına harcandığı da bilinen bir gerçektir. 1950-1960 arasında konut, toplam yatırımlar içinde yüzde 25 ile yüzde 34,5; 1960-1970 arasında ise yüzde 19 ile yüzde 23'lük paylar almıştır. Konuta yapılan milyarlarca rağmen üretilen konut miktarının gerçek ihtiyacın çok altında kaldığı ve kentlerde yığılan düşük gelirli nüfusun taleplerine hiçbir şekilde karşılık veremediği, 1950'lerden bu yana gecekondular sayısının 15 ila 20 misline varan bir artış göstermesinden açıkça anlaşılmaktadır.

o Konut yatırımlarının yüzde 95'inin özel sektöre kalkınma planları ile devredildiği ülkemizde, 1995'e kadar 34,3 milyon yeni kentsel nüfus artışı olacağı yine planlarda belirtilmektedir. Demografik değişim, yenileme, sağlıklik, tabii afetler, kamulaştırma, gecekondular tasfiyesi gibi konut ihtiyacını belirleyen öğeler dikkate alınarak yapılan bir tahmin çalışması, önümüzdeki 20 yıllık dönemde, yılda ortalama 400.000 ünite konutun üretilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Gecekonduların yıkılmasına karşı direnen bir kadın toplum poliseri görüyor. "... Gecekonduların kah yıkılması öngörülmüş, kah affedilmesi uygun görülmüş ve böylece zaman içinde çözüm getirmeksizin sürüklenmesi yolu tercih edilmiştir."

III. İZLENMESİ GEREKEN KONUT POLİTİKASI ÜZERİNE ÖNERİLER

A. KONUT SORUNUNUN 1974 TÜRKİYE'SİNDEKİ BOYUTLARI VE DEĞİŞKENLERİ:

Türkiye'de bugün varolan konut sorununun boyutlarını kısa da olsa belirlemenin, ileride geliştirilen önerilerle ilişkiler kurabilme yönünden yararlı olacağı kanısındayız.

o Ülkemizde bugüne kadar konut stoğu ile ilgili kapsamlı bir sayım yapılmamış ve değişimler kaydedilmemiştir. Bu nedenle konut sorununun niteliksel ve niceliksel özelliklerini tam ve doğru olarak bilemiyoruz. Aşağıda verilen rakamlar nüfus sayımlarına ve bazı yerleşmelerde yapılan münferit araştırma ve anketlere bağlı olarak bulunmuş verilerdir.

o Resmî kaynaklardan öğrendiğimize göre Türkiye'de ailelerin yüzde 82'sinin 1-3 odalı konutlarda oturduğu, ortalama aile büyüklüğünün 5,7 kişi olduğu ve de oda başına düşen nüfusun 2,42 kişiyi bulduğu anlaşılmaktadır. Kentsel alanlarda yaşayan nüfusun yüzde 60'a yakın kısmının 1-2 odalı konutlarda barındığı ve oda başına

gecekondular... olup şehirli nüfusun yüzde 13,5'unun bu barsaklarda yaşadığı... 1967'de gecekondular sayısının 403.400'e... 1969'da 500.000'e çıktığı ve yine şehirli nüfusun yüzde 23,3'ünün gecekondularda yaşadığı... 1972 yılı sonunda ise gecekondular sayısının 700.000 olacağı'nın tahmin edildiği, Üçüncü Beş Yıllık Planda belirtilmektedir.

o Yerli ve yabancı kapital yatırımlarının yoğunlaştığı büyük şehirlerimizde ise nüfusun yüzde 40 ile yüzde 65'inin gecekondularda yaşadığı ve bu yerlerin konut stokunun yüzde 25 ile yüzde 65'inin gecekondulardan oluştuğu yine bazı kaynaklardan öğrenilmektedir.

o Üte yandan kentlerde kirada oturan ailelerin sayısı sürekli artış göstermekte olup, 1965'te kentli ailelerin yüzde 45,8'i, aylığı giderek yükseltilen kiralık konutlarda oturmakta idi. Ankara ve İstanbul'da bu oranın yüzde 60'ı bulunduğu da bilinmektedir.

o Kentlerde oturan üst gelir guruplarında, kira/gelir oranının yüzde 10-15 arasında olduğu, buna karşılık düşük gelir guruplarında kiraya ayrılan payın yüzde 30'a geçtiği tesbit edilmiştir. Kentli nüfusun yüzde 70'ine yakın bir kısmını oluşturan alt ve

"... Devlet vokesul ya da dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirler alır..." Anayasa madde 49.

o 1963 ile 1971 yılları arasındaki 9 yıllık devrede ancak 900.000 civarındaki konut üretilmiş, keza İkinci Beş Yıllık Plan dönemi için planlı üretilen 900.000 ünitelik konut ihtiyacının da ancak yüzde 27,6'sının rühsatlı olarak gerçekleştirildiği resmi istatistiklerden anlaşılmaktadır. Geçmiş dönemdeki uygulamaları bakarak üçüncü plan devresinde öngörülen 40 milyarlık yatırımın öncelikle üst gelir guruplarına hitabeden ilks konut yapımında harcancaklarını ıddia etmek yanlış olmayacaktır. Oysa 1972-1977 yılları arasında kentlerde oturacak düşük ve orta gelirli hane halklarının 890.000 yeni konuta ihtiyacı olduğu yine adı geçen planın özel ihtisas komisyonlarınınca hesaplanmıştır.

o Mevcut kentsel alanlardaki spekülâtif değer artışının yılda 100 milyar liraya ulaştığı bilinmekle birlikte, her yıl bunun ne kadarının paraya döndüğüne saptama olanağı bulunmamaktadır. Ancak, önümüzdeki 20 yılda kentlere yerleşecek 34 milyon yeni nüfus için gereken 350 bin hektar arazi için arsa spekülâtörlerine halkımızın ödeyeceği paranın 400 milyarı bulacağı kolayca hesaplanabilir.

Yukarıda sıralanan ve konut sorunun çeşitli özelliklerini yansıtan rakamlar ve kısa bilgilerden çıkarılacak sonuç şudur:

Türkiye'nin bugünkü sınıfsal yapısı ve bağlı olarak ortaya çıkan gelir dağılımı tablosu sürdürülürse, barınma sorunu ile ilgili olarak kentsel mekânın kullanılması ve değişik gelir guruplarınınca bölüşülmesinden ortaya çıkan görüntü de buna uygun olarak devam edecektir.

Bugün Türkiye'de yasallaşmış bir 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı vardır. Egemen sınıfların sermaye birikimine başlıca önemi veren bu plan, tekelci sermayeye bugüne kadar bilinçli veya bilinçsiz destek olan sınıf ve tabakaları da ihmal pahasına yoksul halkın konut sorunuyla ilgilenmekten vazgeçmiştir. Bu tercih açıkça yapılmış, 1. ve 2. Beş Yıllık Kalkınma Planlarındaki gibi konut sorunu üzerine sosyal edebiyat yapmaya da girişilmemiştir. Bu tercihin altında dışa bağımlı tekelci kapitalizmin tek başına egemen olma çabaları ile küçük ve orta konut üreticisinin geriletileme istekleri yatmaktadır.

Nitekim bu plan belli yerleşim noktalarına -özellikle ve öncelikle metropoliten alanlara- yönelecek yatırımların fonksiyon, zaman ve mekân tutarlılığının sağlanmasını, şehir gelişme programlarının yapılmasını ve bunların da DEMET PROJELER halinde düzenlenmesini önermektedir. Planın uyardığı doğrultuda Dünya Bankası ve diğer dış ekonomik güçler ile imzalanan anlaşmalar gereğince, yerli ve yabancı tekelci sermaye bir işbirliğine yönelmiş, büyük kentlerimizin planlama, ulaşım ve konut sorunlarına el atılmıştır.

Bir yandan 'İstanbul Gelişme Projesi' yabancılarla ihale edilip, başına ayda net 90.000 lira ücret ile Dünya Bankasınınca uzman diye Von MOLTKE getirilirken, diğer yandan 'KONUT HOLDİNG'ler harekete geçirilmiş ve günlük gazetelerde büyük kentler çevresinde herbiri en az 500.000 metrekare olmak üzere, arsa arayan ilanlar neşredilir olmuştur. Hazırlatılan fizibilite raporlarında Bankalar Kanunu ile İmar Kanununun kendi

amaçları doğrultusunda değiştirilmesi öngörülmektedir. Böylece konut alanına, el atan tekelci sermaye, bu alandaki devlet girişimlerini engelleyebilecek ve devleti alt yapı hizmetleri için büyük harcamalar yapmaya zorlayabilecek güçtedir.

Endüstrileşmeye ve kentleşmeye öncelik veren bu planda, bunlarla doğrudan ilgili olan konut sorununa değinilmemesi ilginçtir. Planda gelir dağılımından da söz edilmemektedir. Bunun sonucunda, endüstrileşmesi ve kentleşmesi öngörülen bir ülkede konut sorununun varlığını ve devamının kaçınılmazlığını benimsendiği ortaya çıkmaktadır.

Planda konut yatırımlarına ilişkin olarak arsa, ucuz sosyal konut ve inşaat malzemesi fiyatları ile ilgili fakat sözde kalan bazı yargılardan öte somut bir öneri getirilmemektedir.

B. KONUT POLİTİKASI İÇİN GENEL YAKLAŞIM:

Herşey gibi 'konut'u da bir 'meta' olarak kabul eden, sermayenin kârını toplumsal yararın önüne çıkararak bir sistemde konut sorunu çözemez. Bir an için, konut sorununun, herşeyden bağımsız olarak tek başına "çözüleceği", yani devletin herkeşe belirli standartta bir konut sağlayabileceğini varsayarsak dahi, 'çalışanlar' kesiminin maddi refahında bir değişiklik olamayacaktır. Bu durumda işveren (kamu ya da özel) bugün konut kirasını olarak işçinin ödediği miktarı düşerek ücret ayarlaması yapacaktır. Çünkü işgücünün de alınıp satılan bir 'meta' olduğu kapitalist sistemde ücret, daima belirli bir maksimum refaha göre ayarlanmaktadır.

Bu koşullar altında, sorunun çözümünün sosyal sistem değişikliğinde yattığı açıktır. Ancak, üretim ilişkilerinde köklü değişiklikler öngörmemekle birlikte, halktan yana girişimlerde bulunmayı hedef alan bir politik iktidar, konut sorunu ile ilgili olarak şu amaçlara hizmet edecek bazı tedbirler alabilir:

1) Konut için ayrılan ulusal kaynakların, yerli-yabancı tekelci sermayelerin ve büyük emlak sahiplerinin

"Konut, bir sınırsız aracı olmaktan kurtarılmalı, 'halk yararına devlet eli ile' çözümlenmeye çalışılmalıdır."

yararına kullanılmasından vazgeçilerek, konut sorununun bir dışa bağımlılık bir iç sömürü aracı olmaktan çıkarılması,

2) Çözüm adı altında getirilmek istenen tedbirlerin, halk kitlelerinin mücadelesini pasifize etme ve politik çıkar sağlama aracı olarak ele alınmasına özenilmesi,

3) Sorunun, diğer tüm sorunlarla birlikte çözülebileceği bir sosyal sistemin ülkede benimsenmesi durumunda getirilebilecek köklü çözümlere zemin hazırlanması ve gerekli birikimlerin sağlanması,

Bu nedenle aşağıda sıralanacak olan öneriler, bu amaçlara göre değerlendirilmeli, önerilerin soruna çözüm getirmesi beklenmemelidir.

Ayrıca, konut sorununun çözülmesi denince, halkın barınma ihtiyacının karşılanması ile yasanabilir bir çevre yaratılması birlikte ele alınmak zorundadır. Bu durumda konut, hem tek bir ünite olarak hem de çevreyle ilişkilendirilerek, kırsal ve kentsel yerleşme, üretim ve toprak düzenlerinden bağımsız ele alınmamalıdır. Aşağıdaki öneriler de bu genel çerçevede içinde yapılacaktır.

C. ÖNERİLER:

YERLEŞME DÜZENİ-KONUT SORUNU İLİŞKİLERİNE AIT ÖNERİLER:

o Konut sorunu sağlık ve eğitim gibi bir sosyal sorun olarak kabul edilmelidir.

o Konut bir sınırsız aracı olmaktan kurtarılmalı ve "halk yararına devlet eli ile" çözümlenmeye çalışılmalıdır.

o Bu durumda 'planlama' şarttır ve bu planlamanın ekonomik, sosyal ve fiziksel boyutları içeren 'geniş kapsamlı' bir planlama olması gereklidir.

o Bölge ve kent ölçeklerinde ilgili kurumların planlama ve uygulama örgütleri aracılığı ile konut üretimi devletçe yürütülmelidir.

o Toplu konuta yönelmiş kooperatifler belirli oranlarda "kiralık konut" yapmak ve araziye sahip olmamak koşulu ile devletçe desteklenmelidir.

o Ekonomik ömür dolmamış konut stokunun spekülâtif amaçlarla yiktirilmasının önlenmesi ve mevcut konutların onarımına önem verecek kent yenileme politikaları geliştirilmeli ve uygulamaya sokulmalıdır.

o Kırsal alanlarda bugün var olan üretim ilişkilerinde köklü düzenlemelerin kısa devrede yapılmasının olanaksız olduğu dikkate alınırca, kırsal alt yapı ve konut sorununa gerekenden fazla ağırlık verilmesi büyük ölçüde kaynak tarafına yol açabilir. Diğer yandan kırsal üretim ve yerleşme düzeninde tedbir alınıp alınmaması kentlere nüfus akımını çok fazla etkilemeyecektir. Dolayısıyla gelecekte aşırı boyutlara ulaşması muhtemel kentsel konut sorunu öncelik ve ağırlıkla ele alınmalıdır.

ARSA VE KONUT POLİTİKALARI İLİŞKİLERİNE AIT ÖNERİLER:

Konutların üzerinde yapıldığı "toprağın devletleştirilmesi" ve konutların 'KIRALIK' olması gereklidir. Ancak belirli bir geçiş döneminde bu iki konuya ilişkin mülkiyet biçimi hakkında aşağıdaki öneriler uygulanabilir:

o Düzenli ve planlı bir kentleşmenin sağlanabilmesi, kent parçalarının yenilenmesi, ancak KENT TOPRAKLARININ KAMU MÜLKİYETİNDE olması ile olanlık kazanır. Bu nedenle büyük kentlerle, hızla gelişen kentlerin çevrelerinde hızlı kamulaştırmalara gidilmeli, bu alanlarda devlet eliyle kiralık toprak komut inşa edilmelidir. Kamulaştırılmış alanlar hiçbir şekilde yeniden özel mülkiyete geçmemelidir. Kamulaştırmada kamu tarafından yaratılmış değer artışları, hiçbir şekilde ödenmemelidir.

Bugünkü durumda inşa edilmiş kent alanlarında da değer artışlarının tümtüyle kamuya dönmesi için çözümler bulunmalıdır.

o Çağdaş toplumsal yaşantıya cevap verebilecek bir arazi kullanma düzeninin ve toplu kullanmalardan doğacak ekonomilerin sağlanabilmesi için toprağın parçellenmesine ve hisseli tapu uygulamalarına son verilmelidir.

o Konut sorununu çözme adı altında halka mülk sahibi yapma tutumunun sürdürülmesi, ileri üretim düzeninin gerektirdiği 'İgüçlü hareketliliği'ni öler. Çatışan kentli nüfusun toprağa bağımlı kalınması toplumun alt kesimlerinin demokratik hak ve özgürlük mücadelesini kırıcı etkiler doğurur. Bu yaklaşım içinde değerlendirildiğinde, "gecekondulara tapu dağıtma" işlemi rahat, fakat yanlış bir düşüncüdür. Bu nedenle özellikle büyük üretim merkezlerinde devlet "kiralık konut" üretimi yoluna gitmelidir.

KONUT ÜRETİMİ VE TEKNOLOJİ SEÇİMİNE İLİŞKİN ÖNERİLER:

Bugünkü koşullar sürdükçe tahmin edilen konut ihtiyacını karşılamak olanak dışıdır ve sosyo-ekonomik yapının mekâna yansımaları giderek ağırlığını arttıracaktır.

o Teknik ve sosyal alt yapı ile belediye hizmetlerini bugün elinde tutan devlet, konut üretimi görevini de yüklenmeli, piyasa mekanizmasını denetleyerek ayrıntılı duyan bir politika izlemelidir.

o Geçmiş döneminde küçük kentlerde ve büyük kentlerin mevcut yerleşme alanlarında küçük üretici eliyle konut üretiminin devam etmesi kaçınılmazdır, fakat bu üretim kesin bir kamu denetimi altında yapılmalıdır.

o Konut sorununa yaklaşımda, ekonomi sağlama, arazi kullanma ve konut yerleşim ilişkileri açısından devlet eli ile toplu konut inşaatı kaçınılmazdır. Toplu konut yapımında, sosyal konut barınma birimleri için esas alınmalıdır. Sosyal konut yalnızca yoksul ve dar gelirli için inşa edilecek bir barınma birimi olmayıp, çağdaş endüstrileşmiş toplumların konut tipidir. Bu nedenle sosyal konut bütün toplum, sınıf ve tabakalar için geçerli kullanılmalı ve ülke konut üretimi denlenmelidir. Toplu sosyal konut standartları, ülke koşulları, konut ihtiyacı ve değişimi göz önünde tutularak yeni baştan ve farklı bir biçimde uygulanmalıdır. Böylece bugün ayrılabilen yatırım payları ile daha çok konut birimi üretme olanakları doğacaktır.

o Hızla artan konut ihtiyacı küçük üretim ve geri yapı teknikleri ile karşılanamaz bir düzeye gelmiştir. Bu nedenle konut üretim teknolojisinin ülke koşulları ve çıkarları

ön planda tutularak saptanması için araştırmalar - yöntem, teknik, istihdam, malzeme vb.-en kısa zamanda başlatılmalıdır.

o Teknoloji saptanması paralelinde, yapı üretiminde gerekli insan gücünün (içişlerden mühendisine kadar) nitelik ve niceliğinin saptanması, bunların yetiştirilmesi için eğitim ve öğrenim düzeyinin yeniden gözden geçirilmesi, bu insan gücünün -her kademe ve her uzmanlık dalı için- çalışma alanlarının, görev yetki ve sorumluluklarının teknik ve yasal tamamlanması yapılması zorunludur. Ancak ne olursa olsun, yetiştirilmiş insan gücünden gereğince yararlanabilmek için, yapı üretiminde çalışanların -içişlerden mühendis ve mimarına varıncaya kadar- sendikalar örgütleri bünyesinde toplanması sağlanmalıdır. Yapı üretiminde çalışanlar, bu örgütler aracılığıyla, bu üretimin parçası oldukları halk kitleleri yararına yönlendirilmesinde önemli bir rol oynayabileceklerdir.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi sonunda 750 bini bulacak olan yapı işçilerinin nitelikli hale getirilmesi için, yapı sektörüne, istihdam sorununu çözmeye aracı olarak bakılmaktan vazgeçilmeli, bu alandaki işçilerin örgütlenmesi sağlanmalıdır. Sendikalar örgütlenmesi bu sorunun çözümleri içinde tek çare olarak kabul edilmelidir. Kendi insan gücümüzden yararlanmamızı önlüyor, teknik elemanlarımızı işsizliğe ve ücret düşüklüğüne iten, ama kararlarda uluslararası tekelilerin çıkarlarını gözeterek yabancı teknik hizmet ithaline son verilmelidir.

ORGANİZASYON VE KAYNAK KULLANIMINA İLİŞKİN ÖNERİLER:

Yukarıda sıralanan önerilere alt politikaların yürütülebilmesi için konut sorunuyla ilgili kuruluşların bütünlük içinde yeniden örgütlenmesi ve finansman kaynaklarının kullanma şekillerinin yeniden düzenlenmesi gereği vardır. Kalkınma, istihdam ve kaynak kullanma politikaları açısından maliyeti düşük, daha iyi nitelikli, daha fazla konut üretimi için yapı endüstrisinin geliştirilmesi ve yapı sürecinin devletleştirilmesi zorunludur.

o Yerli ve yabancı tekelciler toplu konut üretimi konut sorununu çözemeyen ve böyle bir iddiaları olmadığı da bilinmektedir. Bu girişimciler piyasayı ellerine geçirdiğinde fiyatları çıkarlarına göre ayarlamak, daha orta ve yüksek gelir guruplarına göre konut üretmek, bunların tasarruflarının tamamını esmek yoluna gideceklerdir. Böylece bugün inşaat sektöründeki küçük üretici kesim, kısa zamanda tasfiye edilecek, yapı üretimimiz giderek yabancı tekelcilerin denetimine girecektir.

Bu nedenlerle yerli ve yabancı tekelcilerin toplu konut üretimi alanındaki girişimleri kesin olarak engellenmelidir.

"Şehir gelişme projeleri" adı altında, Dünya Bankası aracılığı ile, büyük kentlerimiz için ulusal, alt yapı ve konut sorunlarına el atan ve yatırım projeleri için zemin hazırlanmakta olan yabancı tekelcilerin girişimleri zaman kaybetmeden önlenmeli ve bunlara olanak veren 'anlaşma'lar iptal edilmelidir.

o Bütün sosyal güvenlik fonları tek merkezde toplanmalı, devletin konut yatırımları ile ilişkisi kurulmalı ve bütünlük içinde konut

yatırımlarına dönüştürülmesi için etkili bir kurum oluşturulmalıdır. Adı geçen fonların birikimini sağlayan toplum kesimleri bu kurumun yönetiminde söz sahibi olmalıdır.

o Konut, endüstrinin gelişmesine yardımcı bir sosyal alt yapı sorunu olarak kabul edilmeli, bütün endüstriyel kuruluşların 'konut fonu' na katkısı sağlanmalıdır.

o İmar, yasa ve yönetmelikleri toplu sosyal konutun iç ve dış işlevsel ilişkilerine olanak verecek esneklikte değiştirilmelidir.

KONUT SORUNU İÇİNDE GECEKONDU OLGUSU:

Gecekondu olgusu konut sorununun ayrılmaz bir parçasıdır ve ondan bağımsız olarak incelenilmesi olanağı yoktur. Gecekondu olgusu bir uyum ve tampon mekanizmadır. Ortadan kalkması için, onu meydana getiren değişkenlerin -yani gerçek anlamda endüstrileşememe ve onun sonucu olarak sahte kentleşme ve gelir dağılımındaki adaletsizliği- ortadan kalkması gerekir.

Devamlı ve güvenilir iş bulamayan halk kitleleri tek sosyal güveneyi 'gecekondu'da bulmaktadır. Bu nedenle, bu kişilere daha iyi bir konut ve çevre sağlanıncaya kadar kendi buldukları çözümler yolunun geçerliliği kabul edilmelidir.

Gecekondu, halkın kendi olanaklarıyla gerçekleştirdiği, içinde yaşadığı sürece inşaatı devam eden, büyüyen, yenileşen bir konut tipi ve üretim süreci olduğu bilinmeli, bu sorunun yalnızca görülmeli değil, düzeltecek dış koşullarla çözümleneceği kabul edilmeli ve devlet aracılığıyla gecekondu islahı, yenilenmesi ve benzeri yollardan vazgeçilmelidir.

Gecekonduya yasal geçerlik kazandırılmalı, seçim dönemlerinde baskı ve çıkar aracı olarak kullanılmalarına son verilmelidir. Gecekondu için oturulan daha iyi bir konut sağlanmadıkça yıkılmamalı, ama gecekonduya tapu dağıtımına yoluna hiç bir çözümler ve nedenle gidilmemelidir.

Gelişmiş, gelişmekte olan ve gelecekte gelişecek olan gecekondu alanları için benimsenecek olumlu politika, bu alanların düzenlenebilmesini sağlayacak gerçekçi planlama yaklaşımlarının belirlenmesi ve bu alanlarda yaşayan ve yaşayacak toplum kesimlerinin sağlıklı yaşama koşullarına kavuşturulması olmalıdır.

IV. SONUÇ

Burada yapılmaya çalışılan değerlendirme ve öneriler, konut konusunda, ülkedeki mevcut sosyal gelişmeyle gelişmeyecek, tam tersine ona katkıda bulunacak şekilde ve özellikle köklü bir sosyal sistem değişikliği sonrası getirilebilecek çözümler için hazırlayıcı olmak amacıyla izlenmesi gereken politika üzerinde yaygın bir tartışmayı başlatmayı amaçlamaktadır. Ülkede bugün için izlenmesi gereken konut politikaları üzerinde, kamu ile ilgili tüm kuruluşların konut ihtiyacı giderilemeyen tüm halk kesimlerinin katılacağı bir tartışma ortamının yaratılması, en azından sorunun nedenleri ve gerçek çözümünün ön koşulları üzerindeki doğru görüşlerin yaygınlaşmasına yarayacaktır.

Teknik Elemanların Hizmetlerini Halkımıza Gerekli ve Yeterli Bir Biçimde Sunamayışlarının Nedenleri

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

Teknik elemanların, teknik bilgi ve hünerlerini halkımız yararına kullanamamaları, Türkiye'nin içinde bulunduğu somut şartların doğal bir sonucudur.

Ülkemiz, ekonomisi, siyasal yapısı, yönetim aygıtı, eğitimi, kültürü, kısaca alt yapısı ve bütün üst yapı kurumları, birbirleriyle kaynaşmış olan uluslararası tekelci sermaye ile yerli tekelci sermayenin hakimiyetindedir. Bu egemen çevrelerin kontrol ettiği tüm yatırımlar ve hizmetler, halkımızın sorunların çözme yönünde değil, azami kâr sağlayacak yeni pazarlar ve çıkar alanları yaratmak yönündedir.

Böyle bir sömürü düzeni içinde, ülkemizin geri bırakılmışlıktan kurtulacağını ve tüm çalışanların yaptığı hizmetlerin ve yarattığı değerlerin halkımıza ulaşacağını sanmak, kendimizi aldatmak olur.

TARİHİ GELİŞİM

Ülkemizin bugün içinde bulunduğu şartları doğru olarak belirleyebil-

mek, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmemiz açısından zorunludur, bu bakımdan, bugüne nasıl geldiğine kısaca bir göz atmakta yarar olacaktır.

Osmanlı Devleti son dönemlerinde, gelişen batı tekelcilerinin bütün arzularına açık, farklı çıkarların ülke kaynaklarını yağmalamak için bir biriyle çatıştığı, emperyalist bir sömürü düzeninin arenası durumuna daydı. Çatışan tekelci çıkarların sömürü alanlarını paylaşmak için girişimleri I. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında altı yüzyıllık imparatorluk, bu çatışan çıkarların orduları tarafından işgal edildi. İşgalci emperyalist güçlere karşı kazanılan Milli Kurtuluş Savaşı sonrasında, ülkede ulusal bir ekonomi-politika yaratılmasına dönük çabalarla girişildi. Ancak, gökleri hâlâ ülkemizde kalan yabancı tekelci ve onlarla ortak olmaya gönüllü çevreler tarafından, bu çabalar baltalanmaya başlandı. II. Dünya Savaşından en kazançlı çıkan ülkeler, bu dönemde ülkemizin ekonomik-siyasal yapısı üzerinde egemenlik kurmayı başardılar. (Marshall Planı, İkili anlaşmalar v.b. girişimler, bu egemenliği perçinlemeyi amaçlıyordu.)

"Emeğimizin halkın hizmetine girtilmesi, ülkemizin her alanda bağımsızlığını kazanmasına, sömürüyle dayanan düzenin sona erdirilmesine bağlıdır. Geleceğimiz üretin güçlerinin özgürce gelişebileceği, kafa ve kol emeği arasında farklılaşmanın olmadığı, emeğin yabancılaşmadığı bir düzene kavuşabilmemize bağlıdır. Bu gerçek, bize bir avuç sömürücü azınlığın karşısında emekçi yığınlarla birlikte olduğumuzu öğretir."

Giderek yerli müttefiklerini geliştiren ve yeni sömürü yöntemleri uygulayan uluslararası tekelci sermaye, bu sefer daha farklı bir biçimde ülkemize yerleşmiş oldu.

GÜNÜMÜZ

Günümüzde sanayi, ticaret ve bankacılık alanlarında kaynaşarak tekelleşme yönünde güçlenen egemen sınıflar, bir taraftan tarımında mevcut olan geri üretim ilişkilerini tasfiye çalışmalarına girişerek kesin kontrollerini sağlarken, diğer taraftan tist yapıda işlerine gelen feodal kurumları korumaya özel dikkat göstermiştir. Egemen sınıflar, güdümlerindeki siyasi iktidarların yatırım, planlama, ücret, personel v.b. teşvikleri ile alabildiğine güçlenmiş ve sömürü ağımlarımızın en ücre köşesine kadar yaygınlaştırmışlardır.

Uluslararası tekelci sermaye, ülkemizde kendi aşırı kâr hedeflerine yönelik ve tüketim malları üretimine ağırlık veren orta ve hafif sanayiye geliştirerek sahte bir sanayileşme görüntüsü yaratabilmektedir. Bunun yanı sıra, sermaye ihracı dışında teknik bilgi, yabancı teknik eleman, patent, royalti gibi unsurlar da dışa bağımlılığı pekiştiren önemli unsurlar arasındadır. Yabancı sermaye, bu bakımdan, payının yarısından az olduğu şirketlerde ve kuruluşlarda dahi kesin denetimini bu unsurlar aracılığı ile sağlayabilmektedir. 1970 yılında yetli teknik hizmet tutarı 237 milyon TL. iken, yabancı teknik hizmet tutarının 1 milyar 343 milyon TL'ne ulaşması (ki biri diğerinin altı mislidir) bu gerçeği belirtmekte yeterlidir.

Kısacası, tekelci kapitalizmin içinde bocalamak zorunda olduğu buhranların zararları, emperyalizmin hegemonyası altındaki ülkemizin ve diğer ülkelerin halklarına ödetilmektedir.

ÖRNEKLER

Buraya kadar söylediklerimizi belgelemek bakımından aşağıdaki kısa örnekleri belirtmekte yarar görüyoruz :

— Ticaret Bakanlığının bir raporuna göre, yabancı sermaye ile kurulmuş 120 büyük firmanın 70'inde yabancı sermaye yarısından fazla hisseye sahiptir. 1952-1972 arasındaki 20 yıllık süre içinde giren yabancı sermaye, ülkemizin öncelikle ihtiyaç duyduğu tüketim malı üretimine yatırım yapmış ve sermaye birikiminin % 53'ünü şimdiden dışarıya transfer etmiştir. Ülkemize giren 1 milyar 800 milyon TL. tutarındaki yabancı sermayeye karşılık, yabancı sermaye yasalarına tabi şirketlerin sermayeleri toplamı 1972 yılı sonu itibarıyla 4 milyar lirayı aşmıştır.

— Yeraltı kaynakları yabancı çıkarların hizmetine sunulmuş bulunan ülkemizde yüzey suyu potansiyelinin ancak % 4'ü değerlendirilmekte, bunun yanında kullanılan enerjinin % 70'i fuel-oil'den elde edilmektedir. Enerji darlığının dünyayı sardığı bir sırada, petrolletimizin yabancı şirketlerin elinde olduğu ülkemizde bu durumun kimin çıkarına olduğu açıkça ortadadır.

— Üçüncü 5 yıllık kalkınma planı incelendiğinde, ara malı ve yatırım malı ithalatının tüm ithalatımızın % 90'ını oluşturduğu, buna karşılık makina ve makina aksamı gibi yatırım ve ara malı ihracatımızın % 0.5 gibi güdük bir paya sahip olması, sanayi yatırımlarının ne derece ülkemiz yararına olduğunu ortaya koymaktadır.

— «Yerli Oto Sanayii» adı verilen ve büyük yatırımların gerçekleştiği bir alanda maliyetin önemli bir bölümünü ithal edilen parçalar oluşturur ve binek arabasının maliyetine göre yerli işçilik oranı % 10 civarında kalmaktadır.

Bu örnekler rahatça çoğaltılabilir, ancak tebliğimizin amacı bakımından bu kadarını yeterli buluyoruz.

Sonuç olarak :

- Milli gelirin % 32'sinin toplam nüfusumuzun % 1'i tarafından alındığı,
- 80 milyarlık bir bütçe yanında, spekülasyon yolu ile yaratılan suni değer artışının 100 milyarı bulduğu,
- Kalkınma, refah, sanayileşme, gelişme gibi süslü lafların arkasında, yukarıda belirtilen gerçeklerin yatığı ülkemiz;

Uluslararası tekelci sermaye ve yerli müttefiklerinin ekonomik, siyasal, ideolojik egemenliği altındadır.

TEKNİK ELEMANLAR

Bu genel şartlar içinde teknik elemanların özel durumları nelerdir?

Böylece belirlenen şartlar altında, değişik eğitim aşamalarından geçerek ve çeşitli mesleki formasyonlar kazanarak sayıca 100 bine yakın bir teknik güç oluşturan teknik elemanların hizmetlerini halka götürmeleri doğu olarak imkânsızdır. Ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla homojen bir topluluk olmayan teknik elemanların çalıştıkları kesimlerin veya

ücretlerinin farklı olması, bu objektif durumu değiştirmez. Ashında ülke ve halkımız yararına değer yaratabilecek yapıya ve potansiyele sahip olan teknik elemanların günümüz şartlarında verimli olamayışı, bu şartların doğurduğu istihdam politikasının kurbanları olmalarından ileri gelmektedir. Teknik elemanların % 45'inden fazlası «hizmet kesimi» denilen, üretimle doğrudan ilişkili olmayan alanlarda israf edilmektedir. Öte yandan, sermayenin yoğunlaşması süreci içinde giderek sayıları azalan özel meslek uygulama bürolarının hizmetleri de, mevcut ekonomi politikasının kontrolindedir.

Teknik elemanların yetki ve sorumluluklarının tayin edilmeksizin boyukta hırakılması, çeşitli teknik meslek disiplinleri arasında suni sürtüşmeler doğurmaktadır, bu ise eğitim ve uygulamada köstekleyici bir unsur olmaktadır. Yabancı kültür ve teknolojinin etkisi altındaki bir düzende yetişen teknik elemanlar bu eğitimlerini tamamladıkları zaman da işsizlik tehdidi ile karşılaşmakta ve kimileri eğitim gördükleri alanlardan, geçimlerini temin edebildikleri herhangi başka bir alana kaymak zorunda kalmaktadırlar. Basında, teknik elemanların ayakbağı boyacıları, sey-yar köftecilik yaptığını dair haberlere rastlamak mümkündür. Teknik elemanlar böylece verimsizliğe itilmekte, eğitimleri için yapılan harcamalar da, böyle uygulamaların sorumlularına hibe edilmektedir.

Bu arada, teknik elemanlara zaman zaman verilen küçük ücret artışları, enflasyonist ekonomi politikası içinde eriyip giderken, tüketim malları piyasasındaki talep tıkanıklıklarının giderilmesi amacı gözletilmektedir.

Bu düzen içinde teknik elemanların hizmetlerinin -ne kadar iyi niyetli olursa olsun- halkımıza ulaşması mümkün değildir;

— Çünkü, teknik elemanın emeğine ihtiyaç gösteren yatırımlar ülke yararına değil, yabancı menfaatleri en çoğa çıkarıcı biçimde planlanmaktadır,

— Ve yine çünkü, ülkemizdeki yatırımların yönlendirilmesi, planlanması ve uygulanması sürecinde karar verici durumda olan politik mekanizma, dışa bağımlı bir ekonomik sistemin parçasıdır.

Birçok alanda teknik elemanlar, yabancı sermayenin denetim görevlilerinin, karar verici mevkilerde bulunmuş yabancı teknik elemanların emirlerine verilmiştir. Bu durumda kalanlarımız, yabancı sermaye egemenliğinin teknik elemanlar üzerindeki etkisini her an yaşamaktadır.

SONUÇ VE ÇÖZÜM

İçinde bulunduğumuz şartlar, emeğimizi üzerinde böylesine bir sömürünün hakimiyetini zorunlu kılmaktaysa, bizler hangi şartlarda bundan kurtulabilir ve hizmetlerimizi halkımıza sunabiliriz?

Teknik elemanların hizmetlerini halka sunabilmeleri hangi şartlarda gerçekleşir?

Yukarıda incelediğimiz şartlardan çıkan sonuç, teknik elemanların çıkarlarının mevcut ekonomik, sosyal ve siyasal yapı ile çeliştiğidir; şu halde bider, içinde bulunduğumuz objektif durum gereği halkımız arasında, hakim güçlerin karşısında yer alıyoruz.

Emeğimizin halkın hizmetine girilmesi, ülkemizin her alanda bağımsızlığını kazanmasına, sömürüye dayanan düzenin sona erdirilmesine bağlıdır. Geleceğimizi, üretim güçlerinin özgürce gelişebileceği, kafa ve kol emeği arasında farklılaşmanın olmadığı, emeğin yabancılaşmadığı bir düzeye kavuşabilmemize bağlıdır. Bu gerçek, bize bir avuç sömürücü azınlığın karşısında emekçi yığınlarla birlikte olduğumuzu öğretir.

Ancak bu bilinçle atacağımız her adım yere basacak ve mücadelemiz başarıya ulaşacaktır. Sesimizi duyurabilmemiz ve etkili olabilmemiz için ortak hedefler çevresinde toparlanmak, güçlü bir biçimde örgütlenmek gerekir.

Demokratik ve ekonomik mücadelemiz :

Teknik elemanların demokratik-ekonomik hak ve istemleri, dönem dönem çıkarılan yasalar yoluyla hakim güçlerin kendi aşırı kâr politikalarına göre yönlendirilmiştir. Zaman gelmiş, ücretler göstermelik olarak artırılmış ve bazı demokratik örgütlenme olanakları tanınmış, zaman gelmiş, halkımızın mücadelesi güçlenince bu olanaklar geri alınmış, antidemokratik uygulamalar teknik elemanları da baskıları altına almıştır. Topluluğumuzun, hak ve istemlerini, tekelci sermayenin şartlara göre değişen politikasına oyuncak olmaktan kurtarması gerekmektedir.

Demokratik hak ve özgürlüklerin temeli, düşünce ve örgütlenme özgürlüğüdür. Önümüzdeki adım, hak ve istemlerimizi elde edebilmek, mücadelemizi güçlendirmek için sendikal örgütlenmeye, grev ve toplu sözleşme haklarına kavuşmaktır.

Teknik elemanların bünyesinde biraraya getiren çeşitli kuruluşlar yıllardır yurtsever saflarda etkili bir mücadele sürdürmüşler, her türlü baskı altında dahi seslerini yükseltmişlerdir. Demokratik hak ve istemlerimize daha sıkı sarılarak, birlik ve dayanışmamızı geliştirerek bu mücadeleyi daha da güçlendireceğiz.

TEKNOLOJİ İTHALİ VE BEYİN GÖÇÜ

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

Teknoloji, bilimin ve teknolojinin üretimde uygulanma biçimi gösteren ve sanayideki ilerleme ile birlikte gelişen bir unsurdur. Bir ülkedeki teknoloji birikimi, üretimin niteliği ile doğrudan bağlantılıdır.

Türkiye sanayileşme ve kalkınma düzeyi düşük, geri kalmış bir ülkedir. Sanayi tüketim malları üretimi üzerine kurulmuştur. Yatırım malları üretimi sanayi için çok küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. 3. Beş Yıllık Planın verdiği sayılara göre, ara malı ve yatırım malları ihracatta binde 5 gibi çok düşük bir oranda kalırken, ithalatta % 90 gibi yüksek oranlara ulaşmaktadır. Bu açıdan dış ülkeler için uygun bir pazar durumunda olan ülkemiz, sanayinin gelişmesi için gerekli olan teknolojik birikimden de yoksundur.

Teknoloji transferi ve teknoloji üretimi yoluyla sağlanabilecek olan bu birikim, her şeyden önce, doğru bir teknoloji seçimine bağlıdır. Teknoloji seçimi genel kalkınma stratejisinden ve bu stratejinin dayandığı dünya görüşünden, bir başka deyişle, ekonomik-politik-ideolojik gücü elinde bulunduran çevrelerin politikalarından soyutlanamaz.

Türkiye'de ekonomik ve politik yapıda hangi çevrelerin etkinliği süre-

line ulaşılmaktadır. Bu dönemde yerli mühendislik hizmetleri karşılığı ise yatırımların % 1'ine dahi varmamaktadır (3).

Projelerin yabancılarla hazırlanmasında yanısıra patent, know-how, lisans satın alınması yoluyla da teknoloji ithali sürdürülmektedir. Petrokimya tesisleri kurulması ile ilgili olarak satın alınan yabancı teknoloji için Türkiye'nin 880 milyon lira royalti (lisans ücreti) ödemek durumunda olması buna bir örnektir (4).

Dış yardım ve krediler de, yabancı ülkelere, teknolojik hakimiyetin pekiştirilmesi yolunda kullanılmaktadır. Yatırımlarla ilgili araştırma ve uygulama projelerinin yabancılarla hazırlanmasına önem verilmekte, bu durum yardım ve kredi anlaşmalarında ön şart olarak ileri sürülmektedir. Bu konuda açıklayıcı bir örnek Dünya Bankasının, İstanbul Nazım Plan çalışmaları için Türkiye'ye açacağı 32 milyon liralık kredi anlaşmasıdır. Anlaşmaya göre bu kredinin 23 milyon liralık bölümü -yani üçte ikisi- müşavirlik hizmetleri adı altında yabancı teknik elemanlara ödenecektir ve bu para T.C. hudutları içinde geçerli bütün kesinti ve vergilerden muaf tutulacaktır (5).

550 milyonu İstanbul'un su işini halletmek için harcanacak

Dünya Bankası Türkiye'ye
2 milyar lira
kredi açtı
YURDA GİREN DÖVİZ AYNI KALIRKEN
KÂR TRANSFERİ HIZLA ARTIYOR

Istanbul suyu için
37 milyon dolar
kredi alınacak

ULUSLARARASI
İMAR BANKASI
350 MİLYON LIRA
KREDİ VERDİ

Japonlar alacak
Türkiye'de 200 milyon dolar ABD
yatırımı
mevcut..

DIŞ YARDIMLAR VE KREDİLER, YABANCI ÜLKELERCE, TEKNOLOJİK HAKİMİYETİN PEKİŞTİRİLMESİ YOLUNDA KULLANILYOR!

gelenmiştir? Sanayi yatırımlarında yabancı sermayenin, yalnızca sermaye payı olarak dahi ele alınsa, belirgin bir hakimiyet vardır. İmalat, maden ve hizmetler sektörlerindeki büyük kuruluşların % 90'ına hakim bulunan yabancı sermayenin bu kuruluşlardaki iştirak payı % 60 dolayındadır (1). Kamu yatırımları büyük ölçüde dış yardım ve krediler yoluyla gerçekleştirilmektedir. Tekelleşme süreci içindeki yerli sermaye uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşmiştir ve bu ortaklık sanayileşme, kalkınma, teknoloji seçimi kararlarına hakim olagelmıştır.

Teknoloji ithali sorunu, ancak bu yapıyı gözden uzak tutmadan incelenebilir. Ülke ekonomisi üzerinde bu ölçüde ağırlığı olan uluslararası tekelci sermaye, teknolojik hegemonyasını sürdürmek, giderek genişletmek ve her türlü yatırım kararlarında kesin söz sahibi olmak doğrultusunda girişimlerde bulunmaktadır.

Bir araştırmaya göre 1970 yılında yabancı teknik hizmet ithali için 1,5 milyar liraya yakın harcama yapılmıştır (2). 1963-1970 yılları arasında yabancı mühendislik hizmetlerine ödenen para 6,5 milyar liradır. Bu miktar aynı yıllar arasındaki sanayi yatırımlarının (26,3 milyar) % 23

Bütün bu örneklerde asıl önemli olan konu, yabancı teknik hizmete ödenecek olan bu yüksek rakamlar değil, bu tür araştırmaların yabancı teknik elemanlara, ya da firmalara bırakılmış olmasıdır. Böylece, sanayileşme ve kalkınma yolundaki her adım denetim altında tutulmakta, teknolojik gelişme yönlendirilmektedir. AİD, Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı, İhracat Bankası (Exim Bank) gibi teşkilatlar, kredilerin kullanılmasında, fizibilite safhasından uygulamaya kadar müdahale yetkisine sahiptirler. Başka bir deyişle yatırım yapılacak alan, yatırımın biçimi ve teknoloji seçimi konuları, sözü edilen teşkilatlar ve çok uluslu şirketler tarafından empoze edilmektedir. Kısacası, teknoloji ithali bilinçli bir tercih ve seçimle yapılmamakta, yukarıda çizilen yapının zorunlu bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu durum uluslararası tekelci sermayenin etkinliği altındaki bütün geri kalmış ülkelerin ortak kaderidir. Söz konusu olan teknoloji ithal edilmesi değil, çok uluslu dev firmaların teknoloji ihracı yoluyla bu ülkeler üzerinde teknolojik hakimiyet kurmalarıdır. Bu uygulamanın esas amacı, öncede belirtildiği gibi, yatırım ve sanayileşme kararlarının yabancı tekelci elinde bulunması ve gelişmişlik düzeyinin belli bir sınırdan üzerine çıkmasına engel olma-

bilmesidir. Bunun yanısıra, gene dolaylı olarak aynı amaca hizmet eden yan sonuçlar da görülmektedir. Önemli yatırımların fizibilite safhasından uygulamaya kadar tüm araştırma ve projelendirme işlerinin yabancı firma ya da teknik elemanlara bırakılması, çok uluslu şirketlerin stoklarında bulunan ve aşılmasa tekniklerin ürünü olan mallar için pazarlama olanağı yaratmaktadır. Ayrıca teknoloji ithalinin, ülke içinde teknoloji üretilmesine katkıda bulunacak şekilde bir seçime tabi tutulmaması, yerli teknoloji birikimini engellemekte ve teknik gücün gelişmesi imkânlarını ortadan kaldırmaktadır.

Teknik eğitim politikası da bu tür bir kullanıma uygun teknik elemanlar yetiştirmeye yöneltilmiştir. Teknik elemanlarımız bir yandan ülke koşullarına uygun, halk yararına bir üretim içinde yerlerini alamazken, diğer yandan da yurt dışına göçe zorlanmaktadır. Ücret düşüklüğü ve sınırlı istihdam koşullarına eklenen sosyal güvensizlik, baskılar, bürokratik sınırlamalar, özel kesimde doyurucu ve sürekli iş olanaklarının yokluğu, mesleği uygulamada görülen güçlükler teknik elemanlarımızı yurt dışına göçe iten nedenler arasındadır. Mühendis ve mimarlar arasında yapılan bir anket (6), gerek kamu kesimi, gerekse özel kesimde çalışan tüm mimar ve mühendislerin % 65'inin yabancı ülkelerde çalışmak istediklerini göstermektedir.

Dean Rusk: "... Eğer beyin göçü iyi yönetilirse, ulusal kaynaklarımızın en büyüklerinden biri olabilir."

Aynı anket sonuçlarına göre, mesleği ile ilgili iş bulduğu takdirde yurt dışına çıkmak isteyenlerin oranı, ne iş olursa olsun çıkmak isteyenlerden daha yüksektir. Gelirlerindeki farklılaşmadan hemen hemen bağımsız olarak, az çok sabit bir teknik eleman yüzdesi mesleklerini yabancı ülkelerde yürütmek istemektedir.

Bu da göstermektedir ki yurt dışına göçü doğuran nedenler yalnızca işsizlik ve ücret değil, gelirleri ne olursa olsun, teknik elemanların Türkiye'de mesleklerini istekleri ve imkânları ölçüsünde uygulama olanağı bulamamalarıdır.

Bütün bu itici nedenler yüzünden yurt dışına giden teknik elemanlarımız göç ettikleri ülkeler için çok verimli bir kaynaktır ve onlar da bu gerçeği bilirler. ABD eski dışişleri bakanlarından Dean Rusk, «bugünkü şartlar altında ülkemiz, başka ülkelerden yüksek zekâ ve kabiliyet sahibi göçmenleri çekebilmek için müstesna bir imkânla sahiptir. Eğer, iyi yönetilirse, göç, ulusal kaynaklarımızın en büyüklerinden biri, son derece değerli bir fikir ve maharet kaynağı olabilir.» (7) derken bu gerçeği ifade etmekte idi.

Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi, söz konusu olan yalnızca, teknik elemanlarımızın daha iyi hayat şartları ve mesleki çalışma olanakları bulmak amacıyla yurt dışına göç etmeleri sonucu ülkemizin ve aynı du-

rumda olan bütün geri kalmış ülkelerin uğradığı kayıplar değildir. Bu durum, aynı zamanda, bu göçleri emen ülkeler için iki yönlü bir kazanç yaratmaktadır. Tıttır bir seçime tabi tutularak göçmen kabul edilen değerli teknik elemanlar hizmetlerini gittikleri ülkelerin sömürü mekânımasında sunmakta, bu ülkelerde üretilen değere katkıda bulunmaktadırlar. Üstelik, yetişmeleri için gerekli olan eğitim yatırımları geldikleri ülkelere yapılmış olduğundan, geri kalmış ülkelerin bu tür yatırımlarına da uluslararası tekelci sermaye tarafından el konulmuş olmaktadır. Bu yüzden, böyle verimli bir kaynağın çoğaltılması amacıyla, beyin göçünü arttıracak her türlü tedbirin alınması yolunda çaba gösterilmektedir.

Yurt içinde çalışan teknik elemanlarımız da, ya mesleklerini hakkıyla yerine getiremeyecekleri, üretimden uzak sahalarda atıl kalmakta, ya da yabancı teknolojinin emrinde bir araç olarak kullanılmaktadır. Yabancı kaynaklı projelerin içinde yer alan teknik elemanlarımız, aşırtıcı, burada da mesleki yönden gelişme olanağı bulamamakta, bu tür projelerin yalnızca «hammallığı» yapmak durumunda kalmaktadırlar. Esas fonksiyonları olan teknoloji üretimine katkıda bulunma görevlerini yerine getirme imkânı bulunmayan teknik elemanlarımız, dış teknolojiye bağımlı ve onun bir unsuru olarak çalışmak zorunda bırakılmaktadırlar. Başka bir deyimle, teknik elemanlar ister yurt içinde kalsın, ister yurt dışına göç etsinler, bu sistem içinde yalnızca becerili birer araçlardır. Ve her türlü yatırım kararları onların dışında verilmekte, teknoloji seçimi ve üretilmesi gibi konularda söz sahibi olamamaktadırlar. Yabancı ülkelerden alınan borç, yardım ve kredilerin kullanıldığı yerleri ve biçimlerinin, ithal edilen malların ve teknolojinin niteliğinin, ülke koşullarına uygun olarak, serbest bir seçim sonucu, halkımızın yararına alınması kararlarına tabi olmadığı, bu konularda görülen uygulamaların uluslararası tekelci sermaye ve onunla çıkar birliği içinde olanlarca belirleneceği bir yapı içinde yerli teknik elemanların teknolojik gelişme ve sanayileşme kararlarında etkili olamayacakları açıktır.

O halde,

— Ülke koşullarına uygun, üretime dönük bir teknik eğitim politikasının izlenmesi ve yerli teknik elemanların üretime katılmalarının sağlanması;

— Sanayileşme yolunda teknolojik birikimi yoğunlaştırması gereken araştırma kurumlarının bu yöndeki çalışmalarına hız verilmesi;

— Yatırımların kalkınma amacına uygunluğunu denetleyecek kurumların kurulması yerli teknik elemanların buralarda söz sahibi kılınması gerekir;

gibi önerilerin hayatiyet kazanabilmesi için yatırım ve sanayileşme ile ilgili kararlarda, teknoloji seçimi ve birikimi ile ilgili tercihlerde, ülke koşullarına uygun ve halk yararına seçimler yapılabilecek bir duruma gelinmesi gerekmektedir.

TÜRKİYE GİBİ GERİ KALMIŞ BİR ÜLKENİN ÇIKARLARININ, O ÜLKE ÜZERİNDEKİ HAKİMİYETİNİ GÜN GEÇTİKÇE PEKİŞTİRME YOLUNDAKİ ULUSLARARASI TEKELCI SERMAYENİN ÇIKARLARI İLE ÇELİŞECEĞİ AÇIKTIR. YABANCI SERMAYENİN, KALKINMA, SANAYİLEŞME VE TEKNOLOJİK GELİŞME KONULARINDAKİ OLUMSUZ ETKİLERİ KALDIRILMADAN, BU KONULARDA ÜLKE ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA SERBEST SEÇİMLER YAPILMAZ.

KALKINMA SEÇİMLERİ POLİTİK SEÇİMLERDİR. BUNLARIN SAĞLIKLI BİR BİÇİMDE HALK YARARINA GERÇEKLEŞTİRİLEBİLMEMLERİ, TÜM ÇALIŞAN HALK KESİMLERİNİN DEMOKRATİK ÖRGÜLENMELERİNE VE POLİTİK ALANDA BİR GÜÇ OLARAK SESLERİNİ DUYURABİLMELERİNE BAĞLIDIR.

TEKNİK ELEMANLAR DA ANCAK EKONOMİK GÜVENLİKLERİNİ SAĞLADIKLARI, DEMOKRATİK ÖRGÜTLERİ ARACILIĞI İLE GÜÇLÜ BİR BASKI UNSURU OLABİLDİKLERİ ÖLÇÜDE BU MÜCADELEYE KATKIDA BULUNABİLİRLER.

SANAYİLEŞME VE KALKINMA YOLUNDA SAĞLIKLI BİR TEKNOLOJİK BİRİKİMİN SAĞLANMASI VE GELİŞTİRİLMESİ YOLU KAÇINILMAZ OLARAK BÖYLE BİR SÜREÇTEN GEÇECEKTİR.

(1) Cumhuriyet, 20.12.1972

(2) Toplum, sayı 20

(3) Teknik İlgüçü Göçü ve Teknik Hizmet İthali, broşür, 1972, s. 31

(4) Kimya Mühendisliği, Ekim 1973

(5) Teknik İlgüçü Göçü ve Teknik Hizmet İthali

(6) Teknik Eleman Anketi, Eylül 1971

(7) Mimarlık, sayı 71/6-7, s. 35

TEKNİK EĞİTİM İLE UYGULAMA ARASINDA YARATILAN ÇELİŞKİ

(TÜRKİYE L. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

Bugün Türkiye'de, farklı kademelerde sayıları yüzbinleri aşan teknik eleman bulunmaktadır. Nasıl ki teknik eleman sorunları, tüm çağın sorunlarından ayrı düşünülmezse, TEKNİK EĞİTİM'i de, eğitim sisteminin tümünden ve bu sistemin şekillenmesinde rolü olan iç ve dış etkilerden ayrı düşünmenin bir anlamı yoktur.

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK YAPISI AKSAKTIR

Açık bir gerçektir ki, gerek eğitim ve öğretim düzeyini, gerekse personelin kullanımını bir ülkenin üretim yapısı belirler.

Bugün, yurdumuzda sanayileşme süreci tamamlanamamıştır.

Ülkenin doğal ve insan gücü kaynakları toplum yararına en etkin bir biçimde kullanılamamaktadır.

Ekonomik gelişme dışa bağımlıdır. Özel girişim öncülüğünde, ithal ikamesi yolu ile, tüketim malları üretimine yönlendirilmektedir.

Ekonomik gelişmenin bu genel doğrultusu işsizliğe ve gelir dağılımında dengesizliklere sebep olmakta, eğitim yolu ile yeteneklerin ortaya çıkması engellenirken, yetişmiş elemanlardan yeterince yararlanamamak gibi bir israfada yol açmaktadır.

Teknoloji açısından, vurdumuz bugün sanayileşmiş batı toplumlarının bir pazarıdır. Teknolojiyi ithal etme durumunda olduğumuz sürece, teknik iş gücünün çalışma koşulları da yurt dışından gelen üretim metotlarını sürekli tekrarlayan, otomatik olarak uygulayan, teknik gelişmeye ve ülke kalkınmasına gerçek katkı çeşitli kademelerde, farklı yöntemlerle kısıtlanmış bir kısır döngü içinde kalmaya mahkumdur.

Başka ülkelerden alınan teknolojiye karşı olmak, gelişmeye, ilerlemeye ve yeni buluşlara karşı olmak demek değildir. Ülke yararına olmadığının inandığımız durum, bu teknolojinin ülkeye getiriliş şeklidir. Gelişmiş ülkeler, geliştirdikleri metotları pazarlarken, çok kez yatırımı ve teknik elemanı da bunun yanına katarlar. Böyle bir pazarın temel endüstrileri kendi kendine gerçekleştirebilir duruma gelmesi, iş olanaklarını kısıtlayacağı için pazarımızın hoşuna gitmez. Bu nedendir ki geri kalmış ülkeler her zaman montaj türünden sanayiye ve sanayileşme sürecini yavaşlatan turizm gibi yatırım alanlarına itilirler.

Gelişme yolundaki ülkelerin bu eğilimlere karşı durmaları, onların dış sermaye ve onunla bütünleşme eğilim ve çaleminde olan iç sermayenin amaçlarını iyi tanımlamasıyla; kendine ve bağımsuzluğuna duyduğu saygıyla doğru orantılıdır.

TEKNOLOJİ YARATMA becerisinin sanayileşmiş ülkelerin tekelinde olması, bizler için kabul edilmesi zorunlu değişmez bir gerçek değil, gelişmiş ülkelerin bir çıkar sorunudur.

Teknik elemanın uygulamada YARATICI ve ÜRETİCİ bir nitelik kazanması, teknolojinin büyük ölçüde ithal edildiği ülkelerde değil, üretim araçlarının üretildiği ülkelerde söz konusu olabilir. Ekonomik sistemi ne olursa olsun, teknoloji üreten toplumlarda, teknik personel yalnız işleyiş bilme değil, yaratma görevini de yüklenmektedir.

Bugün teknik eğitimin temel sorunu, dışa bağlı bir üretim sisteminin içine daha çok üst kademede, ihtisaslaşmaya dönük bir teknik eğitim verilmiş elemanları katma sorunudur. Teorik yanı ağır basan bu eğitim, montaj yanı ağır basan bir üretim ile bağdaşamıyacağından, yetişen eleman yaptığı işte tatmin olmamakta, yurt dışına veya başka iş alanlarına kaymakta, şu veya bu şekilde ülkenin üretim süreci dışına itilmektedir.

Ancak temel amacımız, üretim araçlarını üretebilen bir ekonomik yapı olduğuna göre, teknik eğitimde istenilen reform bugünkü yapının gerektirdiği elemanı yetiştiren bir sistem olmamalıdır. Böyle bir eğitimle yetişenle iş arasında bir uyum sağlanabilir ama bu ne ötediğimiz kalkınma ne de ülke çıkarları açısından istenilen bir denge değildir.

Bu nedendir ki biz, teknik eğitim sorunlarına eğilirken, bunun üretim sürecinden ayrı düşünülmesi gerektiğini benimsenmiş bulunmaktayız.

TÜRKİYE'NİN EĞİTİM SİSTEMİ AKSAKTIR

Geçmiş yıllarda ekonomik yapı belirli bir şekil alırken, eğitim sistemi bu yapıya dahi uydurulamamıştır.

Üniversite kapısında bekleyen aday öğrenciler... "Eğitim alanında yüzyıllık tampon tesbirlerin peşpeşe sıralanması ile bir eğitim politikası geliştirilemeyeceği geçmiş uygulamalarla belgelenmiştir. Çözümler bu yapının tümünü kökten değiştirecek TEMEL ÇÖZÜMLER olmalıdır."

Elli yıldır sürekli yön değiştiren bir eğitim politikası planlı dönemde dahi istenilen boyutları kazanamamış, her türlü baskının etkisi bu yavaşlığı sürdürüp gitmiştir.

Endüstrileşme düzeyini hızla yükseltmek zorunda olan ve bunu planlı bir yaklaşımla gerçekleştirmeyi resmen benimsemiş olan Türkiye için zorunlu olan YETİŞME İHTİYACI bugüne kadarki tutumlarla bir OKUMA HEVESİ'ne dönüştürülmüştür.

Geniş kavrımlara dar boyutlar kazandırmak, geri kalmış ülkelerin düşmemesi gereken bir çözümdür. YETİŞME, imkânları ve yolları çok olan bir amaçtır. OKUMA ise bu temel gereğin ancak bir boyutudur. Nüfusun önemli bir kesiminin bu tek yola yöneltilmesi, eğitimdeki dar beğazları kaçınılmaz kılar. Diplomayı bir hedef haline getirirken, diploma sahibini yetiştirmiş kişi kabul etmezimize ve yetiştirmede var olan SÜREKLİLİK kavramını unutmamıza veya ihmal etmemize yol açar.

Halbuki hızla gelişen teknoloji, üretimin hangi kademesinde olursa olsun, özellikle teknik elemanda bu SÜREKLİ YETİŞME BİLİNCİNİN var olmasını gerektirir ve buna imkân verecek olanakların sağlanmasını zorunlu kılar.

Eğitim sistemimizin esneklikten uzak yapısı, gelişme gibi dinamik bir kavrama, gerilimleri ve kayıpları en azda tutan bir uyum yapma olanağını sağlamamakta; yaratılan katı kalıplar gerek meslekler arası gerekse bir mesleğin farklı kademeleri arasındaki tutarlı geçişleri baltalamaktadır. Kapalı kutuları andıran bu eğitim yapısı değiştirilmeli, kişilere yetenekleri arasında fırsat eşitlikleri ve aşama yapma olanakları tanınmalıdır.

Bugüne kadar açılan veya kapatılan, kapasiteleri artırılan veya ek-siltelen okullara, hangi alanlarda ve kademede eğitim veren kuruluşların denendiğine baktığımızda, eğitim politikamızdaki tutarsızlıklar açık olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak buradaki «tutarsızlık» sözcüğü, anladığımız anlamda sağlam bir eğitim sistemi için geçerlidir. Yoksa, alınan kararların çok «tutarlı» olduğu başka açılardan rahatça öne sürülebilir.

Baskısından çekinilen veya boş görünme gereği duyulan gruplara karşı verilen tavizler şeklinde gerçekleştiğinden, kararlar çok kez politik açıdan tutarlıdır.

Okulların açılış veya kapanışları, seviyeleri, eğitim süreleri, öncelik ve ağırlık verilen alanlar çok kez bu politik etkilerle yölenmiştir. Bu, en fazla meslek eğitimi veren kuruluşlar için doğru olmuştur. Ayrıca bu kurumların yer seçimi sorunu da çok kez bir «ceza» veya «ödül» niteliğine dönüştürülmüş gerçekler, gerekler ve rasyonellik ilkeleri önemin-den yitirmiştir.

Eğitim alanında kendini hissettiren önemli bir diğer etken, sermayenin rollü olmuştur. Yaratılan bir petansiyeli çok iyi değerlendirebilen (!) bu çevre, kârlı bir yatırım alanı kazanmış, özel okullar yaygınlaşırken, derzane çarkının gelişmesine göz yumulmuştur. Bu gelişme yüksek eğitim çağındaki nüfusu bir süre çyalaması, öğretici kadrolara devletin sağlayamadığı olanakları bir ölçüde temin ederek, politikacıların üstünden baskıyı geçici de olsa kaldırtmıştır. Öte yandan yatırımcılar kâr oranı yüksek bu alana gösterdikleri ilgiyi, «kamu yararına» iş yapmak» gibi yararlı bir hizmet olarak ortaya koyma cesaretini kendilerinde bulabilmişlerdir.

Durumdan tek hoşnut olmayan, oyunu bir süre sonra anlayan sömürülen öğrencilerle, ülke çıkarlarına öncelik veren meslek kuruluşları olmuştur.

Kamu gücünün yetmediği yerde imdada özel sektörün yetişmesi, dünyoda eşine zor rastlanır bir karma ekonomi anlayışıdır. Eğitim politikamızı hakim olan eğilim ise yıllardır bu yönde olmuştur.

TÜRKİYE'DE TEKNİK EĞİTİM AKSAKTIR

Genel eğitim ve üretim politikasındaki aksaklıklar, doğal olarak, bütün sakinlerimizi teknik eğitim alanına da taşımaktadır.

Bir ülke teknoloji ithal ettiği sürece, o teknolojiye uyan eğitimi, bunu yapmadığı alanlarda da, yabancı teknik eleman ithal etmek zorundadır. Verilen tavizlerin yalnızca şu veya bu alanda olduğunu sanmak yanlıttır. Sistem içindeki ilişkiler, bağlar karmaşıktır ve her kararın etkisi kendini başka alanlarda, bu sırada teknik eğitimde de gösterir.

Bu nedenle bir ülkenin ekonomik yapısı dışı bağımlı geliyorsa, kamu yararı ve ülke gerçeklerine uygun bir eğitim politikası gerçekleştirilmez, gerçekleşse dahi yetiştirilen kişilerden yararlanma olanağı bulunmaz.

Bugün bazı mühendislik dallarında aşırı uzmanlaşmaya dönük olarak verilen eğitim, teknolojinin getirdiği sınırlamalarla uygulamada bir yarar sağlayamamaktadır.

Elektrik mühendisleri arasında yapılan bir anket, katılanların % 41'inin eğitimlerinin pratik yönden yaptıkları işin gereklerini karşılayamadığını ortaya koymaktadır. Bu, belki bütün diğer meslek alanları için de geçerlidir.

Bu «düzey farkı»nın çok iyi değerlendirilmesi gereklidir. Ülke teknolojisini göz önünde tutacak, gelişmeye ve yaratmaya olanak sağlayabilecek bir teknik eğitim planlaması, üretim sürecindeki köklü değişikliklerle bir arada ele alınmak zorundadır. Ancak o zaman anlamlı olabilir, gereken ekonomiler sağlanır.

Uyum bozukluğu ve tutarsızlıklar, yalnız meslek alanları arasında değil, bir meslekte verilen farklı kademeli eğitim için de geçerlidir.

Baskıların varlığına veya yokluğuna göre dalgalanan politika, bu ülkede de kendini göstermektedir. Bugün meslekler arası olduğu kadar, meslek içinde de bir rekabet havası yaratılması, parçaları idare etmenin kolaylığı göz önünde tutulursa, avantajlı bir durum yaratmaktadır. Ancak bu «yarışma» durumu her zaman çalışanların değil, çalıştırıcıların lehine işlemiştir.

Halbuki, geri kalmışlıktan kurtulma gibi genel ve tartışılması gereksiz bir ana hedef, gerek meslekler arası gerekse meslek içi bütünleşmeyi ve tamamlayıcılığı zorunlu kılar. Bunun gerçekleşmesi ise, iş alanlarındaki, yani üretimdeki gelişmelere bağlıdır. Bugün en üst düzeyde eğitimini tamamlayan bir kişi çok farklı kademelerde iş yapma durumundayken, teoride bu kademeler için yetiştirmiş olanlar çalışmaya olanağı bulamamakta, yurt dışına göçün önemli bir bölümünü meydana getirmektedir.

Ortaya pek çok somut örnekleri konabilecek bu eğitim - iş arası dengesizlik açıkça belirler ki :

TÜRKİYE'DE İSTİHDAM POLİTİKASI AKSAKTIR

Bugün ülkemizde eğitim alanındaki genel talep, yüksek eğitime hem de bunun en yükseğine yönelmiştir.

Ülkenin somut şartlarına da, amaçlanan üretim düzeyine de ters düşen bu durumu ortaya çıkaran nedenler çeşitlidir.

Eğitim süresinin uzaması, çözüm bekleyen işsizlik sorunu yönünden «erteleyici» niteliğinden dolayı, politikacılar için hoşya güden, ama ülke ekonomisi için son derece zararlı bir yoldur.

Talebin bu yönde yoğunlaşmasındaki temel etken, çok kez iş olanakları değil, ücretler, kadrolar ve kademelerle şekillenen «ödüllenme» sistemi ve yedek subaylık statüsüdür.

Teplimada yaratılan bir «itibar» sistemi, yanlışlığına rağmen, ödüllendirme sistemiyle birlikte, en üst kademede eğitimi istenir kalmaktadır.

Sanayileşmiş toplumların çoktan aştığı bu yanlış itibar sisteminin, gelişmekte olan toplumlar için yarattığı sakıncalar açıktır. Ülkemizde özellikle ücret ve imkân politikalarının değiştirilmesine bağlı olarak farklı bir şekil almaktadır.

Şuna inanmak zorundayız ki, çalışan kişi için önemli olan «itibar» sorunu, başkalarının saptanan önvanlarda değil, emeğini sunabilmekte, onun karşılığını alabilmekte ve verilen emeğin hakkıyla verilip verilmemesinde yatar.

Bugün bir yandan eğitimdeki aksaklıklar ve yetişenlere tatmin edici iş alanlarının yeterince sağlanamaması çluğu, öte yandan paranın hızla değişen satın alma gücü kişinin «dayanma» sınırını aşmakta, onu «başka ülkelerde ucuz emek olmak» seçimiyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu seçimin, kişinin özelliklerine veya yeteneklerine bağlı olmadığı, temelde, ülkenin ekonomik yapısının çgemen olan rüme ve kişilerin yapmış oldukları «seçimler» sonucu olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

ÖZET OLARAK DERİZ Kİ

Şu ana kadar yer yer tekrarladığımız ve bir kere daha üzerinde durmakta sakınca görmediğimiz nokta, genellikle eğitimin, özellikle teknik eğitimin ülkenin üretim koşullarından bağımsız bir şekilde ele alınarak tartışılmayacağı ve planlanamayacağı gerçeğidir.

Göz önünde tutmamız gereken bir diğer önemli husus, bugüne kadar sürüp giden bülük - pürçük çözümlerin ve soyut olarak ele alınmış tedbirlerin ötedeki yetersizliğidir.

Sınırlı kaynaklarımız ve büyüyen ihtiyaçlarımız, toplumun yeni denemelere olan tahammülünü ve dayanaklığını giderek azaltmaktadır.

Eğitim alanında yükeysel tampon tedbirlerin peşpeşe sıralanması ile bir eğitim politikası geliştirilemeyeceği geçmiş uygulamalarla belgelenmiştir. yenilerinin ortaya atılışında yukarıdan beri sözünü etmekte olduğumuz ilişkiler bütünü göz önünde tutulmalı, çözümler bu yapının bütünü kökden değiştirecek TEMEL ÇÖZÜMLER olmalıdır.

TEKNİK PERSONELE UYGULANAN STATÜNÜN ELEŞTİRİSİ

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

1. GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmasında en büyük görev teknik elemanlara düşmektedir. Az gelişmiş ülkelerin teknik elemanları gelişmiş ülkelerin teknik elemanlarına oranla daha büyük sorumluluk yüklenme durumundadırlar.

Ülkemizin gelişmek zorunda olan bir ülke olduğu görüldüğünden hareket edilirse, Türk teknik elemanlarının ülkemizin kalkınma yöntemlerinin saptanmasında ve uygulamalarda ağırlıklı söz sahibi olmaları gerekir.

Ancak, ülkemizin kalkınma sürecinin son 25 yılı değerlendirildiğinde tam tersine bir uygulamanın süregeldiği görülür. Bunun nedeni ise ülkemiz için seçilen kalkınma modelinin ülkemiz koşullarına ve çıkarlarına uygun olmayışdır. Yatırımların milli sanayi yerine montaj ve tüketim sanayine yönlendirilmesi, ekonomimizin dışa bağımlılığını artırmıştır. Yatırımlar yabancı kaynaklardan elde edilen kredilerle gerçekleştirildiğinden kapılarımız milli olmayan teknoloji ve yabancı teknik personele ardına kadar açılmıştır. Bu durumun kaçınılmaz sonucu olarak milli teknolojimiz güdük kaldığından, teknik elemanlarımız ülkemizde iş bulamamışlar ve yabancı ülkelere göç etmek zorunda bırakılmışlardır.

Teknik eleman göçüne neden olan en önemli etken, teknik elemanların Devlet Personel Yasası kapsamına alınmalarıdır. Tüm teknik elemanların % 75'ini oluşturan kamu kesiminde çalışan teknik personele daha iyi koşullar getireceği iddiası ile yürürlüğe konan Yasanın uygulama sonucu şudur : 1958 yılında mezun olan bir teknik elemanın o zaman aldığı ücret 1974 yılında mezun olan bir teknik elemanın bugün aldığı ücretle eşittir. 16 yılda meydana gelen fiat artışları ve yapılan devalüasyonlar düşünüldüğünde yasanın teknik elemanlara ne denli koşullar getirdiği anlaşılır.

Niteliği gereği montaj ve tüketim sanayinin istihdam kapasitesi sınırlı olduğundan üretim fazlası teknik elemanlar kamu kesiminde bi-

rer masa başına oturtulmuşlar, hizmet bile üretmez duruma getirilmişlerdir. Öte yandan yasanın getirdiği ekonomik koşullar yüzünden kamu kesimindeki kaliteli teknik elemanların çoğu işlerinden ayrılmışlardır. Bunun sonucu olarak kamu kesimi kadroları nitelik, yer yer de nicelik yönünden zayıflamıştır.

Kamu kesiminde çalışan teknik personelin 1970 öncesi tabi olduğu statü, teknik eleman sorunlarına tam bir çözüm getirmemekle beraber, şimdiki statüye oranla teknik elemanların niteliğine daha uygundu. Devlet Personel Yasasının eleştirilmesine geçmeden önce teknik elemanların 1970'den önce tabi oldukları statülerden kısaca söz etmek yararlı olacaktır.

2. DEVLET PERSONEL YASASI ÖNCESİ

2.1. 4/10195 ÖNCESİ :

Kurtuluş savaşından yıllarca sonra 1934'de devlet eliyle başlatılan ve beşer yıllık planlarla sürdürülmesi öngörülen sanayileşme hareketi, Birinci Beş Yıllık Plan uygulamasından sonra duralmış ve İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla tamamen durmuştur.

Savaşın bitimini izleyen yıllarda yine devletin öncelikle altyapı hizmetlerine önem ve ağırlık vermesiyle başlayan ekonomik canlanma giderek hızlanmış, artan hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için daha çok sayıda teknik elemanın istihdamı gerekmiştir. Artan teknik personel ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla, yürürlükteki barem kanunu zorlanmış ve sonuçta «yevmiyeli teknik personel» çalıştırma yolu zorunlu bir çözüm biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Giderek genişleyen ve yayılan bu istihdam biçimi türlü kuruluşlarda farklı olarak uygulanmıştır.

1957 Yılında, başta Karayolları Genel Müdürlüğü olmak üzere, kendisine bağlı diğer Genel Müdürlüklerle birlikte çok sayıda teknik personel çalıştıran Bayındırlık Bakanlığı «Nafia Vekâleti ve Vekâlete bağlı Umum Müdürlükler Meslek Sınıfı Personel Talimatı» nı hazırlamış ve

TEKNİK
PERSONEL
FORUMU,
Mayıs 1970,
Ankara.

uygulanmıştır. Daha sonra yayımlanacak 4/10195 sayılı kararnamenin temelini oluşturan «Taliimat» ın getirdikleri şunlardır;

- Meslek sınıfı kavramı ve teşkilât şemaları,
- Tayın şartları ve muameleleri,
- Ücret takdimi,
- Terfi, kıymetlendirme, nakil, mesai, harcırah, izin, disiplin hükümleri ve umumi hükümler,
- Teknik personel 13 derecede ve her derecede 9 kademeye kadar sınıflandıran «5 ikramiyeli aylık cetveli» ve «yevmiye cetveli» ile intibakları ve her bir derecede asgari tecrübe sürelerini gösterir cetvel,
- Mahrumiyet zammı cetveli ile mevki ve mesai zamları,

4/10195 :

Bayındırlık Bakanlığındaki uygulamadan sonra 1958 yılında hükümet, tüm teknik personeli kapsamına alan bir düzenlemeye gitmiş ve görünüşteki yasal tereddütleri de gidermeyi amaçlıyarak «Muayyen ve Muvakkat Müddetli Hizmetlerde çalıştırılacak yevmiyeli Personel Taliimatnamesi» nin yürürlüğe konmasını 4/10195 sayılı kararname ile kararlaştırmıştır. Kararnamenin getirdikleri şöyle özetlenebilir,

- Belirli ve geçici süreli işlerde yevmiyeli teknik personel çalıştırılabilir.
- Teknik personel deyiminden yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlarla, jeolog, kimyager, jeofizikçi, Teknik Öğretmen Okulu mezunu, fen memuru, tekniker ve benzeri teknik meslek sahipleri kastedilmektedir. Tahsilleri yukarıda sayılanları kadar olmasa bile bu tür işlerde çalışan kimseler bu tanımların kapsamındadır.
- Teknik elemanların bir kurumdan diğerine geçişi ilgili Bakanın izin ve olurlarına bağlıdır.
- Mahrumiyet bölgelerinde ya da tehlikeli ve ağır işlerde çalışanlar için zam yapılabilir.
- Arazi üzerinde veya şantiyelerde çalışan teknik elemanlara zam verilebilir.
- Yukarıdaki zamları alanlara hizmetlerinin ağırlık derecelerine göre ayrıca zam verilebilir. Seyyar personel de ayrı bir zam alır.
- Tam bir yıl çalışmış olanlara yılda 15 gün ücretli izin verilebilir.
- Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile intibakları daha aşağı derece ve kademe yapmalarını durumlarındaki fark bir yılda giderilir.
- Teknik personel 13 derece ve 9'a kadar varan kademelerle 9-118 lira yevmiye alabilirler.

2.2. 4/10195 SONRASI :

Kararnamenin yürürlüğe girmesini izleyen yıllarda çıkarılan yeni kararnamelerle statüye çeşitli değişiklikler getirilmiştir.

16.11.1960 tarih ve 5/541 sayılı, 20.7.1961 tarih ve 5/1452 sayılı Kararnamelerden sonra 10.5.1963 tarih ve 6/1735 sayılı Kararname ile yevmiye baremi 11-145 liraya çıkarılmış, mahrumiyet zamlarını 20.— liraya kadar çıkaran cetvel yürürlüğe konmuştur.

Bu tarihten sonra da değişiklikler sürmüştü ve şu kararnameler yürürlüğe konmuştur :

10.8.1963	tarihli ve 6/2089 sayılı kararname,
25.9.1963	• • 6/2246 • • •
25.4.1966	• • 6/6396 • • •
21.3.1968	• • 6/6789 • • •
15.6.1968	• • 6/10211 • • •

Görüldüğü gibi, 10 yıllık bir dönemde önemli ya da önemsiz değişiklikler getiren 9 kararname yürürlüğe konmuş ve teknik personelin sorunlarına çözüm getirilmek istenmiştir.

2.3. İRDELEME :

Yukarıda özet olarak verilen gelişmelerden şu sonuçlar çıkarılabilir:

- 1 — Kalkınma, ya da ödesi bir deyimle, sanayileşme sürecinin en önemli ögesi teknik personel ve becerili işçi sağlanmasıdır.
- 2 — Teknik personelin uğraştığı alanı nicelik ve nitelik olarak sürekli bir gelişim halinde olmak zorunluğundadır. Bu gelişimi en yakından izleyen, gören teknik personelin ve işçilerin üretim ilişkilerinin de en önce değişmesi gerekir. Diğer bir deyişle, teknik eleman kadrolarının diğer kadrolara oranla değişim gereksinmesini daha önce ve daha sık duyurmaları ve değişimi sağlayacak zorlamaları yapmaları doğal bir sonuçtur.
- 3 — 1947 yıllarında başlayan kalkınma hareketinde, yukarıda belirlenen dinamizmin sonucu olarak teknik personel, statik barem yasası sınırlarını zorlamış ve barem dışına çıkmıştır. 10 yıl sonunda, değişen koşulların gereği olarak 4/10195 sayılı kararname 1958 yılında zorunlu olarak yürürlüğe konmuştur.
- 4 — 1968 yılına kadar 8 kararname daha çıkarılmış, teknik perso-

nelin çalışma koşullarını belirleyen statünün zaman zaman değiştirilmesi gerekmiş, ama teknik elemanlar memur statüsünde değil, yevmiyeli olarak, istihdam edilmişlerdir.

- 5 — Özetlenirse, teknik personelin statik bir statü içinde istihdamı doğru ve mümkün değildir. Ülkemizdeki pratik, son yıllara kadar teknik elemanlar için işçi statüsünün en uygun statü olduğunu ortaya koymuştur. Nitekim son yıllarda, bunun tersine bir uygulamanın ne denli aksaklıklara sebep olacağı açıklıkla görülmüştür.

3. MEVCUT DEVLET PERSONEL YASASI

3.1. TEKNİK ELEMANLARIN UYARI VE DİRENİŞLERİ :

«Ekonomik kalkınmamızın ve halk sağlığının önemle ihtiyaç duyduğu teknik personel ve sağlık personelinin yeter sayıda yetiştirilmemiş olması nedeniyle bu kimselere kamu kesiminde görev verilmesi, özellikle piyasadaki arz talep şartlarının dengesi kamu kesimi aleyhine bozması yüzünden, mümkün olamamaktadır. Bu görüşten hareketle söz konusu personele daha avantajlı şartlar getirilecektir.»

Yukarıda yazılanlar Devlet Personel Kanununun gerekçesinden alınmıştır. Gerekçeyi hazırlayanların bütün iyi niyetlerine rağmen, çıkarılacak olan yasa ile gerekçede sözü edilen koşulların sağlanma olasılığının olmadığını, teknik elemanlar daha yasa yürürlüğe girmeden, çeşitli yollardan ilân etmişlerdir.

26.5.1970 tarihinde Odalararası Yürütme Kurulu (O.Y.K.) Sekreteri Maden Mühendisleri Odasında Personel Yasası tasarıyla ilgili olarak yapılan bir toplantıda yapılmak istenenin, zaten boş olan kamu kesimindeki teknik kadroları tamamen boşaltmak amacını güttüğünü belirtmiştir.

Hal böyle iken yasanın gerekçesinde dengenin kamu kesimi lehine olması için bu yasanın çıkarıldığı öne sürülmektedir. 4 yıllık bir uygulamanın sonucu, bu konuda kimin haklı olduğunu ve teknik elemanların tasarının üzerindeki eleştirilerine kulak tıkamaması bir çözüm yolu olmadığını göstermiştir.

29.5.1970 tarihinde yapılan 1. Forum'da çeşitli meslek örgütlerinden yükselen itirazlara rağmen zamanın iktidarının Personel Yasasını yürürlüğe koymaya kararlı olduğu sonucuna varılmış, 2.6.1970 tarihinde yapılan 1. Boykot'ta parlamenterlere şu çağrı yapılmıştır :

«Bütün parlamenterlerimizin sağduyusuna sesleniyoruz ve diyoruz ki, kanunlaştığı takdirde, çok kısa zamanda şikâyetleri ayyuka çıkaracak bu tasarıya lütfen oy vermeyiniz.»

1970'den 1974'e gelene kadar geçen zaman içinde Personel Yasasından şu veya bu şekilde şikâyetçi olmanın bir tek teknik eleman örgütü kalmamıştır. Şikâyetlerin haklılığı zamanın bütün yöneticilerince de kabul edilmesine ve düzeltilcekleri konusunda verilen sözlere rağmen, şikâyetlerin sonu gelmemiştir.

20.6.1970 tarihindeki 2. Forumu, 26.6.1970'deki 3. Forum izlemiştir. 3. Forum'daki genel kanı şu şekilde özetlemiştir :

«Teknik personelin özel bir durumu vardır. İdareciler kasıtlı olarak bunu anlamaz görünüşyorlar.»

Teknik eleman örgütleri, getirilen statünün, teknik elemanların çalışma koşullarına uygun olmadığını, 4/10195 sayılı kararname ile getirilen ve artık bir «müktesep hak» durumuna gelmiş bulunan statülerinin ellerinden alınmasının açık bir haksızlık olacağını defalarca ilân etmişlerdir. Ülke yararına kestlikle aykırı buldukları bu yeni uygulamayı durdurmak için bütün güçleri ile uğraşmışlardır.

İktidarların bir türlü anlamadığı ya da anlamak istemediği tek ve kesin çözüm yolu, teknik eleman örgütlerinden, defalarca ilgililere ve kamu oyuna duyurulmuştur. Bu çözüm yolu basit ve demokratik bir yoldur.

Bu yol kısaca, «Teknik elemanların, çalışma koşullarına ve yurt gerçeklerine en uygun istihdam biçimi işçi statüsüdür» şeklinde özetlenebilir.

Tüm teknik eleman örgütlerinin çeşitli açılardan sınıksız buldukları, yasa, bütün uyarılara kulak vermeksizin 17.10.1970'de resmi gazete de yayımlandı.

11.11.1970'de Teksen tarafından düzenlenen, Başbakanla yatırımcı Bakanların davet edildikleri toplantıda, bu yasayla güdülen amacın genç teknik elemanları kamu kuruluşlarından tasfiye edip, özel sektöre itmek olduğu gerçeğine bir kez daha dikkat çekilmiştir. Oysa gerekçesinde dengeli kamu sektörü yararına tutacağı belirtilen yasanın uygulaması tam tersine bir sonuç vermiş, bir yandan devlet dairelerinde kaliteli teknik eleman sıkıntısı artıp, denge kamu sektörü aleyhine bozulurken bir yandan da özel sektör eskisine oranla daha ucuz teknik eleman istihdam etme olanağına kavuşmuştur.

Teknik eleman örgütlerinin çabalarına ve yasanın uygulanması halinde meydana gelebilecek aksaklıkları içeren tüm uyarılarına rağmen Devlet Personel Yasası 1.12.1970 tarihinde uygulanmaya başlandı.

Aradan geçen zaman teknik elemanların yasaya karşı mücadelelerinde ve uyarılarında ne denli haklı olduklarını göstermiştir. Yasa gerekçe belirtilen ösün tam tersine bir uygulama getirmiş, teknik elemanlara daha avantajlı koşullar sağlanacağı ileri sürülürken, aksine teknik eleman ekonomik güçsüzlüğe itilmiştir.

Öte yandan uygulama, teknik elemanlar arasında ayrıcalıklara sebep olmuş, bunun sonucunda teknik elemanlar huzursuzluk ve bölünme ortamı içine itilmişlerdir.

3.2. TEKNİK ELEMANLARA UYGULANAN STATÜNÜN İÇİNDEKİ TUTARSIZLIK VE AKSAKLIKLAR :

Aşağıdaki satırlarda 657 sayılı Devlet Personel Kanununun bazı aksak ve çelişkili yanları eleştirilmiştir. Bu örnekleri yüzlerce misli çoğaltabiliriz. Ama buradaki amacımız tek, tek bütün bozuklukları sergilemek değildir. Bütün bu bozuklukların çözümlenmesiyle, teknik eleman sorununa tam bir çözüm getirilemeyeceğini, tam çözümün yeni bir statüye bağlı olduğunu da biliyoruz. Ancak bu örnekler mevcut yasanın, teknik elemanların çalışma koşullarına uygun olmadığını, birçok haksızlıklar yarattığını kesinlikle belgelemektedir.

Madde 4 — (K.H.K. 2, Madde 1, ile değişik biçim)

B) Sözleşmeli Personel :

Özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde ve zaruri hallerde münhasır olmak üzere özel kanunlarla verilen yet-

murunun bu tabii hakkını genel statüyle ilgili bir ana kanunda belirtmek, özellikle memur haklarının korunması için meslek kuruluşlarına doğru gidildiği bir devirde, faydalı sayılmıştır.» denmektedir. Gerekçe açık seçik biçimde itiraf etmektedir :

- Memurun çalışma koşullarını devlet saptamaktadır.
- Memur haklarının (devlete karşı) korunması gerekmektedir.
- Memur haklarının (devlete karşı) korunması için meslek kuruluşlarına doğru gidilmektedir.

Gereğinin açıkça itiraf edemeyip dolaylı olarak söylemek zorunda kaldığı özet şudur :

Memurların örgütlenmeleri, yani sendikalaşmaları ve haklarını bu yolla istemeleri ve elde etmeleri çağımızın bir gereğidir.

Madde 36 —

II — Teknik hizmetler sınıfı :

d)

e)

Eleştiri : Yukarıdaki fıkralarda eşit süreli yüksek teknik öğrenim görmüş çeşitli teknik personele aynı başlangıç derecelerinin uygulanması gerekli ve adaletili olduğu halde, eşit durumdaki kişilere 10/1, 10/3 ve 9/2 gibi üç farklı başlangıç derecesi uygulaması yapılmaktadır. Bu farklı uygulamaların ayrıcalık ve rahatsızlık doğurması doğaldır.

Yine aynı maddede devlet hizmeti dışında geçen hizmetlerin değerlendirilmesinde hizmet süresinin 3/4'ünün memurlukta geçmiş gibi değerlendirilmesi hükme bağlanmıştır. Ancak bu değerlendirmede sağlık hizmetleri sınıfı için genellik, teknik hizmetler sınıfı için yüksek öğrenim görmüş olma koşulu vardır. Bu farklılık da gereksiz ve anlamsızdır.

Kamu personeli örgütlerinin düzenlediği bir miting, Ankara 1970 .. 657 sayılı Personel Kanunu, sadece teknik elemanların değil kamu kesimindeki diğer çalışanların da geniş tepkisiyle karşılandı.

kiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca sözleşmeli olarak çalıştırılmalarına karar verilen kimselerdir. Ancak, yabancı uyruklular ile tarihi belge ve eski harflerle yazılmış arşiv kayıtlarını değerlendirenler ve mütercimler için hizmetin geçici olması ve özel kanunlarla yetki verilme şartı aranmaz.

Eleştiri : Bendin ilk fıkrası 4/10195 sayılı kararnamenin «Belirli ve geçici süreli işlerde çalıştırılacak personel» tanımına paralel olarak özel bilgi ve ihtisas isteyen işler için özel durumların olması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca anılan kararnamenin bir eksik yanısı da, «özel kanunlarla» deyimini eklemek suretiyle gidermektedir.

2 No. lu K.H.K. ile getirilen son fıkra hükmü yabancı teknik eleman ithali olanagını alabildiğine genişletmekte ve kolaylaştırmaktadır. Ayrıca iki hizmet türünde çalışanları fiilen yasanın kapsamı dışına çıkartmakta ve böylece yarattığı ayrıcalıklı, yasa gerekçe ve ilkelerini de çiğnemiş olmaktadır.

Madde 17 — Devlet memurları, bu kanun ve bu kanuna dayanılarak yayımlanan tüzük ve yönetmeliklere göre tayin ve tesbit olunup yürürlükte bulunan hükümlerin kendileri hakkında aynen uygulanmasını istemek hakkına sahiptirler.

Eleştiri : Madde, eleştirilmesine gerek görülmececek kadar genel ve güçsüzdür. Ancak maddenin gerekçesi ilginçtir. Gerekçe de : «Devlet memuru tek taraflı bir akitle istihdam olunmaktadır. Durumu statüdür, hizmet şartlarını Devlet tayin ve tesbit eder Devlet me-

Madde 68 — Derece yükselmesi yapılabilmesi için bir üst dereceden boş kadro bulunması gereklidir.

Eleştiri : Eşit tahsili, eş yetenekli ve aynı derecede bulunup da farklı iki kuruluşta çalışan iki teknik personelden biri kadrosuzluk nedeniyle terfi edemezken diğeri bu olanaktan yararlanabiliyor. Bir noktadaki böyle bir farklılık gelecekte daha da artarak iki personelin durumu arasında derece değil dereceler oluyor. Böylesi bir haksızlığı ve teknik personelin işe küsmelerine yol açan yasayı mahkûm etmek gerekir.

Ek Madde : (1327 sayılı Kanunla getirilen, numarasız)

İş güçlüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zamları :

Hayat ve sağlık için tehlike ve çalışma şartları bakımından güçlük arzeden veya mali risk taşıyan veya normalin üstünde gayret sarfını gerektiren veya eleman temininde mülkiyât çekilen görevler için iş güçlüğü, iş riski ve eleman teminindeki güçlük zamları ödenir.

Eleştiri : Maddenin gerekçesinde açıklayıcı hiçbir şey yoktur.

Ancak tehlikeli ve güç işler, bu işleri yapan her kişi için tehlikeli ve güçtür. Zamanın bu bakımdan bu kişilere başkaca ayrıntı yapılmaksızın ödenmesi gerekir. Oysa uygulamanın bu yönde olmadığını aşağıdaki örnekler açıklıkla belirtmektedir.

Örnek 1 :

T.C.K. Genel Müdürlüğünde «Ekip Seffliği» görevi yapan mühendis,

mimar, jeolog, jeofizikçi ve tekniker 600.— lira alırken, aynı görevi yapan teknisyene 250.— lira ödenmektedir. Yani elemanın temininde güçlük çekilmesi, elemanın sayısal azlığına, çokluğuna bağlı olduğu halde saptama diploma esasına göre yapılmaktadır.

Örnek 2 :

T.C.D.D. Genel Müdürlüğünde yeter sayıda mühendis ve mimar bulunduğu halde, bunlara 1000.— lira, okulları kapatıldığı için sayıları oransal olarak giderek azalan teknikerlere 500.— lira ödenmektedir.

Risk taşıyan ve özellikle normalin üstünde gayret sarfını gerektiren işler için saptanan tutar 200 - 400.— lira arasında olduğundan eşitsizlik üneği vermeğe bile değmez. Mali risk için böyle bir tutar yeterli sayılabilir. Ancak teknik personel için söz konusu olan risk mali değil, hayattır. Hayatını riske eden kişiye, diğer zamlara oranla, bu kadar önemsiz bir tutar ödemeyi öngörmek, yine koşulları bilmemenin bir sonucu olmuştur. Kaldı ki, kimi teknik personele, gerçekten tehlikeli işlerde çalıştığı halde, bu önemsiz zam bile ödenmemekte ve bir konuda daha eşitsizlik yaratılmaktadır. Yukarıdaki somut eşitsizlik ve ayrıcalıklar dışında genel olarak, aynı kuruluşta aynı statüdeki teknik elemanlara farklı yan ödemeler yapılması yetmezmiş gibi, türlü kuruluşlar arasında farklı uygulamalar da bir başka adaletsizliğe neden olmuştur. Bir takım teknik personel ise yan ödemelerden hiç yararlanamamıştır. Yan ödeme tutarlarının, emekliliğe yansımaması da ayrı bir eleştirilme konusu ve «müktesep hak» umursamazlığıdır.

Tüm bu ayrıcalık ve eşitsizlikler bilinçli olarak mı yaratılmıştır, voks bir bilgisizliğin ve yetersizliğin mi sonucudur? Nedeni ne olursa olsun, yan ödeme uygulamaları teknik personel arasında huzursuzluk doğurmuştur. Ancak bu huzursuzluk, «böl ve yönet» ilkesinden hareketle teknik elemanlar arasında çelişki ve çatışma yaratma amaçlanmış olsa bile teknik eleman birliğinin bozulması sonucuna varmamıştır.

Ek geçici Madde 4 — (K.H.K. 5, Madde 12 ile değişik biçimi)

a) sürelerin toplamı, söz konusu kurumlarda hizmete ilk defa başladıkları tarihteki öğrenim durumları ve 36 ncı maddenin teknik hizmetler için tesbit olunan başlangıç dereceleri esas alınmak

Eleştiri : 1327 sayılı yasanın boşluğu ve 5 no.lu K.H.K. nın vuruşsuzluğu nedeniyle uygulamada çok açık haksızlıklar olmuştur. Örneğin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı kuruluşlarda, son tahsil başlangıç derecesi üzerine tüm hizmetleri eklenerek değerlendirilme yapıldığı halde, Ulaştırma Bakanlığına bağlı kuruluşlarda (son tahsil başlangıç derecesi söz konusu edilmeksizin) hizmete ilk başladığı andaki tahsil derecesi üzerine geçmiş hizmetleri eklenerek değerlendirilme yapılmıştır.

YASANIN EKSİKLİKLERİ

KAZA SİGORTASI

Emeklilik hakları ile ilgili olan 187. madde, teknik elemanların görev koşulları göz önüne alındığında, yetersiz kalmaktadır. Teknik eleman, görevi gereği, diğer hizmet sınıflarına oranla kaza olasılığı daha yüksek olan koşullarda çalışmaktadır. Maden ocaklarında, arazide, tünellerde, laboratuvarlarda, veya şantiyelerde, çoğu kez hayatını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bulunan teknik elemanların herhangi bir kaza sigortası sisteminden yoksun olması, teknik hizmetlerin verimli bir şekilde yürütülmesini olumsuz yönden etkilemektedir.

Teknik elemanların da tabii oldukları Emeklilik Yasasına göre hizmet süresi 15 yılı geçmemiş bir elemanın ölümü halinde; bu elemanın aylığının % 50'si karısına, % 40'ı da çocuklarına ve varsa bakıma muhtaç anne ve babasına ödenmektedir. Örneğin 7/1 göstergesinde bulunan bir teknik elemanın ölümü halinde karısına ödenecek para brüt 1400.— TL olacaktır. Günümüzün koşullarında bu para ile geçinilemeyeceği açıktır. Bu durum, kaza olasılığının daha fazla olduğu teknik hizmet sınıfında çalışan elemanları kaygılandırmaktadır. Kendisine birşey olduğu takdirde ailesinin daha fazla geçim sıkıntısı içine düşeceğini bilen teknik eleman uygulama ile ilgili görevlere gitmek yerine masa başında oturmayı tercih etmektedir.

Teknik elemanların giderek masa başlarına yığılmasını önlemek ve onların daha verimli bir şekilde çalışmalarını sağlamak için geleceklerini tam bir güvence altına alabilecek sigorta sisteminin öngörülmemiş olması büyük bir hatadır. İş riski için saptanan değerlerin teknik elemanların çalışma koşulları ile orantılı olmadığı da ortadadır. Yasanın hazırlanması sırasında teknik personelin özel durumlarının hesaba katılmadığı böylece bir kez daha anlaşılmaktadır.

YOLLUKLAR

Teknik elemanlar görevleri gereği, sık sık iş seyahatleri yapmak durumundadırlar. Oysa Devlet Personel Yasasında, yollukların saptanması bu tür hizmetlerin özellikleri dikkate alınmaksızın yapılmıştır.

Teknik elemanlar çalışmalarını, çoğu kez oturdukları yerlerin de

şında uzun süre kalmak suretiyle de yapmaktadır. Çalışma koşulları ağır olup, çeşitli olanaklılıklarla mücadele ederek, verilen görevi yerine getirmeye çalışırlar. Meskün olmaları verilerde barınma ve çeşitli zorluklara göğüs germe durumundadırlar. Teknik elemanlara dışarda görev yaptıkları zaman ödenecek yollukların, gerek günümüzün ekonomik koşulları, gerekse görev sırasında çekilen sıkıntılar gözönüne alındığında, çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Yollukların özellikle ekonomik açıdan tatmin edici olmayışı nedeniyle teknik elemanlar büro dışında olan görevlerine gitmeye teşvik edilmiş ve böylece verimsiz bir çalışma düzenine itilmiş olmaktadır.

Teknik hizmetlerin bir ekip çalışması gerektirdiği düşünülmeden, yolluklar derecelere göre saptanmıştır. Sosyal durumları aynı, kadroları farklı olan ama aynı görevi yapan elemanlara değişik yolluk vermek teknik elemanlar arasında huzursuzluğa kaynak olan, birlik ve beraberlik içinde çalışma duygusunu zedeleyen ayrıcalıklar getirilmiştir.

3.3. TEKNİK PERSONELE UYGULANAN STATÜNÜN ÖZÜNDEKİ

YANLIŞLIK :

Teknik elemanlara uygulanan statünün içerdiği bir çok hatalı ve etik yanlar yukarıdaki 3.2. bölümünde eleştirilmiştir. Önce de söylediğimiz gibi, daha yüzölçümü bulunabilecek olan Lüytesine aksaklıklar, aslında ödeki bir yanlışlığın şekle yansımalarından başka birşey değildir. Ödeki yanlışlık uygulanan statünün, teknik elemanların çalışma koşullarına ve ülke şartlarına uymayışından doğmaktadır.

Teknik eleman sorununa doğru bir çözüm yolu bulmak istiyorlarsa, yetkililer ve iktidar öncelikle şu soruların cevaplarını aramalıdır :

- Niçin 1957 - 1970 dönemi yatırımcı kuruluşların teknik eleman sıkıntısına büyük ölçüde giderdikleri yıllar olmuştur? Ve niçin 1970 den sonra yine aynı kuruluşlar, büyük bir teknik eleman göçüne uğramışlardır? 1970 sonrasında teknik elemanların kamu kesiminden ayrılmalarının nedeni nasıl açıklanabilir?
- 1970 sonrasında, teknik elemanların, bürolara yığılması şantiye, atölye, fabrika ve maden ocaklarında çalışan teknik eleman oranının görece olarak azalması neyle açıklanacaktır?
- Son yıllarda, özellikle yüksek öğrenim görmüş teknik eleman sayısı birkaç kat artışta halde, kamu kesimi niçin teknik eleman sıkıntısı çekmektedir?
- Kamu kesiminin yeterli teknik elemana sahip olamayışının devlete getirdiği zarara, neyin karşılığında katlanılmaktadır.

Bütün bu soruların cevabı Personel Kanununun getirdiği teknik eleman statüsünde aranmalıdır. Bu statü teknik elemanların çalışma koşullarını ve yurt gerçeklerini dikkate almıyan bir statüdür.

Üç yıldan beri uygulanan yeni teknik eleman statüsünün verdiği sonuçlar, 1974 yılında ülkemizi yönetenlere bu somut gerçeği bütün açıklığı ile göstermiş olmalıdır. Bu elbise, bu bedene uymamaktadır. Ve kenarından köşesinden kesip eklemekle, yamalar vurmakla da uymaması mümkün değildir.

Hizmet değil değer üreten, şantiyelerde, fabrikalarda ve maden ocaklarında çalışan, çalışmaya yer ve şartları her an değişebilen, ülkemiz koşullarında bulunması ve elde tutulması güç olan teknik elemanları, mevcut Personel Kanunu çerçevesinde istihdam etmek mümkün değildir. Bu yolda ısrar edilerek teknik personel sorunu çözülmemez.

S O N U Ç :

Teknik eleman örgütlerinin bütün uyarılarına rağmen, teknik elemanların 657 sayılı kanun kapsamına alınarak memur sayılmalarının doğurduğu sıkıntılar, bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır. Daha dört-beş yıl önce, Türkiye'nin en güçlü teknik kadrolarına sahip olan kamu kuruluşları, bugün orta çaplı bir bürodaki teknik eleman nicelik ve niteliğine bile sahip değillerdir. Bu yüzden devletin uğradığı zarar bile bu uygulamaya devam etmeyi reddetmek için yeterli bir nedendir.

Teknik elemanların çalışma koşullarına ve yurt gerçeklerine uymayan mevcut statü içinde teknik eleman sorunu çözümlenemez. Mevcut kanun binlerce aksaklıkla maloldür ve amacından uzaklaşmıştır.

Teknik eleman sorunu için tek ve rasyonel çözüm yolu, teknik elemanların çalışma koşullarına ve yurt gerçeklerine uyan işçi statüsünün yürürlüğe sokulmasıdır.

Ancak işçi statüsünün tanınması ile devlet kadroları yeterli teknik elemana kavuşacak ve kalkınma için gerekli olan bu dinamik topluluktan tam anlamıyla yararlanılabilecektir. Artık daha fazla vakit kaybedilmeden teknik elemanlar işçi statüsüne sokulmalıdır. Böyle bir karar alınması sadece teknik eleman sorununu çözmekle kalmıyacak, yurtsaver ve bilinçli bir kesimin demokratik haklarına kavuşturulması, demokrasi ve özgürlük yolunda onur verici bir adım olarak daima anılacaktır.

TEKNİK ELEMANLARIN YÖNETİMDE SÖZ SAHİBİ OLMALARI GEREĞİ

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

Yıllardır, bilgi ve tecrübelerini, yaratıcı yeteneklerini halkın hizmetine sunma olanağını bulamayan, iktidarlarca aşağılanan, hor görülen, daima politik ve ekonomik baskılar altında tutulan teknik elemanların bugün üzerinde en çok durdukları, tartıştıkları konu, yurt kaynaklarının kullanılmasyla, yatırımlarla ilgili kararların alınmasında daha etkin olmanın yollarının neler olduğudur. Bu konu, geniş kapsamıyla, kamu kesiminde çalışanların yönetime katılmalarının yolları üzerindeki tartışmanın bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu tartışma çoğu zaman yanlışlara sürüklenmekte, sorunlar ve nedenleri yanlış olarak ortaya konarak «teknokrat-bürokrat çelişkisi» gibi bir noktaya getirilip bırakılmaktadır. Oysa, gittikçe yaygınlaşan bu tartışmanın sağlıklı olarak gelişebilmesi için yakın geçmişimizin ana hatları ile gözden geçirilmesi gerekli ve yeterlidir. Böylece politik tercihlerle teknik tercihlerin çelişme nedenleri, halk yararına olmayan politik tercihlerin, yurtsever teknik elemanların bütün direnmelerine rağmen, nasıl olup da uygulanabildiği ortaya çıkacaktır. Ancak bundan sonradır ki, teknik elemanların karar ve uygulamada etkinliğinin artırılması yolunda atılacak adımlar doğru olarak saptanabilir.

YÖNETİME KATILMA İHTİYACI NEDEN DOĞMUŞTUR

Teknik elemanlarda yönetime katılma ihtiyacını doğuran neden, diğer kamu personelinde de olduğu gibi, halkın ihtiyaçlarını ve ülkenin çıkarlarını gözeterek her görüşün, her uygulamanın, yönetimi elinde tutan iktidarlardan tepkiyle karşılanması ve baskıyla engellenmesi olmuştur. Kamu personelinin bazı kesimleri bu tepki ve baskıya daha yakından duyarlar. Teknik elemanlar da yatırım kararlarının yakın çevresinde yer aldıkları ve bunların uygulayıcıları oldukları için, günlük hayatlarında, iktidarlara en çok karşı karşıya gelen kesimlerden olmuşlardır. Gerçekten, kamu kesiminde çalışan teknik elemanların çalışma hayatları, mesleki bilgi ve tecrübelerinin, yurt çıkarlarının yönlendirildiği görüşlerini, bilim ve tekniği hiçe sayarak halkın ihtiyaçlarını ayaklar altına alan kararlar karşısında savunma mücadelesi içinde geçmektedir. Yakın geçmişimizde bunu doğrulayan sayısız örnekler vardır.

Yeraltı kaynaklarımız, dünya piyasalarında paha biçilmez değerde olduğu için, uluslararası firmalar tarafından yıllarca yurt dışına taşınmış, bunların yurt içinde değerlendirilmesini savunan, bu değerlendirme için gereken bilgi ve tecrübelerin, insan gücünün ülkemizde bulunduğunu öne süren teknik elemanlar susturulmaya çalışılmıştır.

Linyit madenlerimizin kamu eliyle verimli bir biçimde işletilmesi ve akarsularımızdan geçince yararlanılmasıyla enerji sorunumuz zamanında ve kesin olarak çözülebilecek iken, teknik elemanlarımızın bütün karşı koymalarına rağmen, gereken tedbirlerin alınmasında geç kalınmış ve akaryakıtta dayalı, dolayısıyla dışa bağımlı bir enerji politikasına öncelik verilmiştir.

Yurtsever teknik elemanların yıllardır öne sürdükleri görüşlere rağmen, ağır sanayiın kurulması geri plana atılmış, öncelik tüketime dönük ve dışa bağımlı montajcılığa verilmiş, yatırımlar bu alanlara kaydırılarak gerçek bir milli sanayiın kurulması engellenmiştir.

Arsa spekülasyonunu önleme gereği ve tedbirleri yıllardır teknik elemanlara ortaya konduğu halde, yılda 100 milyarın üzerine çıkan spekülasyon değer artışlarına göz yumulmuş, tasarrufların taşınmaz mallara yatırılması teşvik edilmiştir.

Düzensiz ve plansız kentleşmenin topluma olan maliyetini ve bunu önleme yollarına yıllardır tekrarlayan teknik elemanların karşısında kullarını kıpırdatmayan iktidarlardan, sorunların dayanılmaz hale gelmesini beklemişler, sonra da büyük kentlerimizin altyapı ihtiyacının karşılanması işiyle uluslararası firmalara milyonlarca liralık kazanç olanağı sağlanmışlardır.

Teknik eleman parlamenterler oda yöneticileriyle, .. "Yönetime parlamenter teknik eleman sayısını artırarak da katılınmaz."

Politik iktidarlardan demiryolu ve deniz taşımacılığı yerine, halkımıza çok daha pahalıya malolan ve lastiğinden yakıtına kadar her şeyi ile sadece yabancı firmaların kazancına arttırmaya yarayan karayolu taşımacılığını, yine teknik elemanlarımızın bütün direnmelerine rağmen, yaygınlaştırmışlardır.

Ülkedeki bütün büyük yatırımlar, yabancılar eliyle ve onların çıkarlarına hizmet edecek biçimde gerçekleştirilirken, yurt çıkarlarını savunan teknik elemanlar ekonomik ve demokratik baskı altına alınmışlardır.

Bütün bu örnekler, fakir halkımızın emekleriyle yaratılan değerleri, gene halkımızın malı olan doğal kaynaklarımızı kapitalist dünyayı yöneten tekellere aktaran emme basma tulumbayı, teknik elemanların bilincinde şekillendirmeye başlamıştır. Bugün artık açıkça görülmektedir ki, gerçekte kalmış bir ülke olan Türkiye'nin bütün yatırım kararlarında, uluslararası tekelci sermaye ve onun yerli uzantısı olan egemen çevrelerin, kendi yararlarına olan eşitsizliği sürdürmek, ulusal gelirden kendilerine daha büyük paylar koparabilmek amacıyla taşıyan politikası yansımaktadır. Bunun sonucunda, uluslararası sermayenin politikasının bir parçası olarak, ülkemizin dışa bağımlılığı artmakta, gerçekte belirli çevrelere daha fazla gelir transferinden başka bir şey olmayan kaynak ya da yatırım israfı belirmektedir.

Ülkemizin kaynaklarının kullanılmasında, ülke kalkınmasını amaçlayan yatırım kararlarının verilmesinde «teknik tercih» daima yurt çıkarları yönündedir. «Teknik» terimi ülkenin kalkınmasıyla halkımızla bağlantılıdır, bütün «teknik kararlar» ülkenin kalkınmasını halkımızın daha iyi, daha yüksek yaşama koşullarına erişmesini amaçlar. Bunun ayrılmaz sonucu olarak, ülke kalkınmasını öngören tekniği uygulayan teknik elemanlar, bir bütün olarak ülke kalkınmasının, halkımızın yaşama koşullarının yükselmesini doğal yarıdır.

Çıkarları yurt çıkarlarının karşısına düşen egemen çevreler, teknik elemanları kendi sömürü makinelerinin basit bir parçası olarak yorumlamakta ve onları kendi politik tercihlerinin baskısı altında tutmaktadırlar. Halen ülkemizde teknik elemanlara en alt düzeylerde ve gelirden en büyük payı alan kesimlerin çıkarlarını zedelemeyecek ölçüde, sınırlı söz ve karar hakkı tanınmaktadır. Teknik tercihlerle, egemen çevrelerin politik tercihlerinin birbirine ters düştüğü ülkemizde, kaynakların kullanılmasında ve diğer yatırım kararlarında teknik elemanların etkinliği arttıkça egemen çevrelerin israf ve dışa bağımlılık politikalarının kırılması, oynanan oyunların halkın gözleri önüne daha açık bir biçimde so-

Odaların mesleki denetim yapmasına yıllardır engel olanlar, kamu kuruluşlarında bu denetimi yapan teknik elemanlar üzerinde politik baskı yapanlar, yapı üretiminde gereken düzenlemeleri yapmaktan yıllardır kaçınanlar, geçtiğimiz yıl TMMOB kanununun senatodaki görüşmeleri sırasında çürük ve yıkılan inşaatların sorumluluğunu teknik elemanlara yüklemek cüretini gösterebilmişlerdir.

Şurası açıktır ki, politik ve ekonomik baskılar karşısında işgüvenliği sağlanamamış olan teknik eleman, kendisine karşı üzerinde verilmiş yetkileri, iktidarların körükörüne aleti olduğu oranda kullanabilecektir.

KAMU KURULUŞLARININ YÖNETİM KURULLARINDA GÖSTERMELİK TEMSİLCİLERLE YÖNETİME KATILMA SAĞLANAMAZ

Bugün iktisadi kamu kuruluşlarının yönetim kurullarında, o kurumda çalışanların temsiliyi öngören yasal hükümler vardır. Ancak bu hükümler, uygulamada, çalışanların gerçek temsilcilerinin yönetim kurullarına girebilmesi için önce kendi aralarında örgütlenmelerini gerektirir. Aksi halde, seçim öncesi kulis faaliyetleri yoluyla iktidarlar, kendilerine küçük çıkar ilişkileri ile bağladıkları kişileri seçtirmek olancağını bulabilmektedirler. Bugün örneğin İller Bankasını yöneten üç kişilik Müdürler Kurulunun bir üyesi Banka merkez personeli tarafından seçilir. Ancak bu personelin herhangi bir şekilde örgütlenme, kendi ortak görüşlerini saptama ve buna göre bir aday belirleme olanakları yoktur. Diğer bir çok iktisadi kamu kuruluşunda ise, sadece sendikal örgütlenme hakkı verilmiş olanlar kendi sendikaları aracılığı ile yönetim kurullarına bir ya da iki temsilci sokabilmektedirler.

Bu durumda işçi sayılmayanlara temsil hakkı yoktur. Her şeyin ötesinde yönetim kurullarına giren bir ya da iki temsilci, yedi kişilik yönetim kurulunda azınlıkta kalmakta, dönen oyunların farkına varsalar bile buna engel olamamaktadırlar. Politik iktidarlar ise, bu kuruluşların yönetiminde orada çalışanları egemen kılacak bir temsil oranını sağlamak için kaçınılmazdır.

YÖNETİMDE ETKİN OLABİLMEK İÇİN ÖRGÜTLENMEK GEREK

Yönetimde etkin olma, teknik elemanların, yaratıcı güçlerini ortaya koyabilmeleri için gerekli olan özgür çalışma ortamına kavuşmaları ile mümkündür. Teknik eleman, her türlü baskıdan uzak ve kapıkuşluktan kurtulmuş olarak çalıştığında, bilimi ve teknolojiyi halkın hizmetine sokabilecektir. Bunun için de kendi haklarını koruyan güçlü örgütlerin varlığı esas olmalıdır. Teknik elemanlar, ancak güçlü örgütlerin içinde toplanabilirlerse, politik baskıları kişi olarak değil örgüt olarak karşılayıp, en doğru görüşleri bu örgütlerin güçlü desteği ile etkili olarak savunabilirler. Gene bu örgütlerin aracılığıyla tekelleri sermayenin ve onun iktidarlarının oyunları halkın gözleri önüne serilebilecektir. Teknik elemanlar, bu örgütleri aracılığıyla bir baskı grubu olabilecekler ve alınan politik kararları etkileyebileceklerdir.

Bugün için, teknik elemanları bünyelerinde toplayan odalar ve dernekler bu görevleri çok sınırlı olarak yerine getirebilmektedirler. Üyelerinin haklarını, işgüvenliğini ve ekonomik çıkarlarını koruyucu herhangi bir araçta sahip olmadıkları sürece bu örgütler aracılığıyla verecek mücadeleleri etkinliği yetersiz kalmaya mahkumdur. Bu nedenle, teknik elemanların yönetime ağırlıklarını koyabilmelerinin tek yolu, toplu sözleşme ve grev hakkını da içeren sendikal örgütlenmeye kavuşabilmeleridir.

TEKNOKRAT - BÜROKRAT AYIRIMI, ÇALIŞANLAR KESİMİNİN GÜÇLENEN BİRLİĞİNİ KIRMAYA YOL AÇAR

Personel Kanununun çıkışından sonra Türkiye'de kamu kesiminde çalışanlar arasında bürokratlarla teknokratlar diye iki ayrı grup olduğu ve bunların birbiriyle zaman zaman çeliştiği görüşü yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Teknik olmayan kamu personelinin, teknik elemanları çekemediği söylentileri yayılmış; personel kanununun maliyecilerin hazırladığı, böylece teknik elemanların düşük ücretle çalışmalarına maliyeci bürokratların sebep olduğu görüşü her yerde işlenmiştir.

Bu görüş, kamu kesiminde çalışanları bölerek birbirleri ile mücadele etmelerini sağlamak, böylece kendilerine karşı verilmesi gereken asıl mücadelenin yönünü saptamak isteyen iktidarlar tarafından ortaya atılmıştır. Gerçekte, bugün «bürokrat» olarak adlandırdığımız kesim, memuru kapıkuşu yapmayı amaçlayan personel politikalarının sonucu olarak dinamizmini kaybetmiş bir kitledir. Teknik elemanlar bugün, kamu görevlileri içerisinde, görece olarak daha dinamik bir kesim oluşturabilirlerse, bu nitelikleri ile diğer kamu personelinin de harekete geçirici bir çaba içine girmek zorundadırlar. Amaçlar ortaktır, bu amaçlara varmak için birleşenlerin sayısı arttıkça dayanışma da güçlenecektir.

Sendikal hak mücadelesinde de tüm kamu personelinin birlik içinde olması gereklidir. Diğer çalışanlardan ayrı olarak, sadece teknik elemanların yönetiminde söz sahibi olmaları gerektiğini hiç bir şekilde savunamayız. Hele teknik elemanların diğer kamu personeline karşı bir sirtüsü-

me içine girmeleri, onlardan mevzi almak gerektiğini ileri sürmeleri, mücadeleli zayıflatmaktan başka bir sonuç vermez ve hiç bir doğru nedenle açıklanamaz.

YÖNETİM DAİMA EKONOMİK VE POLİTİK GÜÇE SAHİP OLANLARIN ELİNDEDİR

Yönetimde bulunmak, en geniş kapsamlıya, ülkede ekonomik ve politik gücü elinde tutan kesimler için söz konusudur. Bunun dışında kalanlar çıkarları bütünleştiği oranda yönetimi destekler, çeliştiği oranda yönetimle ve yönetimdekilerle mücadele ederler. Türkiye'de iktidarlar, yıllardır egemen çevrelerin iktidarı olmuş, yönetim giderek yerli ve yabancı tekellerin uzantısı durumuna girmiştir. Halk kitlelerinin, çalışanlar kesiminin çıkarları ise bu iktidarlarla ve onların yönetimi ile çelişmiştir ve çelişmektedir. Bu durumda, çalışanlar kesimi ve onun bir parçası olan teknik elemanlar için halkı, dolayısıyla kendilerini, sömürönerinin baskı aracı olan bir yönetimde sermayenin çıkarları doğrultusunda görev almaları söz konusu olamaz. Böyle bir yönetimle mücadele edilemez. Bu nedenle, iktidarlar yerli ve yabancı sermayenin çıkarlarına bağlı olduğu sürece, teknik elemanlar için yönetime katılmak dendiğinde, devlet mekanizmasının içinde ve dışında yürütülecek bir mücadele anlaşılmalıdır.

Yönetime katılma isteklerinin en olumlu ürünü, çalışanları, yönetimde söz ve karar sahibi olmak için mücadeleye yöneltmesi, örgütlenmelerini sağlama ve bu örgütleri mücadele içinde yönetime katılma kavramını ve yollarını öğretmesidir.

BUGÜNKÜ MÜCADELEMİZ DEMOKRATİK MEVZİLER ELDE ETMEYE YÖNELİKTİR

Bugün için Türkiye'de halkın demokratik özgürlük isteklerini yanıtlayan bir hükümet vardır. Ancak bu hükümetin «iktidar» olduğunu söylemek güçtür. Gerçek iktidar küçük sermayeyi yutarak hızla güçlenen, güçlendikçe uluslararası tekelere daha iyi hizmet eden, onlarla gittikçe bütünleşen ve onların çıkarlarını daha iyi koruyan yerli tekelilerdir. Bu, yakın gelecekte de böyle sürebilir. Bugünkü hükümet ise, buna karşı duran halk kitlelerinin kazandığı, sürekli olamasa bile, çok önemli bir mevzidir. Bugün, gerçekten halk kitlelerinin kendi çıkarlarını savunan iktidarı ve onun uzantısı olan bir hükümet iktidarında olsaydı, teknik elemanların yönetime katılmaları kendiliğinden gerçekleşebilecekti. Durum böylesine kesin olmadığı içindir ki, teknik elemanlar ve tüm kamu görevlileri, ileride daha da güçlenecek tekelci sermaye karşısında, halkın çıkarlarını ve kendi haklarını korumada yararlanabilecekleri mevziler elde etmeye çalışmalıdırlar. Böylece, karar verici organların içerisine girerek, ya da onların dışında güçlü örgütler oluşturarak politik kararları etkilemek ve yurt çıkarlarına ters düşen kararları halkın önünde teşhir etmek mümkün olabilecektir.

Yönetime katılmak için örgütlenmeler, ancak halkın çıkarlarını savunan hükümetlerin var olduğu dönemlerde, karşı mücadele aracı olmaktan çıkıp kararların oluşturulmasında birlikte çalışma biçimine dönüşebileceklerdir.

Bugün için teknik elemanların yapması gereken, ileride savunabilecekleri mevziler elde etmeye çalışmak, demokratik haklarını genişletmek ve halk kitleleri içerisindeki yerlerini almaktır. Yönetime katılma yolunda ortaya konacak öneriler, teknik elemanların, ulaşmak için örgütülü mücadele verecekleri hedefler olmak durumundadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Örgütsüz olarak yönetime katılma mümkün olmadığına göre kamu kesiminde çalışanların sendikal haklarının alınması, mücadelenin ilk hedefi olacaktır. Teknik elemanlar bu mücadeleyi bundan sonra daha etkin ve daha yaygın olarak sürdürmek, diğer kamu personeli ile bütünleşerek mücadelenin gücünü arttırmak zorundadırlar. Sendikal örgütlenme gerçekleştiğinde, bu örgütler yönetime katılma yollarını ve bunun için verecekleri mücadelenin yöntemlerini kendileri saptayacaklardır. Toplu sözleşme ve grev hakkıyla donatılmış sendikal örgütlenme gerçekleşinceye kadar teknik elemanlar, dernekler ve odaları aracılığıyla haklarını ve görüşlerini savunmaya devam edecek, böylece bir baskı grubu olarak, alınan politik kararları etkilemeye çalışacaklardır. Bu çabalarının etkinliğinin artması, antidemokratik Dernekler Kanununun hema iptal edilmesi ve yerine demokratik haklar tanıyan yeni bir kanunun çıkarılması ile mümkündür. Odalar biçimindeki örgütlerin, kamu kuruluşlarında, yönetim ve danışma kurullarında doğrudan doğruya temsiliyi ve kendi mesleklerini ilgilendiren konularda söz ve oy sahibi kılınmalarını sağlayacak uygulamalara ve yasa değişikliklerine hemen gidilmesi gereklidir. Bu iki konu teknik elemanların örgütülü mücadelelerinin kısa vadeli hedeflerinden olmalıdır.

Bu örgütlenme çabalarının yanısıra, kamu kesimindeki teknik hizmetleri tek elden yürütmeyi sağlayacak, özerk bir kuruluşa ve yönetimin tabandan yukarı doğru gerçekleştiği bir yapıya sahip olan bir örgütün kurulması için çaba harcanmalıdır. Böyle bir örgüt en azından teknik elemanların politik baskılar karşısındaki örgütülü direncini arttıracaktır.

TEKNİK ELEMANLARIN SENDİKAL HAKLARA KAVUŞMALARI ve TEKNİK ELEMAN İŞ KANUNUNUN GETİRECEKLERİ

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINA SUNULAN BİLDİRİ)

1. Sendikalaşma, Dünyada ve Türkiye'de Sendikal Mücadele

1.1. Giriş

1.1.1. Teknik Elemanların Niteliği

Teknik Elemanların sendikal haklara kavuşmaları sorunu genelde bütün çalışanları ilgilendiren bir sorundur. Çünkü, üretim araçlarına sahip olmayan, aldıkları ücretler ile geçinen teknik elemanlar, başta işçiler olmak üzere diğer «ücretli»lerin ya da başka bir deyiş ile «çalışan»ların bir parçasıdır. Şüphesiz ki «ücretli»ler sözcüğü ile sosyal bir tanım geliştirmek ya da sınıfsal bir kategori yaratmak söz konusu olamaz. «Ücretli»lerin sınıfsal açıdan farklılıklar taşıdığı, örneğin işçilerin bir sınıf, diğer çalışan kesimlerince ayrı sosyal farklılıklar oluşturdukları açıktır. Ancak diğer ücretlilerin işçi sınıfı ile ortak olan temel özellikleri üretim ve değişim araçlarına sahip olmamaları ve belirli bir ücret karşılığında işgüçlerini satmak zorunda kalmışlardır. Ücretlilerin işçi sınıfı dışında kalan kesimleri, kendi aralarında farklılıklar taşımakla birlikte, işçi sınıfından üretim ve dağılım süreçleri gibi iki ayrı alanda fark oluştururlar. Teknik elemanları inceleyecek olursak, teknik elemanların homojen olmamaları, bir kısmının değer üretebilmesi, diğer bir kısmının işverene ait kumanda mevkilerini yürütebilmeleri, işçi sınıfından daha yüksek ücret düzeyine sahip olabilmeleri ve bu açıdan işçilerden daha değişik ödem ve ihtiyaçlarda ve daha değişik psikolojide olabilmeleri gibi birçok sebepten ötürü karmaşıktır. Bu gün apaçık görülen ve üzerinde özellikle durulması gereken şudur; işçi sınıfının dışında kalan diğer çalışan kesimler, bu arada özellikle teknik elemanlar ayrı sosyal katlar oluşturmalarına karşın dünyanın her tarafında çıkarılarının ve geleceklerinin işçi sınıfının çıkar ve geleceği ile aynı yönde olduğunun bilincindedirler.

1.1.2. Sendikal Hakları Elde Etmenin Gerektirdiği Çaba

Ücretlilerin bir kısmının sendikal haklara sahip olabilmeleri, diğer

bir kısmının bu haklardan yoksun kalması ücretliler arasında yaratılmış yapay bir ayırmadan ötürüdür. Tekelci sermaye çalışanları dağıtmak kılabilmek, parçalayabilmek için bu ayırımı bizzat yapmıştır. Sendikal haklar konusunda işçi-memur ayırımının suya çizgi çizmek anlamına geldiğini çeşitli ülkelerde çalışanlar, ortak mücadeleleri ile ispatlamışlardır. Demokrasinin genel objektif gelişimi içerisinde ise bu hakların alınması kaçınılmazdır. Sermaye kesimi hiçbir zaman çalışanlara bu hakları isteyerek vermemiştir. Çalışanlar sendikal ve diğer haklarını kapitalistleri vermeye zorlayarak almışlardır. Bu haklar, sermaye sahiplerinin, kapitalizmi sürdürebilmek için çalışanlara verdikleri ödünlere dir. İşte bunun

Teknik Personel Forumu, Ankara, 1970

İçindir ki bu hakların sermayeciler tarafından geri alınması çok güçtür.

1.1.3. Demokratik Gelişmeyi Çalışanların Bilinçli Mücadeleleri Yaratır.

Kapitalist toplumun doğuşundan bu yana emeğin sermaye tarafından sömürülmesi işçileri önceleri kendiliğinden bireysel çıkışlar yapmaya zorlamıştır. Giderek işçi sınıfı bu amansızca sömürü karşısında bilinçlenerek kendi ekonomik ve siyasal örgütlerini kurmuştur. Emek-sermaye uzlaşmaz çelişkesinin yarattığı bu kaçınılmaz dayanışma ile işçiler, bir baskı grubu olarak kendilerini kabul ettirmişlerdir. İşçi sınıfı kendi ekonomik ve siyasal örgütleri etrafından gittikçe güçlenerek burjuvaziyi bazı ödümler vermeye zorlamıştır.

Demokrasinin bugünkü düzeyine, işçi sınıfı ve müttefiki diğer emekçi kesimler tarafından sermayeye karşı yürütülen mücadeleyle ulaşılmıştır.

1.2. Sendikal Hakların Dünya'da ve Türkiye'de Elde Edilmesi

Sorunun evrenselliğini düşünecek olursak, gelişmekte olan ülkelerin koşulları da gözönünde tutularak geçmişin deneylerini bilmenin önemi açığa çıkar. Bu bakımdan çok kısa olarak işçilerin ve diğer ücretlilerin sendikalaşma deneylerini gözden geçirmekte ve sorunun tarihsel gelişimini Dünya'da ve Türkiye'de bazı örnekler vererek araştırmakta fayda vardır.

Sendikalar çalışanların ekonomik örgütleridir. Ücretlerin artırılması

TEKSEN, 1970 Teknik Personel Yürüyüşünde...
1961 Anayasasının budanan 'Hük'lerinden biri.

st, yaşam ve iş koşullarının düzeltilmesinin mücadelesi bu örgütler tarafından yapılır. Kısacası sendikalar çalışanların günlük çıkar ve amaçları için mücadele ederler. Bu mücadele, geleceğe dönük olduğu ve sendikalar aynı zamanda politik bir baskı grubu olabildikleri ölçüde başarı kazanabilir.

Bugün İspanya, Portekiz, Güney Vietnam gibi faşist ülkelerin dışında her ülkede çalışanlar sendikal haklarına kavuşmuştur. İşçilerin sendikal haklara kavuşmaları, diğer çalışan kesimlerden daha önce olmuştur. Sendikal hakların elde edilmesinin şüphesiz ki ülke yapısı, işçi sınıfının objektif ve subjektif bakımından geldiği yer, mücadele ve ittifak biçimi ile yakından ilişkisi vardır.

1.2.1. İngiltere, Fransa ve ABD'de Sendikalar :

«Kapitalizmin Anavatanı» olarak tanımlanan ve 19. yüzyılın başlarında gelişmeye sahne olmuş bulunan İngiltere'de işçi sınıfının sendikacılık ve politik eylem bakımından ulaştığı yer bu gelişme ile hemen göze çarpar. İngiliz işçileri çeşitli biçimlerde sürdürdükleri mücadeleler sonucunda 1824 yılında sendika kurma hakkını elde etmişlerdir. İngiliz işçileri daha sonra yürüttükleri eylemleri sonucunda, burjuvaziden genel oy

Bir 10195 vardı... Şimdi teknik elemanlar da memur.

hakkı, 8 saatlik işgünü gibi bazı ödümler koparabilmişlerdir. Bugün artık İngiliz sendikacılığı, 10 milyon civarında işçiyi temsil edebilecek bir güce ulaşmıştır. İngiliz işçileri konfederasyon biçiminde bir üst kuruluş olan T.U.C. (Trade Union Congress) içinde birleşmişlerdir.

Fransa'da ise işçi sınıfı mücadelesi daha değişik bir biçimde süregelmiştir. Sendikalarda örgütlenen işçilerin demokratik eylemlerinde sendikaların önemi de büyük olmuştur. Bugün Fransa'da sendikalar 4.5 milyon civarında işçiden oluşmaktadır.

A.B.D.'de ise 1830'lardan itibaren başlayan bir sendikacılık hareketi mevcuttur. Amerika'da sendikacılık, sınıf bilincinin zayıflığı dolayısıyla bağımsız olarak gelişmemiş ve bunun neticesinde 'apolitik' nitelik taşıyan Amerikan tipi sendikacılık doğmuştur. Sendikalar politik baskı grubu olarak kendilerini kabul ettirememiş ve zayıf kalmışlardır.

Yukarıdaki üç örnekten de görüldüğü ki, sendikalar işçi sınıfının ekonomik mücadele örgütleri olarak 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren varolmaya başlamışlar ve giderek siyasal etkinliklerini kabul ettirebilmişlerdir.

1.2.2. Türkiye'de Sendikalar

Türkiye'de sendikacılığın, ülke koşullarının batı ülkelerine göre daha değişik özellikler taşıması, kapitalist üretim ilişkilerinin yoğun ve yaygın olmaması, sanayi birikimlerinin hacimce darlığı, işçilerin uzun süre baskı altında tutulması gibi nedenlerle sanayileşmiş kapitalist toplumlardaki ölçüde gelişmesi mümkün olmamıştır.

Osmanlı Dönemi :

Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında işçilerin bir araya gelmeleri, örgütlenmeyi dayanışmayı geliştirmeleri daha somut olarak görülmeye başlanmış, 1871'de Ameleperver Cemiyeti kurulmuş, 1872'de tersane işçileri greve gitmişlerdir. İşçi sınıfımız 1908'de dayanılacak gibi olmayan iş koşulları karşısında grev silahına başvururken zorunda kalmıştır. İşçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak zayıf oluşu bu hareketlerin daha da güçlenmesini önleyen en önemli sebep olmuştur.

Kurtuluş Savaşından 1925'e Kadar Olan Dönem :

Kurtuluş savaşı sırasında gene sendikalarda örgütlenen işçiler gerek yabancı işverenlere karşı grevler tertipleyerek, gerekse Anadolu'ya malzeme yetiştirerek, milli mücadeleye aktif katkıda bulunmuşlardır. Savaşın sonra 1923'te kurulan «İstanbul Umum Amele Birliği»nin kuruluşu ile başlayan sendikalaşma hareketi, 1925'te çıkarılan Tahriri Sükun Kanunu ile uzun bir süre fiilen ortadan kaldırılmıştır.

1938-1950 ve 1950-1960 Dönemi :

1933 yılında Ceza Kanunu grev müeyyidelerinin ağırlaştırılması yö-

nünde değiştirilmiş, 1938 tarihinde yürürlüğe giren Cemiyetler Kanunu ile sınıf esasına göre dernek kurulması yasaklanmış, sendika kurma hakları ortadan kaldırılmıştır. Dünya üzerindeki faşizmin yenilgiye uğratıldığı yıllarda, ülkemizde çok partili döneme girilmesinin de sonucu olarak 1938 yılında yürürlüğe giren Cemiyetler Kanunu düzeltilerek sendika hakkı kanunen tanınmıştır. Ancak bu sendika hakkı, grev ve toplu sözleşme haklarını beraberinde getirmediği gibi, işçi sendikalarının siyasetle uğraşmasını da yasaklıyordu. Sendikalar yine de grev, toplu sözleşme hakları için mücadele etmişlerdir. İşçilere grev hakkını vadedip, işçi sınıfının politik bilinç düzeyinin düşük olmasından yararlanarak oylarını toplayan D.P. iktidarı, işçilerin bu isteklerini karşılamamış ve işçi sınıfını baskı altında tutmaya devam etmiştir. DP iktidarı bunun da ötesinde Amerikan tipi sendikacılığı, Türk sendikal hareketine empoze etmek için çalışmıştır.

27 Mayıs 1960'tan sonra sendikalar işçilerden daha fazla destek görmeye başlamışlar ve 1961 anayasasıyla grev ve toplu iş sözleşmesi haklarına kavuşmuşlardır. Ancak dikkat edilirse 1961 Anayasası'yla işçilere genel grev ve siyasal grev hakları verilmemiştir. Yeni sendikalar kanunu 1963 yılında, 1961 Anayasası doğrultusunda yürürlüğe girmiştir. 1960 sonrasında da Amerika'nın Türk işçi hareketi'ne sistemli olarak Amerikan tipi, politikadan soyutlanmış sendikacılığı telkin ettiği ve bu amaç ile A.I.D. nin bir çok sendikaya ekonomik yardımlar yaptığı bilinmektedir. 12 Şubat 1967'de bazı sendikalar Türk-İş'in siyasetin dışında kalması, izlediği politikanın işçi sınıfı yararına ve burjuvaziden bağımsız olmaması gibi gerekçelerle koparak Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunu kurmuşlardır. Bugün Türkiye'de 426.000 civarında işçi Türk-İş, 100.000 kadar işçi de DİSK bünyesinde toplanmıştır. Bağımsız sendikalar da gözönünde tutulursa 1.000.000 civarında işçinin sendikalarda örgütlendiğini söyleyebiliriz. Türk işçi hareketindeki odak merkezleri ise Türk-İş ve DİSK'tir. Bununla birlikte Türk-İş'in bünyesinde oluşan fakat bu örgütün politikasını sürekli eleştiren sosyal demokrat sendikalar grubu vardır.

1.3. Dünyada ve Türkiye'de Kamu Personeli ve Sendikal Haklar :

İşçi sınıfının sermayeye karşı mücadelesiyle beraber diğer «çalışan» kesimler de egemen güçlerin insaflarına terk edilmemek, kendi ekonomik durumlarını sağlamlaştırabilmek ve demokratik bir baskı grubu olabilmek için mücadele etmişler ve bu mücadelelerinde işçi sınıfı tarafından desteklenmişlerdir. Demokrasinin genel objektif gelişimini, bu süreç içerisinde bu hakların alınmasının kaçınılmazlığını belirtebilmek ve demokratik ülkelerdeki genel görünümü kaba hatlarıyla çizilebilmek için demokratik batı ülkelerinden bazı örnekler vermek gerekmektedir.

1.3.1. Çeşitli Ülkelerde Kamu Personelinin Örgütlenmesi :

Yukarıda anlatıldığı kadarıyla anlaşılacaktır ki Amerika'da sendikal hareket, bilinç düzeyinin düşük olması ve işverenlerin gerici ve zorba baskıları yüzünden politikadan soyutlanarak gelişmiştir. Kapitalistlerin çoğu zaman kaba kuvvetle sonuçlanan baskılarına ve bilinç düzeyinin genel olarak düşük olmasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri'nde kamu personeli birçok eyalette toplu pazarlık hakkını elde etmiştir. Kennedy yasası ile genel hükümler getirilmiş ve pazarlık hakkı yaygınlaştırılmıştır. Bugün Amerikan eyaletleri içerisinde sadece Texas ve Virginia eyaletlerinde toplu pazarlık uygulaması yoktur. Öğretmenler, teknik elemanlar, hukukçular, doktorlar, polisler hatta ordu mensuplarının bir kesimi ekonomik ve çalışma koşullarına toplu iş sözleşmeleri ile saptamaktadırlar. Birleşik Amerika'da grev hakkı kısımlıdır. Genellikle kullandırılmamakta, bunun yerine anlaşmazlıklar, bazı işlemler ve iş mahkemeleri ile çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak buna rağmen bu hakları kullandırıldığı alanlarda grev, kullandırılmadığı zaman ise işi yavaşlatmak, boykot yapmak gibi biçimlerde kamu personeli işi durdurmakta ve karşı tarafı anlaşmaya zorlamaktadır. Örneğin, öğretmenler 1968 yılında 96 defa iş durdurmuşlardır. Bu eylemlere 140.000 öğretmen katılmıştır. Birleşik Amerika'da toplu sözleşmeler, ücretleri, sigorta ve sağlık hizmetlerini, tatil günlerini, yetki ve sorumlulukları, tazminatları kapsar.

Avrupa'da İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, İngiltere, Belçika, Hollanda, Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde toplu sözleşme ve grev hakları bu ülkelerin, «çalışanlar» tarafından elde edilmiştir. Kanada'da 1948 yılında işçilere, 1967 yılında ise tüm kamu personeline toplu pazarlık ve grev hakları verilmiştir. İsrail, Kıbrıs, Hindistan, Japonya, Meksika, çalışanların tümünün toplu sözleşme haklarına bazı kısıtlamalarla da olsa kavuştukları ülkelerdir. Yukarıda sayılan ülkelerde kamu personeli bu hakları kanunla ya da çalışanların kendilerini bir baskı grubu olarak kabul etirebilmelerinin sonucu olarak kanunlar yeterli olmadığı haldе yasaların uygulanmaması, yorumunun yargı organlarıca değişik biçimde yapılması ile elde etmişlerdir.

1.3.2. Türkiye'de Kamu Personelinin Örgütlenmesi :

Türkiye'de ise kamu personelinin sendikalaşma, toplu pazarlık, grev haklarına sahip olması sonunu uzun zamandır tartışılmaktadır. 1961 Anayasası hazırlanırken, Anayasa komisyonunda durum görüşülmüş, 47. maddenin metninde bulunan «İşçiler» sözcüğünün, «çalışanlar» olarak değiştirilerek maddeye daha geniş bir anlam kazandırılması teklif edil-

bu sorun geçirilmiştir.

12 Mart 1971 sonrasında ise, 1938 yılında işçi sınıfına verilen hakların geri alınmasına benzer bir yöntem ile kamu kesiminde çalışanların isten güldük durumda, toplu sözleşme ve grev hakları olmadan var olan sendikal hakları fazla görülmüş ve Anayasa değişikliği ile sendikalar kapatılmıştır.

Türkiye'de çalışma hayatını düzenleyen iş kanunu üzerinde kısmen durmak gerekir. Yamalı bir bohçayı andıran, işçi-işveren ilişkilerini düzene sokmayı amaçlayan iş kanunu gerçekte sadece ve sadece işçiler üzerinde işverenlerin baskılarını daha somut bir biçimde hissettirmelerine yol açmaktadır. İş kanunumuz 3008 sayılı iş kanununa ve onu değiştiren kanunlara göre bir değişiklik getirmediği hatta geriye dönük anlamına geldiği halde 1971'den sonra DİSK'i tamamen tasfiye amacıyla bazı değişiklikler getirmektedir. Türkiye'de tüm çalışanların daha gerçekçi bir iş kanunu ve işyerlerinde referandum hakkı için mücadele etmeleri gerekmektedir.

1.3.3. SONUÇLAR :

Görüldüğü gibi bütün dünyada işçilerin ve diğer «çalışan» kesimlerin sendikal haklara kavuşmaları kolay olmamış ve bu haklar uzun süren mücadeleler sonucunda alınmıştır. Bu hakların bütün demokratik ülkelerde olması bir rastlantı değil, sorunun sınıfsal niteliğinin sonucudur. Dünyanın her yerinde sermaye kesimi bu hakların verilmesini geciktirmek için çeşitli nedenlerle çalışanların karşısına dikilmiştir. Kısaca bu itirazları cevaplandıralım.

Haklarımızın verilmesine karşı çıkanlar Türkiye'nin kamu personeline bu hakları tanımak için yeterli olgunluğa kavuşmadığını ileri sürmüşlerdir. Kamu kesiminde çalışanları oyalamak, bazı bilinçsiz unsurları pasifize edebilmek amacıyla bu tip iddialar batı ülkelerinde de ortaya atılmıştır. Halkımızın demokrasiye her geçen gün daha fazla sarıldığı, demokrasinin gelişmesini mücadelesini verdiği düşünülecek olursa çalışanların bilinçli çabalarının bu iddiayı çürüteceğini kesin olarak belirtebiliriz.

Teknik elemanların haklarını vermeyen sermaye kesimi, kamu kesiminde çalışanlara bazı ayrıcalıklar tanıdığını, memurların grev yapmaları halinde sadece işveren durumundaki kamu kuruluşlarının değil, kamu kuruluşları ile ilişkisi olan tüm vatandaşların zarar görebileceğini belirtiyorlar. Haklarımızın vermenin bir ayrıcalık olmadığı gayet açıktır. Ayrıca teknik elemanlar ayrıcalık değil, sadece kendi çalışma ve ekonomik durumlarının kendilerinin pazarlık ile tesbit edebilmelerini istiyorlar. Ömri sektörde olan grevlerin de üçüncü şahıslara zarar verebileceği düşünüldükçe bu iddianın da geçersiz olduğunu kabul etmek gerekecektir.

Tekelci sermaye çevreleri çalışanların haklarına kavuşmalarını önlemek için bu tip iddiaları çoğaltacaklardır. Ancak, yukarıda değinildiği gibi, bu iddiaları objektif olarak cevaplamak her zaman mümkündür.

Bundan sonraki bölümde sendikalaşmanın, ekonomik olarak Türkiye'de teknik personele sağlayacağı yararlar üzerinde durulacaktır.

2. Sendikalaşmanın Türkiye'de Ekonomik Haklar Bakımından Yararları

Bildirinin bu bölümünde, teknik elemanların sendikal haklara kavuşmalarının ekonomik olarak yorumlanmasına çalışılacaktır. Bu bölümde, ekonomik yararlardan, sadece sağlanan ücret artışları ele alınmıştır.

2.1. Ücretli Kestimin Sendikal Haklardan Yararlanması

Teknik elemanların büyük bir bölümü kamu kesiminde çalışmaktadır. Üretim faaliyetindeki durum bakımından diğer kamu görevlilerinden ayrılan ve işçi kesimine yakın olan teknik elemanlar, hukuki bakımdan işçilerden ayrı, tüm kamu görevlileriyle birlikte ele alınmaktadır.

Ücretli kesimin elinde sendikal haklar ve grev hakkı bir ekonomik mücadele aracı olarak bulunurken, tüm kamu görevlileri ve bu arada teknik elemanlar bu haktan yoksun durumdadırlar.

Fiatlar ve ücretler arasındaki dengenin korunması bakımından sendika ve grev hakkı, ülkede demokrasinin geçerli olduğu oranda, etkili olarak kullanılmıştır.

1960-1965 yılları arasında ücret artışı oranı, fiatlardaki artıştan yüksek olmuştur. Grev hakkının yasalaştığı 1961 yılından beri ücretler lehine gelişen ücret - fiat ilişkisi 1965 - 1970 döneminde ücretler lehine daha da olumlu olarak gelişmiştir. Bu dönemde sendikal haklar etkinlikle kullanılmış ve fiat artışları hızlı olmasına rağmen ücretler daha da hızlı artmıştır. Sendikal hakların fiilen ortadan kalktığı 1970-72 döneminde ücret-fiat ilişkisi tersine dönmüş, ücretlerin fiatların altına düşmemesi ancak bir ölçüde sağlanabilmiştir.

Gelişim aşağıdaki tabloda kısaca özetlenmiştir :

	1960—1965	1965—1970	1970—1972
Ücretler (% artış)	49,7	63,1	24,6
Fiatlar (% artış)	23,3	32,2	29,1

1971-1973 döneminde fiatların 1968-1970 dönemine oranla iki katı artmasına rağmen istatistik veri yetersizliğinden son dönemler yeterince incelenememiştir.

1971 yılında ücretliler ve sabit gelirli kamu kesimi görevlileri için

«gerçek gelir - fiat» makası açılmaya başlamış ve bu gruplar aleyhine gelişmesini daha sonraki yıllarda da sürdürmüştür. Ancak 1973 yılında mutlak fakirleşme, işçi kesimi için değişmeye başlamıştır. Yine de gerçek ücretler fiat artışının ve ulusal gelir artışının gerisinde kalmaya devam etmektedir.

1961 ertesindeki fiat politikası, ücretli ve sabit gelirli kamu kesimi görevlileri için fakirleşme sonucunu doğururken sanayi ve toptan ticaret kesimi için çok kazançlı olmuştur.

İç ticaret hadlerindeki ve gerçek gelirdeki değişimler, lehinde gelişme olan kesime kaynak transferi anlamına gelmektedir.

Tekelci sermaye kesimi fiat artışlarının ücret artışları nedeniyle meydana geldiğini öne sürmektedir. Ancak açıkça görüldüğü gibi ücret artışlarının en düşük olduğu dönemde fiat artışları en yüksek düzeye çıkmıştır. Fiat artışları da tekeli sermaye kesiminin ulusal gelirden aldığı payın büyümesi sonucunu vermiş yani bu gruplar tarafından, grev ve toplu sözleşmelerin en aza indiği dönemde yaratılmıştır. Toplu sözleşme ve grev hakkının kullanılması fiat artışlarına neden olmamakta, tam tersine gelir bölüşümünün ücretliler aleyhine bozulmasının karşısına çıkmaktadır. Sendikalaşma ve grev hakları bu dengenin sağlanmasının araçlarıdır.

Gelişmelerden Çıkarılacak Sonuçlar :

Gerek kamu görevlileri, gerek ücretliler kesimi için, demokratik hakların vazgeçilmez olduğu.

Demokratik hakların belirli bir düzeyin üzerinde sağlandığı ortamda (1960-70 ortamı) sendika ve grev haklarının, ekonomik mücadelenin etkin araçları olduğu.

Üretim faaliyetindeki durumları benzer olmasına rağmen, teknik elemanların ücretlilerden farklı yasal haklara sahip olmalarının ekonomik kayıplar verdiğidir.

2.2. Kamu Görevlisi Teknik Personelin Gelir Durumunun İrdelenmesi

Yukarıdaki sonuçları daha açık bir biçimde kanıtlamak için aşağıdaki tablolar düzenlenmiştir.

Bu tabloların hazırlanması için kullanılan yöntem kısaca şöyle özetlenebilir :

Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Dairesinin Ankara ve İstanbul için hazırladığı geçişme endeksleri kullanılarak gerçek ücretliler, gerçek kamu kesimi görevlisi teknik elemanlar için durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.2.1. Ücretlilerin Gelirlerinin İrdelenmesi :

Ücretliler kesimi için, sosyal sigortalar kurumu istatistiklerine göre, toplam imalat sanayindeki ortalama ücretler geçişme endekslerine göre düzeltildikten sonra, gerçek ücretler hesaplanmıştır.

Yıl	Para Ücret	Para Ücret Endeksi	Başlangıç yılına indirgenmiş ve düzeltilmiş ücret endeksi		Ücretler	
			Ank.	İst.	Ank.	İst.
1963	17.21	100.0	100.0	100.0	17.21	17.21
1964	19.07	110.8	108.7	109.9	18.71	18.92
1965	20.66	120.0	110.3	113.9	18.99	19.60
1966	22.66	131.7	114.8	114.9	19.77	19.77
1967	24.75	143.8	117.9	110.0	20.30	18.94
1968	27.47	159.6	125.7	102.6	21.63	17.66
1969	33.98	197.4	148.8	136.9	25.61	23.56
1970	37.40	217.3	146.5	139.6	25.22	24.03
1971	40.97	237.8	131.6	128.4	22.65	22.10

KAYNAK: Konjonktür, Tic. Bak. Sürekli Yayın, Sosyal Sigortalar Yılı 1968-1971.

NOT: Tablonun ve diğer tabloların hazırlanmasında kullanılan Ankara ve İstanbul geçişme endeksleri diğer tabloların başında gösterilmiştir.

Tablodan görüldüğü gibi Ankara ve İstanbul'daki ücretlilerin gerçek ücretleri geçişme endekslerindeki hızlı gelişmeye göre düzeltildikten sonra da bir artış göstermiştir.

2.2.2. Kamu Görevlisi Teknik Elemanların Gelirlerinin İrdelenmesi :

Kamu görevlisi teknik eleman için ortalama bir ücret hesaplanamayacağından farklı bir tablo hazırlanmıştır. Ankara ve İstanbul için ayrı ayrı düzenlenen birinci grup tablolarda, işe ilk girişte alınan ücret, çeşitli düzeyde eğitim görmüş teknik elemanlar için, Ankara ve İstanbul geçim endekslerine göre indirgenerek gösterilmiştir.

Ücretlere temel olarak 6/1735 numaralı 1963 yılı kararname, 6/9789 numaralı 1968 kararname ve 1327 sayılı kanun (1970) kullanılmıştır. Kanun ve kararname gösterdikleri yılın başlangıcından beri geçerli varsayılmışlardır.

Birçok karışıklıklar yaratacağından ve tam olarak hesaplanamayacağından, 1970 öncesi alınan mahrumiyet zamları ve 1970 sonrası dönemde yan ödemeler hesaba katılmamıştır.

İkinci grup tablolarda ise, 1963 yılında göreve başlayan çeşitli düzeylerde eğitim görmüş teknik elemanın normal terfilerle ücreti yükseldiğinde, Ankara ve İstanbul geçim endeksine göre indirgenildiğinde gerçek ücretinin ne olacağı gösterilmiştir.

2.3. SONUÇ :

Ekteki birinci grup tabloların sonucuna göre, yüksek mühendislik

ve mimarlık eğitimi görmüş teknik elemanlar başta olmak üzere bütün teknik eleman grubunun başlangıçta aldıkları ücretler düşme göstermiştir. İstanbul'da ücret azalması daha fazladır.

İkinci grup tabloların sonucuna göre, teknikerlik ve teknik öğretmen okullarını bitirmiş olan teknik elemanın 10 yıl sonunda da gerçek ücretleri hemen hemen aynı kalmış, diğer eğitim düzeyindekilerin gerçek ücretleri ise azalma göstermiştir. İstanbul'da bu azalma daha fazladır.

Yukarıdaki açıklamaların da gösterdiği gibi kamu görevlisi teknik elemanların, toplu sözleşme ve grev hakkı olan ücretli kesime göre, yaşama koşulları kötüye doğru gitmiştir. Ekonomik bir mücadele aracı olarak sendikalaşma ve grev hakları, kamu görevlisi teknik personeli ücretli kesimle yasalar ve haklar bakımından aynılaştırılacak. yaşama koşullarının genel geçinme endeksleri paralelinde olmasını sağlayacaktır.

Sendikalaşmanın teknik elemanlara sağlayacağı diğer yararlar bundan sonraki bölümde incelenmiştir.

3. Sendikalaşmanın Türkiye'de Sosyal ve Demokratik Haklar Bakımından Yararları :

3.1. Ekonomik ve Sosyal Haklar :

İşçi statüsü, çalışanlara ekonomik durumlarını, ücretlerini artıran hayat pahalılığı karşısında düzenleyebilme olanaklarının yanında başka ekonomik ve sosyal yararlar da sağlamaktadır. İşçilerin toplu sözleşmeleri ile hergün daha geniş bir şekilde yararlandıkları ikramiye, yemek zammı, taşıt zammı, doğum ikramiyeleri v.b. gibi birçok hak, kamu personeline tanınmamaktadır. Konut kredisinden faydalanmak gibi sosyal sigortalar kapsamında bulunmanın getirdiği hakları da bunlara eklemek gerekmektedir.

3.2. İş Güvenliği :

İş güvenliği bakımından yaygın olan bir yanlışlığa işaret etmekte fayda vardır.

Bu yaygın kanyta göre kamu personeli sendikal haklardan yoksun olmasına karşılık, işçilerden daha sağlam iş güvenliği şartlarına sahiptir. Gerçekte bu güvenlik ancak kâğıt üzerinde mevcuttur. Bir kamu görevlisinin işine son verilemezse, bu kişi çeşitli baskı ve yollarla, örneğin kısa aralıklarla çeşitli yerlere tayin edilerek istifaya zorlanmakta, işten alınması çıkar çevreleri açısından çok önemli ise kâğıt üzerindeki bütün güvenlik hükümleri hatta yargı kararları bir kenara atılabilmektedir. Buna karşılık iş güvenliğine sahip olmadığı iddia edilen bir işçi, işveren tarafından işine son verildiği zaman kıdem tazminatı almakta, aktif feshinin önceden bildirimi, yeni iş arama izni gibi haklardan yararlanmaktadır. Kıdem tazminatının ödeme zorunluluğu işvereni bu konuda keyfi hareket etmekte kısıtlamaktadır. Eğer işçi, güçlü ve üyelerinin hakkını savunan bir sendikaya üye ise sahip olduğu iş güvenliği, kamu personelinin sözde güvenliğini kat kat aşmaktadır.

3.3. Çalışma Koşulları :

Sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakları, teknik elemanların çalışma koşullarında bugünkü kamu personeli statüsünden doğan birçok aksaklığı da düzeltme olanakları getirmektedir. Bugün teknik elemanlar, yetki ve sorumlulukları belli olmayan, kararlara katılmalarına imkân tanımayan kişiler durumundadırlar.

Bugünkü statü içinde bir yandan aynı görevi yapan teknik eleman-

lar, unvanları değişik olduğu için ayrı ücretler alır, aralarındaki yapay çelişkiler bu yolla körüklenirken, bir yandan da aynı unvana sahip elemanlar, çok değişik koşullar altında görev yapsalar da bu değişiklikler değerlendirilmekte, güç koşullarda teknik elemanların çalışmasını teşvik edici tedbirler uygulanmamaktadır.

Çalışma koşullarındaki bu aksaklıkların çözümü için aslında kamu teknik hizmetleri politikasında temelden anlayış ve davranış değişiklikleri gerekmekte ise de kamu personeli statüsünün dar, kısıtlayıcı hükümlerinin dışına çıkmanın, iş kanununun getirdiği esnekliğe sahip olmanın çözüme büyük ölçüde yararlı olacağı da açıktır.

3.4. Yurt Çıkarları Doğrultusunda Mücadele Olanakları :

Sendikalaşma hakkında, toplu sözleşme ve grev silahlarına sahip bir teknik eleman kitlesi sorunlarının çözümlemesinde, teknik hizmetlerin yurt yararına sürdürülmesi mücadelelerinde büyük bir etkinliğe sahip olacak, bugünkü çeşitli kısıtlayıcı hükümler ve olanaksızlıklar altında bile sürdürülen bu mücadelede, bu etkinlik yurt çıkarları ve ülkenin gerçek anlamda kalkınma çabaları yönünde büyük yararlar sağlayacaktır.

İş kanunu kapsamına girme, teknik elemanlara bir yandan da bu mücadeleye, kamu personeline yasaklanmış olan siyasi partilere girme hakkını getirerek, doğrudan doğruya siyasal kararlara katılma olanağı sağlayacaktır.

3.5. Teknik Eleman İş Kanunu :

Elimizde bulunan «Teknik Eleman İş Kanunu» taslağı teknik elemanlara bu hakların getirilmesi, bu olanakların sağlanması için hazırlanmıştır.

Kanun taslağı ile teknik elemanlar kamu personeli kapsamından çıkarılarak, iş kanunu, sendikalar kanunu ve toplu iş sözleşmesi ve grev kanunu kapsamına alınmaktadır.

Kanun taslağı bütün teknik personeli kapsamakta, ileride teknolojik gelişim ile ortaya çıkacak teknik personel gruplarının bu haklardan yararlanması için kapsam maddesinde gerekli esneklik sağlanmaktadır.

Bu kanunun gerçekleşmesi ile teknik personelin eski çalışmalarından doğan haklarının kaybolmaması da bir madde ile sağlanmaktadır.

Sorunların çözümünün ne tür ayrıcalıklar, ne tür ekonomik çıkarlar getirirse getirsin, ister ayrı teknik eleman statüsü, ister başka bir isim olsun, kendilerini üretim içinde beraber çalıştıkları işçilerden ayıran, demokratik sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev haklarını tanımayan bir statü ile gerçekleştirilemeyeceğinin bilincinde olan tüm teknik elemanlar bu kurultay ile bu kanun taslağını kamu oyuna duyurmaktadırlar.

Ancak hiçbir zaman unutulmaması gereken nokta, bu kanunun sorunlarımızı kendiliğinden çözüm getiren bir reçete olmadığıdır. «Teknik Eleman İş Kanunu», teknik elemanlara, sadece ekonomik, sosyal ve mesleki sorunların çözümüne doğrudan doğruya katılma olanakları getirmektedir. Kanunun gerçekleşmesi ile tekeli sermaye çevrelerinin ne genel ne de teknik hizmetler politikalarında bir değişiklik olmayacaktır. Teknik elemanlar olarak, bundan sonra da kanunun getirdiği olanakları kullanarak diğer çalışanlarla birlikte yurt çıkarları doğrultusundaki mücadelemizi sürdürmek zorunludur. Sorunların çözümü ancak bütün çalışanların ortak mücadeleleri zafere ulaştığı zaman gerçekleşecektir.

TABLO (1-A) ÇEŞİTLİ EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE İŞE İLK GİRİŞTE ALINAN ÜCRETİN İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİNE GÖRE DÜZELTİLMESİ

**KAYNAK : KONJONKTÜR, TİCARET BAKANLIĞI
YEVMIYELİ PERSONEL YÖNETMELİĞİ
DEVLET MEMURLARI KANUNU**

Yıl	Geçinme Endeksi	Fen Okulu - Teknik Öğretmen Okulu				Mühendis - Mimar - Tek. Öğr. Okulu				Yük. Müh.-Yük. Mimar.			
		Para Ücret	Para-ücret Endeksi	Başlangıç yılına indirgenmiş ücret-endeksi	Gerçek Ücret	1	2	3	4	1	2	3	4
1963	100.0	30.0	100	100	30	44	100	150	44.0	60	100	100.0	60.0
1964	100.8	30	150	99.2	29.8	—	—	99.2	43.6	—	—	99.2	59.5
1965	105.4	30	100	94.9	28.5	—	—	94.9	41.8	—	—	94.9	56.9
1966	114.6	30	100	87.3	26.2	—	—	87.3	38.4	—	—	87.3	52.4
1967	130.7	30	100	76.5	22.9	44	150.0	76.5	33.7	—	100	76.5	45.9
1968	138.5	35	116.7	84.3	25.3	51.0	115.9	83.7	36.8	66	110	78.4	47.6
1969	142.2	35	116.7	82.1	24.6	51	115.9	81.2	35.7	66	110	77.4	46.4
1970	155.6	46.7	155.7	100.1	30.0	54.8	124.5	80.0	35.2	63	105	67.5	40.5
1971	185.2	46.7	155.7	84.1	25.2	54.8	124.5	67.2	29.6	63	105	56.7	34.0
1972	213.7	46.7	155.7	72.9	21.9	54.8	124.5	58.3	25.7	63	105	49.1	29.5

TABLO (2-A) TERFİLERLE YÜKSELEN ÜCRETİN İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİNE GÖRE DÜZELTİLMESİ

KAYNAK : (1-A) İLE AYNI.

Yıl	Geçinme Endeksi	Fen Okulu - Teknik Öğ. Okulu				Mimar - Mühendis - Tek. Öğ. Okulu				Yük. Müh. - Yük. Mimar.			
		Para Ücret	Parasal Ücret Endeksi	İndirgenmiş Para Ücret Endeksi	Gerçek Ücret	1	2	3	4	1	2	3	4
		-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-
1963	100	30	100.0	100	30.0	44	100	100	44.0	60	100	100	60.0
1964	100.8	31	103.3	102.5	30.8	45	102.3	101.5	44.7	61	101.7	100.9	60.5
1965	105.4	32	106.6	101.1	30.8	60	136.4	129.4	56.9	70	116.7	110.7	66.4
1966	114.6	44	146.6	127.9	38.4	61	138.6	120.9	53.2	71	118.3	103.2	61.9
1967	130.7	45	150.0	114.8	34.4	70	159.1	121.7	53.5	80	133.3	102.0	61.2
1968	138.5	53	176.6	127.5	38.3	78	177.3	128.0	56.3	98	163.3	117.9	70.7
1969	142.2	66	220.0	154.7	46.4	88	200.0	140.6	61.9	99	165.0	116.0	69.6
1970	155.6	66	220.0	141.4	42.4	88	200.0	128.5	56.5	99	165.0	106.5	63.9
1971	185.2	66	220.0	118.8	35.6	88	200.0	108.0	47.5	99	165.0	89.1	53.5
1972	213.7	66	220.0	102.9	30.9	88	200.0	93.6	41.2	100.3	167.2	78.2	46.9

TABLO (1-B) - ÇEŞİTLİ EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE İŞE İLK GİRİŞTE ALINAN ÜCRETİN ANKARA GEÇİNME ENDEKSİNE GÖRE DÜZELTİLMESİ:

KAYNAK : (1-A) İLE AYNI.

YEVMIYELİ PERSONEL YÖNETMELİĞİ
DEVLET MEMURLARI KANUNU

Yıl	Ank. Geçinme Endeksi	Fen Okulu - Teknik Öğretmen Okulu				Mimar - Mühendis - Tek. Öğr. Okulu				Y. Mimar - Y. Mühendis			
		Para Ücret	Para-Ücret Endeksi	Başlangıç Y. İndirgenmiş P. Ücret - Endeksi	Gerçek Ücret	1	2	3	4	1	2	3	4
		-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-
1963	100.0	30	100	100	30	44	100	100	44.0	60	100	100	60.0
1964	101.9	30	100	98.1	29.4	44	100	98.1	43.2	60	100	98.1	58.9
1965	108.8	30	100	91.9	27.6	44	100	91.9	40.4	60	100	91.9	55.1
1966	114.6	30	100	87.3	26.2	44	100	87.3	38.4	60	100	87.3	52.4
1967	121.9	30	100	82.0	24.6	44	100	82.0	36.1	60	100	82.0	49.2
1968	127.0	35	116.7	91.3	27.4	51	115.9	91.3	40.2	66	110	86.6	52.0
1969	132.7	35	116.7	87.9	26.4	51	115.9	87.3	38.4	66	110	82.9	49.7
1970	148.3	46.7	155.7	105.0	31.5	54.8	124.5	84.0	37.0	63	105	70.8	42.5
1971	180.7	46.7	155.7	86.2	25.9	54.8	124.5	69.0	30.4	63	105	58.1	34.9
1972	208.3	46.7	155.7	74.7	22.4	54.8	124.5	59.8	26.3	63	105	50.4	30.2

TABLO (2-B) TERFİLERLE YÜKSELEN ÜCRETİN ANKARA GEÇİNME ENDEKSİNE GÖRE DÜZELTİLMESİ

KAYNAK : (1-A) İLE AYNI.

Yıl	Geçinme Endeksi	Fen Okulu Tek. Öğ. Okulu				Müh. Mm. Teknik Öğ. Okulu				Yük. Müh. Yük. Mimar			
		Para Ücret	Parasal Ücret Endeksi	İndirgenmiş Para-Ücret Endeksi	Gerçek Ücret	1	2	3	4	1	2	3	4
		-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-	-1-	-2-	-3-	-4-
1963	100.0	30	100.0	100	30.0	44	100	100	44.0	60	100.0	100	60.0
1964	101.9	31	103.3	101.4	30.4	45	102.3	100.4	44.2	61	101.7	99.8	59.9
1965	108.8	32	106.6	98.0	29.4	60	136.4	125.4	55.1	70	116.7	107.3	64.4
1966	114.6	44	146.6	127.9	38.4	61	138.6	120.9	53.2	71	118.3	103.2	61.9
1967	121.9	45	150.0	123.1	36.9	70	159.1	130.5	57.4	80	133.3	109.4	65.6
1968	127.0	53	176.6	139.1	41.7	78	177.3	139.6	61.4	98	163.3	128.6	77.2
1969	132.7	66	220.0	165.8	49.7	88	200.0	150.7	66.3	99	165.0	124.3	74.6
1970	148.3	66	220.0	148.3	44.5	88	200.0	134.9	59.4	99	165.0	111.3	66.8
1971	180.7	66	220.0	121.7	36.5	88	200.0	110.7	48.7	99	165.0	91.3	54.8
1972	208.3	66	220.0	105.6	31.7	88	200.0	96.0	42.2	100.3	167.2	80.3	48.2

TEKNİK PERSONEL İŞ KANUNU TASARISI TASLAĞI

(TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYINCA KABUL EDİLMİŞTİR.)

Kapsam

Madde 1 — Meslekleriyle ilgili görevleri fiilen ifa eden ve yürürlükteki hükümlere göre Yüksek Mühendis, Mühendis, Yüksek Mimar, Mimar, İç Mimar, Şehir ve Bölge Plancısı, Jeolog, Jeofizikçi, Jeomorfoloj, Jeokimyacı, Fizikçi, Kimyager, Matematikçi, Fen Memuru, Yüksek Tekniker ve Tekniker unvanlarına sahip olanlarla, Teknik Öğretmen Okullarından mezun olup da öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, Teknik Meslek Okulları mezunları, Orta Orman ve Orta Ziraat Meslek Okulları mezunları, Tarım ve Ev Ekonomisti Meslek Liseleri mezunları, Teknisyenler ve yukarıda sayılanların emsali unvanlara sahip olan elemanlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

926 Sayılı Askeri Personel Kanununa tabi olan teknik elemanlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Diğer Hükümler

Madde 2 — Kanunun 1. maddesinde kapsamı tarif edilmiş olan ve

a) Genel ve Katma bütçeye giren dairelerde, (Beden Terbiyesi Bölge Müdürlükleri ile kefalet sandıkları dahil)

b) Özel idareler ve belediyelerle bunlara bağlı müesseselerde,

c) Kamu İktisadi Teşebbüslerinde,

ç) (a), (b), (c) fıkralarında yazılı dairelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile sermayelerine bu dairelerce iştirak olunan idare ve müesseselerde,

d) Özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkilere dayanılarak kurulan teşekkül ve kurumlarda,

e) Özel sektördeki bütün işyerlerinde

çalışan teknik elemanlar, işverenle aralarında yapacak hizmet akdine göre çalışırlar.

Madde 3 — Kanunun 1. maddesinde kapsamı tarif edilmiş olan teknik elemanlar hakkında; 1475 sayılı İş Kanunu (5. maddesinin 1. ve 2. fıkraları hariç), 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu hükümleri uygulanır.

Madde 4 — Teknik elemanların 657 sayılı Personel Kanuna ve bunu değiştiren kanun ve kanun kuvvetindeki kararnamelerle değerlendirilmiş olan hizmetleri, özel sektörde geçen hizmetlerin tamamı da nazarı itibare alınarak, İş Kanunu hükümlerine göre geçmiş gibi kabul edilir.

Madde 5 — 657 sayılı Personel Kanunu ve bunu değiştiren kanun ve kanun kuvvetindeki kararnamelerin, teknik hizmetler sınıfı ile ilgili hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 6 — Bu kanun, yayım tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Ekonomik gelişmenin, bağımsızlığın birinci şartı kabul edildiği ve teknik hizmetlerin üretim içindeki öneminin ve teknik personel sıkıntısının görüldüğü Cumhuriyet devrinde teknik eleman istihdamını kolaylaştırmak amacı ile günün koşullarına göre çeşitli tedbirler alınmıştır.

Teknik personele maaşı miktarınca özel idare bütçesinden ödenen ihtisas zammı, taşıra hizmetlerinde % 100 oranına kadar yapılan ilâve teydieleri, demiryolu inşaatı dolayısıyla poz ikranıyeleri, ek görev teydieleri 3458 sayılı kanuna göre belirli şartlarla serbest meslek icrası ve nihayet 657 sayılı kanundan önce yürürlükte bulunan ve çok geniş tabikata olan 4/10195 sayılı Teknik Personel Kararnamesi, mühendis ve mimarların devlet hizmetinde istihdam gayretlerinin tarihi gelişimi olarak nitelenebilir.

Ancak, bütün bu tedbirler, teknik personele bazı ekonomik ayrıcalıklar getirmekten öteye gidemediği için yetersiz kalmış, teknik personel sorununun temelde çözümlenmesini getirememiştir.

En sonunda 657 - 1327 sayılı kanun hazırlanırken çok yanlış bir tutum sonucu teknik personel de bu kanun kapsamına alınmıştır. Bu uygulama teknik personelin sorunlarının daha da artmasına, bugün içinde bulunduğumuz teknik hizmet kargaşasına yol açmıştır.

Planlı bir iktisadi ve sosyal kalkınma devresine girdikten sonra personel rejimindeki bozuklukların, ahensizliklerin ve yetersizliklerin bertaraf edilmesi, beşeri unsurun önemini de dikkate alarak Türkiye'nin hızlı kalkınması ve huzurlu bir toplum hayatı sürdürmesi istenilmektedir.

Türkiye'de devlet personel rejimi reformu ile önemli bir adım atılmak istenmiştir. Ancak 14.7.1965 tarihinde kabul edilen 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, daha yayımı tarihinden itibaren mali hükümleri yönünden uygulama görme olanağı bulunamamış ve 1327 sayılı kanunla değişiklik zorunluğu göstermiştir.

Bu defa 1327 sayılı kanunla, personel reformu ve sınıflandırma kavramı yeniden ele alınarak yeniden bir sistem getirilmek istenmiş; personel reformu kavramı, reformun devamlılığı, getirilen sınıflandırmaya, ana ilkelere ve yeniliklerin açıklanmasına gidilmiştir.

657 ve 1327 sayılı kanunlarla değişik Devlet Memurları Kanununun yurkarda da kısaca açıklandığı üzere tüm kamu personelinin içine almak, tek bir ücret ve istihdam politikası getirmek ve son derece karışık ve düzensiz bir durumda bulunan devlet personel rejiminde yapılması zorunlu olan reform ve tutarlılığı sağlayarak, gerek ekonomik ve gerekse sosyal yönden yapıcı tedbirler ile Anayasamızın temel ilkeleri içinde formüle edilmiş istenmiştir.

Ancak; Devlet Memurları Kanunu, kamu teknik personelinin niteliklerini, atanmalarını, görev ve yetkilerini, haklarını ve yükümlülüklerini, aylık ve ödeneklerini, diğer özlük işlerini ve tüm ihtiyaçlarını çıkarılmış bulunan dokuz adet kanun hükmündeki kararnameye rağmen karşılamamaktadır.

Bu durum ve doğurduğu bazı önemli sakıncalar, 657 ve 1327 sayılı kanunla ilgili tatbikatta açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Bu gerçeğin nedenleri şunlardır :

Devlet memurlarının niteliklerini, bu nitelikleri itibarıyla atanmalarında uygulanacak kuralları, ödev ve yetkilerini, hakları ve yükümlülüklerini, aylık ve ödeneklerini ve diğer özlük işlerini tanımlayacak şartları iki ana bölümde düşünmek gerekir; birinci bölümde «devlet memuru olmanın yarattığı genel olanaklar», ikinci bölümde ise «bir meslek sahibi olmanın ve o mesleği uygulamanın yarattığı özel olanaklar»dır.

İşte bu ikinci bölümde yer alan olanaklar bazı meslek grupları için yer yer ekler ve çıkarmalar yapılmasını gerektirmektedir. Bu yapılmadığı için devlet memurluğu içinde, o mesleğin gereklerini uygulamak mümkün olmadığı gibi bu sakıncaları düzeltmek için, zaman zaman çıkarılan kanun kuvvetindeki kararnamelerle de büyük bir karışıklık yaratılmıştır.

İşte yukarıda belirtildiği üzere kamu teknik personelinin çalışma özellikleri de dikkate alınırca bu özellikler «devlet memurlarının» 657 sayılı kanunla tanımlanan nitelikleriyle ters düşmektedir.

657 sayılı kanunun, kamu teknik personelinin çalışmalarını kısıtlayıcı ve zorlaştırıcı tarafları da şöyle belirtilebilir.

Kanun bütün görev yerlerini belirterek kadroların tesbit olacağını ve bir kadronun bir tek sınıfı ve bir tek derecesi bulunacağını açıklamıştır. Yatırımlar dairelerde sürekli bir dinamizm mevcut olup çalışmaların

çoğu arazi üzerinde ve çeşitli yerlerde ifa olunmaktadır. Kadronun tahsis olunduğu meslek derecesine uygun bir eleman bulunmaması hizmeti aksatacağı ve aksatmaktadır.

657 sayılı kanun, devlet memurluğuna girmek isteyen bir kimsenin önce memur adayı olarak alınmasına ve derecesi içinde belirtilen en az hizmet süresini doldurduktan sonra şayet boş kadro mevcut ise bir üst dereceye terfisine imkân vermektedir. Ayrıca adı geçen kanunda memurun alacağı ücret ve görev yeri kayıtlı tutulmuştur. Bu durum ise devlet hizmetinde bilhassa yatırımlarda gerekli kapasiteyi atıl bırakarak tecrübeli eleman sıkıntısını arttırmıştır.

Devlet Memurları Kanunu, memura hizmetin devlet için taşıdığı öneme göre tesbit edilecek «bir gösterge rakamı», her yıl Genel Bütçede belirlenecek «bir tek katsayı» ile çarpımak suretiyle aylık ödeme yapılacağı açıklanmaktadır. Bu prensip yeni esaslar getirmekle beraber kamu sektöründe hizmet sahaları dışında daha fazla maddi imkânlar bulan bazı meslek mensuplarını, sadece özel sektöre geçme değil yurtdışına göç etme eğilimine de sevk etmektedir.

Nitekim yapılan bir ankete göre bu eğilim % 75 gibi yüksek bir oran vermektedir. Kaldı ki yurtdışına çıkma arzusunda olan teknik elemanların % 30'u da ne iş olursa olsun yapma riskini göze almaktadır.

657 sayılı kanunun geçici 8. maddesine göre yevmiyeli personel yönetmeliği ile çalışan teknik personele yönetmelik gereğince son olarak verilen ücret müteessip hak olarak tanınmışsa da bu durum büyük bir değişiklik getirmemiştir. Şöyle ki: TMMOB'nin 29.700 üyesi arasında yaptığı anket sonuçları ön raporuna göre (Ankara - 1972): Personel Kanununun yürürlüğe girmesiyle Türkiye'de teknik elemanların yaklaşık olarak % 75'ini oluşturan kamu kesiminde çalışanların ortalama % 60'ının aylıklarında azalma, % 15'inin aylıklarında artma, % 25'inin aylıklarında da bir değişiklik olmamıştır. Personel Kanunu ile teknik elemanların ücretlerinde büyük düşüşler meydana gelirken son yıllardaki fiyat artışları % 150 - 200 gibi bir rakama ulaşarak teknik elemanları büyük bir geçim sıkıntısına sokmuş bulunmaktadır.

(1972 geçim indeksi Ankara'da 208, İstanbul'da 218'dir. — 1962=100)

657 sayılı kanunda, meslek içinde değişik şartlı hizmetleri değerlendirmek hususunda yetersiz hükümler yer almış bulunmaktadır. Teknik mesleklerin özelliklerinden olarak, şantiye, arazi, ağır ve tehlikeli hizmet, vardiya çalışmaları gibi normal çalışma gelenekleri dışında çalışma veya yaşamı ağırlaştırıcı görevleri ifa etmek gerekmektedir. Bu ağırlaştırıcı şartların değerini yeterli ödenekler yolu ile karşılamak ve bu gibi görevleri çekici hale getirmek kesin bir zorunluktur. Halen normal hizmet gören kamu teknik personeli ile bu gibi hizmetleri yürütenler arasında adaletsizlik doğmuş, huzursuz bir ortam meydana gelmiş olduğundan, yatırımların gerçekleşmesinde ve uygulamada hayati öneme sahip bu gibi hizmetler rağbet bulmamaktadır.

657 sayılı kanun kamu teknik personeline, çalışmalarında yarattığı bu aksamaların yanı sıra çalışma şart ve imkânlarını geliştirici hiç bir hüküm de getirmemektedir. Örneğin:

Mesleki gelişme ve teknik hizmetin en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli ihtisaslaşma imkânlarını teşvik etmemektedir. Hizmete davet edici ve bağlayıcı şartlar gerçekleştirilmemiştir.

Kalkınma zorunluluğu içinde bulunan ülkemizde teknik hizmetlerin verimliliğini artırıcı yönde, teknik elemanların gerek kamu kesimindeki kurumlar arasında, gerekse özel sektörden kamu kesimine geçişlerinde gerekli kolaylıklar sağlanamamıştır. Birkaç yıllık uygulama bu gerçeği bütün açıklığı ile göstermiştir.

Çalışan nüfusta teknik iş gücü Türkiye'de % 2,2 olup kalkınmış ülkelerde bu oran % 15,3'e kadar yükselmektedir. (Ortalama % 10)

Ayrıca teknik elemanların yıllık toplam ücreti, 1,5 milyar civarında olup toplam yatırımın % 4'üne tekabül etmektedir ki, yatırım hizmetinin bu kadar ucuza gördürüldüğü bir başka ülke az bulunur.

Yeni personel rejimiyle Türkiye'nin kamu yönetimi sadece ücretler yönünden değil sıhhatli yönetim düzeni bakımından da ciddi bir tehlikenin içine itilmiştir. Rejimin uygulaması yurt dışından teknik hizmet ithalini daha önceki boyutlarının çok üstüne çıkararak, teknolojik olarak dışa bağımlılığı artırıcı bir ortam yaratmıştır.

Bugün 657 sayılı kanunla, bugüne kadar sağlanmış maddi imkânlar kısılmıştır. Halbuki yukarıda gösterildiği gibi teknik elemanların tecrübeli kadrosundan yararlanmak kaçınılmaz bir zarurettir. Bazı imkânlar aranmadığı takdirde teknik elemanların özellikle üstün ve seçkin olanları özel sektör sahasına veya yurt dışına kaymakta ve bu sebeple kamu sektöründe üstün nitelikte ve verimli teknik eleman tutulamamaktadır. Bu durum yan ödemelerle bertaraf edilmek istenmişse de % 15 bir artış, % 250 hayat pahalılığı artışı karşısında etkisiz kalmıştır.

Bu durum Bayındırlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet

Su İşleri Genel Müdürlüğü, v. b. gibi yatırımcı ve inşaatçı kuruluşlarda çok açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bütün bu nedenlerle evvelce geçirilen sıkıntılı safhalar tekrar başlamış ve Devlet Memurları Kanununun mevcudiyetine rağmen sözleşmeli personel kullanma, torba kadroların dağıtılması, çeşitli yan ödemeler getirilmesi gibi yeniden çareler aranması zorunluluğu ile karşı karşıya kalmış, ancak bu tedbirler de soruna hiçbir çözüm getirmemiş, aksine teknik hizmetlerdeki karmaşıklık daha da arttırmıştır.

Kamu teknik personelinin nitelik gerekliliklerini, 657 sayılı kanunla kısıtlamış olduğunu ve bu kısıtlamanın doğuracağı sonuçları yukarıda göstermiş bulunuyoruz. Kanunla kısıtlanmasın bir olanığın, yönetmelik ve tüzüklerle düzeltilmesine imkân bulunmayacağı açık bir gerçektir. Bu nedenle kamu teknik personelinin ihtiyaçlarının düzenlenmesi bir kanun mevzuudur.

Bu kanunun şeklini saptayabilmek için teknik hizmetlerin niteliklerine eğilmek gerekmektedir.

Teknik elemanların çalışma özelliklerini belirleyen temel nitelik, onları başka kamu görevlilerinden ayıran temel fark, teknik elemanların tüm çalışmalarının ya doğrudan doğruya ya da çok yakından ülkenin üretim faaliyetlerinin içinde olmasıdır.

Teknik elemanların bir kısmı doğrudan doğruya üretimin içinde çalışırken (madene çalışan bir maden mühendisi, bir elektrik santralindeki elektrik teknikeri, devlet üretme çiftliğindeki ziraat mühendisi v. b.) bir kısmı bu üretim faaliyetlerinin ve bunlar için gerekli alt yapının projelendirmesinde, planlamasında ve denetlemesinde görev almakta (proje bürosundaki mimar, inşaat başındaki inşaat teknikeri, vb.) bir kısmı bu üretim için gerekli bilgi düzeyini geliştirmektedir. (Araştırma merkezindeki mühendis, laboratuvarındaki kimyager v.b.)

Nitekim üretim faaliyetlerinin araştırma laboratuvarından başlayarak, proje bürosundaki, inşaat başındaki, atölyenin içindeki bu teknik elemanların yokluğunda yürütülmesine olanak yoktur.

Ülkenin teknolojik bilgi birikimi ile işgücü arasındaki bağlantıyı sağlayan teknik elemanlar bu nitelikleri ile üretim kuvvetlerinin vazgeçilmez bir unsuru olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Bu nitelikleri, teknik elemanların gerek özel sektör gerekse kamu sektöründeki çalışmalarının farklı olmaması durumunu ortaya çıkarmakta, her iki sektörde de teknik elemanların, işçilerle beraber üretim faaliyetlerine katıldıklarını göstermektedir.

Bugün bu beraberlik özel sektörde geçerlik taşıyor, bu sektördeki işçiler ve teknik elemanlar aynı statü, aynı iş hukuku kuralları içinde çalışırken, kamu sektöründe bunu reddetmek, üretimin içindeki iki grubun çalışma statülerini birbirinden ayırmayı anlamak olanak dışıdır. Kamu sektöründeki bugünkü teknik hizmet kesmekeşinin temelindeki neden bu ayrımdır.

Teknik hizmetlerdeki sorunları halletmek için hazırlanan bir kanun bu ayrıımı ortadan kaldırmadıkça, teknik elemanlara sadece bazı ekonomik ayrıcalıklar getiren bir kanun olarak kaldıkça, bugüne kadar bütün uygulamalar gibi başarısızlığa uğramağa mahkumdur.

Elimizdeki kanun, üretimdeki beraberlik gibi iş hukukundaki beraberliğin de sağlanması amacıyla hazırlanmıştır.

Bu kanunla teknik elemanlar bugün işçilerin iş hukukunu düzenleyen İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu uygulamaları kapsamına alınmaktadır.

Böylece:

- 1) Üretim faaliyetindeki işçi - teknik eleman beraberliği iş hukukunda da sağlanmaktadır.
- 2) Teknik elemanların emeklerinin karşılıklarını, çalışma koşullarını demokratik, toplu sözleşme ve grev hakları ile iş piyasasındaki dengeye göre kendilerinin saptamaları olanaklı getirilmektedir.
- 3) Mesleki gelişme imkânları sağlanmakta, teknik hizmetlerin yeterince görülmesi için ihtisaslaşma temin edilmektedir.
- 4) Değişik ve zor koşullarda çalışmalar değerlendirilerek, bu alanlardaki teknik hizmet eksikliğinin giderilmesine imkân verilmektedir.
- 5) Teknik elemanların 657 ve 1327 sayılı kanunlardaki gibi idari hizmetlere yönelmesi önlenmekte, teknik hizmetlerdeki çalışmaları değerlendirilmekte, hizmete davet edici, giriş kolaylaştırıcı ve bağlayıcı şartlar sağlanmaktadır.
- 6) Özel sektör de dahil her alanda kazanılmış bulunan teknik tecrübeden en geniş şekilde yararlanma temin edilmektedir.
- 7) Normal çalışma süresi İş Kanunu hükümlerine göre uygulanarak, birlikte çalışanlarla çalışma düzeni bakımından bir paralellik sağlanmaktadır.

basında kurultayın yankıları

**özgür
insan**

TEKNİK ELEMANLAR ÖNCELİKLE SENDİKAL HAKLARIN ALINMASINA ÇALIŞACAK

Geçen ay Ankara'da, tarihimizde ilk kez bir "Teknik Eleman Kurultayı" toplandı. 13-14 Nisan günlerinde toplanan "i. Teknik Eleman Kurultayı" 150 bin teknik elemanı temsili ediyordu. 12 Mart'tan sonra ekonomik ve sosyal haklarından bir çoğunu kaybeden teknik elemanlar; gelişen demokratik ortamda bunlara yeniden sahip çıkmak için neler yapılması gerektiğini görüştüler. Kararlar aldılar.

ÖZGÜR İNSAN, Kurultayın toplanma nedenlerinden, ele alınan konulara kadar teknik elemanların istedikleri; ekonomik, sosyal ve demokratik hakları kendilerinin öğrenip yansıtmayı yararlı gördü. Bu amaçla, Kurultay Başkanlığına seçilen Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı Sayın Teoman Öztürk'le bir görüşme yaptık.

Aşağıda ÖZGÜR İNSAN'ın sorularını, ve Kurultay Başkanı Sayın Öztürk'ün verdiği cevapları bulacağız.

SORU:

Türkiye'de ilk defa bir teknik eleman kurultayı toplandı. Sizce bu kurultayı toplayan başlıca sebepler nelerdir ?

CEVAP:

Bu kurultayın anlamı, teknik elemanların yıllardır giderek ağırlaşan çalışma ve yaşam koşullarında yatmaktadır. Bu koşullar şöyle özetlenebilir:

1. Düşün, teknisyeninden mühendisine kadar her teknik eleman, bilgisini, tecrübesini, yaratıcı gücünü halkın hizmetine sunamaması, mesleğini uygulayamaması verdiği hazırsızlık içindedir.
2. İşsizlik ve ücret düşüklüğü olan teknik eleman üzerinde yarattığı baskı dayanılmaz bir dileye ulaşmıştır.
3. Teknik elemanın halkına hizmet etme ve hak ettiği ücreti alma yolundaki sınırlı yıllardır antidemokratik baskıların engellenmiştir.

1970 sonrasında, ana hatlarıyla ortaya koyduğumuz bu koşullar yeni boyutlara ulaşmış, teknik elemanlar da, tüm çalışanlar üzerindeki antidemokratik ve ekonomik baskılardan paylarını almışlardır. Bu dönemde, çıkarılan Personel Kanunu ile teknik eleman ücretleri bile düşürülmüş, diğer kamu personeli sendikaları ile birlikte teknik eleman sendikaları da kapatılmış, meslek kuruluşları yokedilmek istenmiş, teknik eleman örgütleri antidemokratik ve yasa dışı uygulamalarla karşı karşıya kalmışlardır.

Bu dönem aynı zamanda, yabancı teknolojiye ve yabancı teknik elemanlara kapılarımızın arına kadar açıldığı, kendi teknik elemanlarımıza 1047 liralık iş bile çok görürken, yabancı uzmanların 70 bin lira aylıkla çalıştırıldığı, ekonomimizin yabancılar tarafından denetlendiği bir dönem olmuştur. Fakat 1970 sonrası, aynı zamanda yurtsever teknik eleman kitlelerine, kendisini bölücü ve yokedici bütün çabalar karşısında, tam bir dayanışma içerisinde örgütlü bir mücadele verme bilincini aşılayan bir dönemdir. Bugün teknik eleman kitleleri bilmektedir ki, verdiği mücadele, halkın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır ve bu mücadele, bütün çalışan kesimlerle birlikte yürütülmek zorundadır.

Biz teknik elemanlar, böyle bir mücadeleyi sürekliliğinin bilincinde olarak, gelişen demokratik koşullar parantezinde mücadelenin gücünü artırmak, yöntemini gözden geçirmek amacıyla bu kurultayı toplama ihtiyacını duyduk. Ve 13 Nisan 1974'te, 150 bin teknik elemanı temsilen 29 kuruluşun oluşturduğu, "Türkiye i. Teknik Eleman Kurultayı" Ankara'da toplandı.

SORU:

Kurultay gündemindeki başlıca konular neler idi ? Tartışmalarla hangi sonuçta varıldı ?

CEVAP:

Kurultay gündeminde başlıca iki konu yer almaktaydı: "Ülke ve teknik eleman sorunlarının görüşülmesi" ve "teknik elemanların demokratik haklarına kavuşmaları için örgütlenmeleri".

Gündemin birinci maddesinde dört konu üzerinde duruldu ve görüşler geliştirildi. Birinci konu "teknik elemanların hizmetlerin halkımıza gerekli ve yeterli bir biçimde sunamamaları nedeniyle" idi. Bu konuda yapılan tartışmalar sonucunda; teknik elemanların bilgi ve becerilerini halkımıza yararına kullanamamalarının, Türkiye'nin içinde bulunduğu somut şartların doğal bir sonucu olduğu konusunda birleşildi. Ülkemizin ekonomik - politik - sosyal gelişmelerinin incelendiği bu bölümde, teknik elemanların yüzde 45'inden fazlasının "hizmet kesiminde ısraf edildiği ve bu arada ülkenin teknik hizmetlerinin, uluslararası sermaye ve yerli ortaklarının çıkarları doğrultusunda, yabancılarla görüldüğü" belirtildi.

Bundan sonra sırasıyla "teknoloji ithali ve beyin gücünün nedenleri" üzerinde duruldu. Daha sonraki iki konu da "teknik eğitim ve uygulama alanında yaratılan çelişki" ve "mevcut teknik personel statüsünün eleştirisi" idi.

Bu konuların incelenmesi ve tartışılması sonucunda varılan nokta: Ülke ve meslek sorunlarımızın çözümü için tek yolun ekonomik ve demokratik haklarımızın elde edilmesi olduğuydu. Yani teknik elemanlar, sorunlarının köklü çözümünü sendikala haklara kavuşmada buluyorlardı.

Gündemin ikinci maddesinde ise; demokratik haklarımızın verilmesinin, "teknik

elemanların yönetiminde söz sahibi olmaları" ve "teknik elemanların sendikala haklara kavuşturulmaları" ile sağlanabileceği konularında görüş birliğine varıldı.

Yönetime katılma kavramının, belirli amaçların sağlanmasını öngören bir biçim olduğu, hiçbir zaman teknik elemanların nihai hedefleri olmadığı üzerinde durularak; asıl hedefin kaynakların kullanılmasında, yatırım kararlarında, yurt çıkarlarının ve halkın ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi yolunda etkin olabilmek olduğu belirtildi.

Tüm teknik eleman kuruluşlarının ortaklaşa hazırladıkları ve teknik elemanların sendikala haklara kavuşmalarını sağlamayı amaçlayan "Teknik Personel İş Kanunu Taslağı" üzerinde tartışıldı. Ve bu taslak kurultaya katılan teknik elemanların oy birliğiyle kabul edildi.

Özetlersek, kurultayın gündeminde en çok yer tutan konu, ekonomik ve sosyal haklarımızın etkin bir biçimde savunulmasını sağlayacak "sendikala hakları" konusu olmuştur. Bu konuda görüş birliğine varılmış ve konu başlıca hedeflerden biri olarak kabul edilerek mücadele önerileri geliştirilmiştir.

SORU:

Ülke ve meslek sorunlarımızın çözümü yolunda ana hedeflerden biri olarak gördüğünüz "sendikala haklara sahip olma" konusundaki görüşlerinizi açıklar mısınız ?

CEVAP:

Ülke ve meslek sorunlarımızın çözümünde etkili olmamız, ekonomik ve demokratik mücadelemizde örgütlenme düzeyimizi geliştirebilmemizle yakından ilgilidir. Ve bugün için ekonomik ve sosyal haklarımızın etkin bir biçimde savunulmasının yolu sendikala haklardan geçmektedir.

Teknik elemanlar, üretim araçlarına sahip olmayan, aldıkları ücretlerle yaşayan kafa emekçileridir, üretimi en yakın unsurlarındandırlar. Başta işçiler olmak üzere diğer "ücretli"lerin, ya da başka deyişle çalışanların bir parçasındırlar. "Ücretliler" sözcüğüyle sosyal bir tanım geliştirmek, ya da sınıfsal bir kategori yaratmak söz konusu değildir. Ancak "ücretli"lerin işçi sınıfı ile ortak olan temel özellikleri üretim ve değişim araçlarını sahip olmamaları ve belirli bir ücret karşılığında iş güçlerini satmak zorunda kalmışlardır. Yoksa "ücretli"lerin sınıfsal açıdan farklılıklar taşıdığı, örneğin işçilerin bir sınıf, diğer çalışan kesimlerin ise ayrı sosyal farklılıklar oluşturdukları açıktır.

Bugün açık gürtülen ve üzerinde özellikle durulması gereken şudur; işçi sınıfının dışında kalan diğer çalışan kesimler, bu arada özellikle teknik elemanlar ayrı sosyal katlar oluşturmalarına karşın dünyamız her tarafında çıkarlarının ve geleceklerinin işçi sınıfının çıkar ve geleceği ile aynı yönde oluşumun bilincindedirler.

Ücretlilerin bir kısmının sendikala haklara sahip olabilmesi, diğer bir kısmının bu

haklarından yoksun kalması ücretlilerin arasında yaratılmış yapay bir ayrımdır. Sendikalar hakları tekelci sermaye çalışanları dağıtmak için bu ayrıma bizzat yapmıştır. Sendikal haklar konusunda işçi - memur ayrımının suya çığı çizmek anlamına geldiğini, çeşitli ülkelerde çalışanlar ortak mücadeleleri ile ispatlamışlardır. Demokrasinin genel objektif gelişimi içerisinde ise bu hakların alınması kaçınılmazdır.

Ülkemizde, kamu personelinin sendikalaşma, toplu sözleşme, grev haklarına sahip olması sorunu uzun zamandır tartışılmaktadır. 12 Mart 1971 sonrasında, 1968 yılında işçi sınıfına verilen hakların geri alınmasına benzer bir yöntemle, kamu kesiminde çalışanların zaten düşük durumda, toplu sözleşme ve grev hakları olmadan var olan sendikal hakları fazla gürlümüş ve Anayasa değişikliği ile sendikalar kapatılmıştır.

14 Ekim 1973'ten sonra gelişen koşulların ışığı altında bu konu vakti geçirilmeden mutlaka ele alınmalı ve çalışanların demokratik hakları genişletilerek geri verilmelidir. Kamu personeline ve dolayısıyla teknik elemanlara da toplu sözleşme ve grev haklarıyla donatılmış sendikal hakların verilmesiyle; hem geçen bunalım dönemlerinde yapılan haksızlıklar giderilecek, hem de ekonomik, demokratik ve sosyal haklarımızı etkin bir biçimde savunma olanağına kavuşmamız sağlanacaktır.

SORU:

Kurultayda üzerinde çok durulan teknoloji ve teknik hizmet ithali konularında ne düşünüyorsunuz?

CEVAP:

Bilindiği gibi, bilimin pratikteki sonuçları, teknolojiye ifadeyi bulur. Teknoloji, bilim ve teknolojinin üretimde uygulanması biçimini gösteren ve sanayideki ilerleme ile birlikte gelişen bir unsurdur. Teknoloji ve teknik hizmet ithali, ülkemizde, son yıllarda ağırlığını giderek artıran ve geriliğimizde etken olan konulardır.

Ülkemiz sanayileşme ve kalkınma düzeyi düşük geri bir ülkedir ve sanayi gelişmesi için gerekli olan teknolojik birikimden yoksundur. Teknoloji üretimi ve teknoloji transferi yoluyla sağlanabilecek bu birikim her şeyden önce, doğru bir teknoloji seçimine bağlıdır. Teknoloji seçimi ise ekonomik - politik ve ideolojik gücü elinde tutuluran çevrelerin politikalarından soyutlanamaz. Sanayi yatırımlarında yabancı egemenliğinin bulunduğu, kamu yatırımlarının büyük ölçüde dış yardım ve kredilerle gerçekleştirildiği, tekelleşme süreci içindeki yerli sermaye ile uluslararası tekelci sermaye bütünlüğünün görüldüğü ülkemizde; teknoloji seçimi de her şeyimizde olduğu gibi bu yapıyı sürdürenlerin çıkarlarını artıran yönde olmaktadır.

Batı'da üretim teknolojisini ileri, ülkemizde geridir. Yirmi - yirmibeş yıldır teknoloji ve teknik hizmet ithal edildiği halde, teknolojiimiz bir türlü gerilikten kurtulamamıştır. Batı, ağır sanayi yani makina yapan sanayi üzerinde gelişirken, yine Batı tarafından, bizim sanayimizin genellikle tüketim mali üreten sanayi olarak kalması istenmiştir. Dünya Bankasının bu yapıyı sürdürmesini

isteyen son raporu aktüel bir konudur. Yani biz yıllardan beri, ülkenin çıkarları doğrultusunda değil, uluslararası tekelci sermayenin ve yerli ortaklarımızın çıkarlarını yükseltme yolunda, dış yardım ve kredi adı altında geri, ulusal çıkarlara aykırı teknoloji ve sömürsüzlük teknik hizmet ithal ediyoruz. Ve bu yollarla ekonomimizin denetimini yabancıların ellerine terk ediyoruz.

Bir araştırmaya göre 1970 yılında yabancı teknik hizmet ithali için 1.5 milyar liraya yakın harcama yapılmıştır. 1963-1970 yılları arasında yabancı mühendislik hizmetlerine ödenen para 6,5 milyar liradır. Bu miktarda aynı yıllar arasındaki sanayi yatırımlarının yüzde 23'üdür. Aynı dönemde yerli mühendislik hizmetlerinin karşılığı ise yatırımların yüzde 1'ine dahi varamamaktadır. İşin ilginç yanı, tüm bu harcamalarla sağlanmak istenen hizmetleri yerine getirecek teknik gücün ülkemizde fazlasıyla bulunmasıdır. Bu konuda açıklayıcı bir örnek, Dünya Bankasının İstanbul Nazım Plan çalışmaları ile ilgili olarak Türkiye'ye açacağı 32 milyon liralık kredi anlaşmasıdır. Anlaşmaya göre, bu kredinin 23 milyonu -yani üçte ikisi - mühavirlik hizmetleri adı altında yabancı teknik elemanlara ödenecektir ve bu paralar T.C. hudutları içinde geçerli bütün kesinti ve vergilerden muaf tutulacaktır. Projelerin yabancılar hazırlanmış olmasının yanı sıra patent, know-how, lisans, royalti alınması yoluyla da teknoloji ithali sürdürülmektedir. Petro-kimya tesisleri kurulması ile ilgili olarak satın alınan yabancı teknoloji için Türkiye'nin 880 milyon lira lisans ücreti ödemek durumunda olması buna bir örnektir. 3. Beş Yıllık Kalkınma Planında konut sorununu çözümlü için 44 milyarlık yatırım yapılması öngörülmüştür. Bu dönemde planlanan 285 milyarlık yatırımın 44 milyar lirasının konut harcamalarına gideceği, 40 milyarının da "teknoloji transferi" için harcanacağı hesaplanmıştır. Yani bu dönemde inşa edilecek bütün konutlara harcanacak para kadar bir para da "teknoloji transferi" adı altında yabancı teknik hizmet ithali dediğimiz olaya ödenecektir.

Bütün bu örneklerde asıl önemli olan konu, yabancı teknik hizmete ödenecek olan yüksek rakamlar değil, bu tür araştırmaya ve seçimlerin yabancı teknik elemanlara ve firmalara bırakılmış olmasıdır. Böylece sanayileşme ve kalkınma yolundaki her adım denetim altında tutulmakta, teknolojik gelişim yönlendirilmektedir. A. I. D., Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı, İhracat Bankası (Exim Bank) gibi teşkilatlar kredilerin kullanılmasında, fiizibilite safhanından uygulamaya kadar müdahale yetkisine sahiptirler. Başka bir deyişle yatırım yapılacak alan, yatırımın biçimi ve teknoloji seçimi konuları, sözü edilen teşkilatlar ve çok ulusal şirketler tarafından empoze edilmektedir. Kısacası teknoloji ithali bilinçli bir tercih ve seçimle yapılamamakta, yukarıda çizilen yapının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum uluslararası tekelci sermayenin etkinliği altındaki bütün geri ülkelerin ortak kaderidir. Söz konusu olan, teknoloji ithal edilmesi değil, çok ulusal firmaların teknoloji ithali yoluyla bu ülkeler üzerindeki teknolojik egemenliklerini kurmaları ve pazar isteklerini gerçekleştirme leridir. Bu uygulamamızın asıl amacı, önce de belirtildiği gibi, yatırım ve sanayileşme kararlarımızın yabancı tekelilerin elinde bulunması ve gelişmişlik

düzeyinin belli bir sınırağı üstüne çıkmasını engel olunabilmesidir. Ayrıca teknoloji ithalinin, ülke içinde teknoloji üretilesine katkıda bulunacak şekilde bir seçime tabi tutulmaması, yerli teknoloji birikimini engellemekte ve teknik gücün gelişme olanaklarını ortadan kaldırmaktadır.

Türkiye teknik elemanları, işte bu sömürü ve geri bırakılma çabalarına karşıdır. Kendi teknik gücümüzün yapabileceği işlerimizin yabancılar tarafından yapılmamasından yana değillerdir. Türkiye gibi geri bir ülkenin çıkarlarına, o ülke üzerindeki egemenliğini geliştirme yolundaki tekelci sermayenin çıkarları ile çelişeceğini bilmektedirler.

Bunları bilen ve sömürüye karşı, yurtsever güçlerin yanında yer alması, teknik elemanların, bu yüzden, aralarında ayrıcalıklar yaratılarak parçalanması için geçmişte bir çok çabalar görülmüştür. Ülke ve halkımızın çıkarlarını savunmaları engellenmek istenmiş, bu yolda sendikaları kapatılmış ve meslek odaları yokedilmek istenmiştir.

SORU:

Türkiye I. Teknik Eleman Kurultayını ve sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP:

Kurultayımız, teknik eleman gücümüzün yüksek dayanışma bilincini ortaya koyan bir toplantı olmuştur. 150 bin kişilik teknik gücümüzün 29 kuruluş ve 450 delege ile temsil edildiği bu toplantı, bizim için önemli bir aşamadır. Kurultayımız bu dayanışma bilincini, sorunlarını incelemeye ve somut öneriler geliştirme biçiminde geliştirmiştir.

Ekonomik ve demokratik mücadelelerimizde örgütlenme düzeyimizi geliştirmemiz en esaslı güvencemizdir. Kurultayımız, örgütlenme düzeyimizi ve dayanışmamızı daha da güçlendirecek olan noktaya ağırlık vermesini bilmiştir. Ekonomik ve sosyal haklarımızın etkin bir biçimde savunulmasını sağlayacak sendikal haklar konusunda tam bir görüş birliğine varmış ve başlıca hedeflerden biri olarak mücadele önerilerini geliştirmiştir.

ilke Mayıs / 1974
Sayı : 5

AYLIK İNCELEME YORUM BİRLEŞİMİ DERGİSİ

Teknik Elemanlar Kurultayı üzerine Yücel Gürsel

13-14 Nisan'da Ankara'da 150 bin teknik elemanın, 29 kuruluş ve 400'den fazla delege ile temsil edildiği I. Teknik Eleman Kurultayı toplandı. Teknik elemanlar, ülkenin aralarında yarattığı yapıyı çelişkileri yıllar süren mücadeleleri ile aşmışlar, özellikle 12 Mart sonrası koşullarında örgütlü mücadele vermenin gerekliliği içinde, daha bilinçli olarak, halkın ekonomik ve demokratik mücadelesi yanında yer almışlardır.

TÜRKİYE İ. TEKNİK ELEMAN KURULTAYI .. Geçici ücret düzenlemeleri değil, grev ve toplu sözleşme haklarıyla da donatılmış eksiksiz sendikalaşma.

Kurultay bu mücadele düzeyinin bir aşaması ve maddi temellerin somut bir göstergesi olmuştur.

Tekelci sermayenin 12 Mart sonrasında, temelde ekonomik saldırısını perdeleyen ve onun bir ürünü olan politik ve ideolojik saldırısı, kendi karşıtı olan halkın, ekonomik ve demokratik mücadelesini, zorlu deneyler içinde bilemiş ve bu mücadele iç ve dış dinamiğin elverdiği ölçüde siyasi planda yansıtmıştır. 14 Ekim seçimlerinde önemli, bu diyalektik karşıtlığın tarihi gelişiminin doğrultusunda bir üst düzeyde belirginleşmesinde, tekelci sermayenin hesaplarının istediği gibi sonuçlanmamış olmasındadır.

Tekelci sermayenin bu dönemde kaybettiği siyasi mevzileri geri alma, kendi kesimleri arasındaki çatlakları sıvama, uluslararası tekelcilerle işbirliğini tazeleme girişimleri, örgütlenme ve işleyiş biçimlerinin daha berrak bir şekilde açığa çıkmasına sebebiyetmiştir.

Tekelci sermaye ekonomik örgütlenmesinin yanısıra açık ve gizli bütün politik ve ideolojik örgütlenmesinin seferber etmiş durumdadır. Siyasi partileri, Sanayi ve Ticaret Odaları, Borsalar, Sanayici ve İşadamları Derneği, İşverenler Sendikası, Konfederasyonu, Mason Locaları, Eğitim Vakfı, Trafik Vakfı, konferans heyetleri, seminerleri, simpozyumları, kilit noktalarındaki bürokratları, titrleri pek yüksek yerli ve yabancı uzmanlar aracılığı ile, en açık ve hayasızından, en bitimsel kılıfına kadar ağı babalarının çıkar savumculuğunu yapmakta, tehditler savurmaktadır. Sermayenin güdümündeki basın da bütün bu girişimleri amacına en uygun biçimde yanıtlaymakta, kiralık sözcükleri kuraldan fazla kiralıcılıkta yarış etmektedirler.

İçinde bulunduğumuz dönem halkın bütün kesimlerinin ekonomik ve demokratik hakları doğrultusunda en geniş örgütlenmelerini kurmalarının ve güçlendirmelerinin acil bir önem kazandığı dönemdir.

Bu geniş örgütlenme, tekelci sermaye girişimlerinin bütün biçimlerinin atlanmadan tesbit ve teşhir edilerek halkın mücadelesinin maddi biçimlerini,

siyasi mücadelenin verimli ve zengin yatağını oluşturacaktır.

Teknik elemanların üretim içindeki yerleri ve sendikal haklarla donatılmaları, dışa bağımlı bir ekonomiye ve tekelci sermayeye karşı mücadelede önemli bir mevzidir.

I. Teknik Eleman Kurultayı bu doğrultuda atılmış bir adım, sermayenin örgütlerine karşı emeğin, fedakarlığın ve bilincin örgütlenmesinin bir parçasıdır.

Teknik elemanlar işçi statüsünde olma ve işçi sınıfının yanında yer alma mücadelesini vermektedirler.

yeni ortam

İşçilik Rağbet Görüyor

KEMAL SÖLKER
(DISK Genel Sekreteri)

Sosyal Sigortalar Kurumunda çalışanların "işçi" olması için açılan mücadele verimli şekilde gelişti. PTT'de çalışanların "işçi"liğinin saptanması önemli gelişmeler gösterdi. 13-14 Nisan 1974 günleri toplanan Teknik Eleman Kurultayı'nın ele aldığı konuların en önemlisi de "Teknik elemanların Devlet Personel Kanunu kapsamından çıkarılacak, işçi statüsüne bağlanmaları konusu" oldu.

150.000'i aşkın teknik eleman kitlesini temsil eden 29 teknik meslek kuruluşu'nun katıldığı Kurultay, Türkiye'nin geleceğine de ışık tutan görüşlerin dile getirildiği, ileriye teknik elemanların kendi haklarına sahip çıkmadaki bilinç düzeylerinin

yükselişini belli ettiği bir form niteliği taşımıştır.

Tüm Teknik Elemanlar Derneği, kendilerine üye olanların durumunu (niteliğini) şöyle değerlendirtiyor :

"Teknisyenler, üretim araçlarına sahip değildirler, artıdeğer yaratabilirler, ücretlidirler. Bu onları işçi sınıfına yaklaştıran özelliklerdir. Öte yandan ücretlerindeki farklılığın, kökenlerinin bir sonucu olarak, psikolojileri, özelemleri bakımından burjuva küçük - burjuva çevrelere yakındırlar. Teknik elemanların bu çelişik pozisyonu onları hangi temel sınıfa yaklaştırır?"

Bu hemen cevap verilecek bir soru değildir. Sorunu statik olarak düşünmezsek, değişken eğilimlerden söz edebiliriz. "

Tüm Teknik Elemanlar Derneği bu görüşleri belirttikten sonra şu sonuca varıyor :

Dünyada ve Türkiye'de teknik elemanlar işçi sınıfı ile birlikte aynı demokratik amaçların izindedir. Teknik elemanların çıkarları işçi sınıfı ile aynı yöndedir. Teknik elemanlar çıkarlarını işçi sınıfı çıkarlarından farksız olduğunu, yaratıcılıklarını güvencesini, işçi sınıfının geleceğinde olduğunu görmekteyiz.

Bu yorundan da anlaşılıyor ki teknik elemanlar birer "kapkulu" sanımlarını doğrulamıyorlar. Nasıl ki işçilerimiz 1923'te artık kendilerine "Amele" denmesinde ısrakmışlar ve İzmir İktisat Kongresinde buna istekleri içinde tutanaklara geçirmişlerse, bugün teknik elemanlar aynı durumda. "Biz kapkulu olarak çalışmak istemiyoruz, biz tüm ücretliler gibi, ücretlerin tekelci sermaye tarafından tayin edilmesini değil, sendikal hakları tamamlan ve toplu pazarlıkla ücretleri saptanan onurlu insanlar olarak çalışmak istiyoruz" diyorlar.

Teknik elemanlar, yeniden sendika koruma haklarının tanınması için çaba harcıyorlar. Sendikaları varken bu haktan yoksun kalmalarına yol açan önemi değerlendirme-leri şöyle oluyor:

"Geçmiş dönemler, bütün kesimlerde olduğu gibi teknik elemanlar üstünde de antidemokratik ve ekonomik baskıların yoğunlaştığı, kamu kesiminde çalışanların sendikal haklarının ellerinden alındığı, demokratik örgütlerin kapatılmak istendiği, beyin göçünün hızlandığı buna karşılık yabancı teknik hizmet ithalinin teşvik edildiği dönemler olmuştur. Bu dönemde hakim çevrelerin kendi çıkarları yönünde teknik elemanları bölme çabaları da teknik eleman örgütlerinin bilinçli çalışmalarını sonucu belgelenmiştir. "

Onun için de teknik elemanlar eski haklarına sahip çıkmak için yasal örgütlenme olanaklarını kullanmaktadırlar. Toplusözleşme, grev haklarına kavuşmak istemektedirler.

Teknik elemanlar Personel Kanunu kapsamı dışına çıkarılmadılar. Böylece onların yurt dışına çıkmalarına yol açan ücret statülerini yerine pazarlık unsurunun yer aldığı bir düzen oluşturulmalıdır. Teknik elemanların yasal bir statüye "işçi" nitelikler gözetilerek, bağlanmaları, önemli bir sorundur. Omekten yana bir çözümlü getirecektir.

(27 Nisan tarihli Yeniortam'dan)